

PULSUL GEOSTRATEGIC

Publicație lunară-bilingvă de analiză geopolitică

Moto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii" I. L. Caragiale

Mentținerea controlului asupra armelor nucleare

Glocalizarea geopoliticii: Federația Rusă și MENA

O criză valutară în 2018?

Sistematizarea principalelor amenințări la securitatea informațiilor unui stat

Vă recomandăm să citiți:

Istoria terorismului: din antichitate până la Daesh

Bordul Pulsului Geostrategic

(În ordine alfabetică)

Adrian CONSTANTINESCU

Doctor în economie internațională și master în drept internațional public

Cercetător științific și șef de sector la Institutul de Economie Mondială, reprezentant permanent adjunct și negociator șef rezident al României la GATT/OMC,

apoi diferite funcții în diplomatie până la Ambasador în Regatul Suediei și Republica Macedonia. Autor și co-autor a circa 20 de cărți.

Andrei KORTUNOV

Director General al Consiliului pentru Afaceri Externe al Rusiei (RIAC)

Absolvent al Institutului de Stat pentru Relații Internaționale din Moscova (MGIMO), studii post-universitare la Institutul pentru studii SUA și Canada și Academia de Științe a URSS. Este doctor în istorie. A fost Director Adjunct al Institutului pentru studii SUA și Canada. Fondator și prim președinte al Fundației pentru Științe Publice din Moscova.

A predat politica externă a Rusiei la Universitatea din Miami (SUA) și la Colegiul Lewis&Clark din Potland (Universitatea California).

Autor a peste 120 de publicații dedicate analizei relațiilor Sovieto/Ruse – Americane, securitate globală și politica externă și internă a URSS și Rusia.

Anton COSTESCU

Orientalist și specialist în relații economice internaționale

Fost ministru consilier (relații economice) cu activitate de peste 30 de ani în Orientul Mijlociu. Unul dintre cei mai fini cunoscători ai lumii arabe.

Dieter FARWICK

Senior Vice-Președinte World Security Network Foundation

General de brigadă (ret), fost consilier al lui Manfred Woerner, fost Șef al Operațiilor la Cartierul general NATO și al serviciului de informații al armatei germane. Este membru al Institutului Internațional de Studii Strategice (IISS) - Londra. Autor a șase cărți de geopolitică și securitate, numeroase articole și analize.

Emilian M. DOBRESCU

Profesor universitar doctor

Născut în 1954, ocupă de 25 de ani poziția de Secretar Științific al Academiei Române la Departamentul de Economie, Legislație și Sociologie. Este în principal specializat în Integrarea europeană, Managementul general, Economia socială, Sociologia managementului.

Iulian FOTA

Născut în 1965, fost Consilier pentru Securitate Națională a Președintelui României. A fost de asemenea adjunct al Secretarului de Stat pentru politica de apărare în Ministerul Apărării, șeful secției de apărare în cadrul misiunii României la NATO și WEU, la cartierul general NATO de la Bruxelles. În 2005 a fost numit Director al Colegiului Național de Apărare al României. Este doctor în științe politice la SNSPA - București, a mai absolvit Colegiul de apărare NATO - Roma, și Colegiul Național de Apărare - România. Membru al consiliului Centrului European pentru Analize Politice (CEPA) și alte numeroase fundații și instituții internaționale.

Adrian SEVERIN

Născut în martie 1954, a avut o evoluție politică deosebită după 1989. Astfel a fost ministru al afacerilor externe 1996-1997, deputat în Parlamentul României în 1990, apoi între 1992-2007. De la 1 ianuarie 2007 a fost ales membru ale Parlamentului UE. Raportor special ONU pentru drepturile omului în Belarus și membru PACE între 1993-2007 și 2003-2007.

Un politician de talent, care probabil nu a găsit cea mai bună conjunctură pentru a progresa mai mult la nivel național și european.

Anis. H. BAJREKTAREVIĆ

Prof. (FH) Dr. Anis Bajrektarevic, Acting Deputy Director of Studies EXPORT EU-ASEAN-NAFTA Professor and Chairperson International Law and Global Political Studies University of Applied Sciences IMC-Krems AUSTRIA

Fost diplomat de carieră în Bosnia Herțegovina (la începutul anilor '90), este membru al Institutului Internațional IFIMES, autor a zeci de prezentări, discursuri, seminarii, colocvii, ca și a numeroase evenimente publice (mese rotunde, excursii de studiu etc).

Dan DUNGACIU

Director - Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române

Master în politologie, doctorat în sociologie, cu numeroase stagii în străinătate la instituții prestigioase din Marea Britanie, SUA, Austria, Grecia, Italia. Fost secretar de stat în MAE Romania și consilier al președintelui Republicii Moldova pentru integrare europeană. Autor și coautor a numeroase articole, studii și cărți. Președintele Fundației Universitare a Mării Negre.

Dorian VLĂDEANU

Cercetător științific principal gr.I în cadrul Academiei Române. Profesor universitar asociat.

Licențiat în economie și automatizări și calculatoare, doctor în economie, autor a peste 100 de lucrări în domeniul macroeconomiei. A elaborat prima strategie în domeniul serviciilor publice comunitare la nivel național.

Autor, coautor și coordonator a primei generații de legislație realizate de Guvernul României în serviciile publice (2002-2004).

Hrant KOSTANYAN

Dr. Hrant Kostanyan este cercetător la CEPS, Senior Expert la Colegiul european Natolin și profesor adjunct la Colegiul Vesalius. Cercetarea sa se concentrează pe instituțiile UE și deciziile acestora, în principal privind Serviciul European de Acțiune Externă (EEAS), Politica Europeană de Vecinătate (ENP) și relațiile UE cu vecinii estici și Rusia.

Liliana POPESCU

Conferențiar universitar la SNSPA București. A studiat la Universitatea București, Facultatea de Istorie-Filosofie (1982-1986) și în Marea Britanie între 1991 - 1996. A obținut un M.A. (Econ) și un Ph.D. (cu grad A) de la Universitatea din Manchester. A fost consilier al Ministrului Afacerilor Externe și Director (Direcția de Planificare Politică, 1998 - 1999). Actualmente este Prorector al Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) București, cu responsabilități în domeniul relațiilor internaționale. Cea mai recentă carte de autor: *Construcția Uniunii Europene*, București, Ed.C.H.Beck, 2009. Liliana Popescu este editor șef al revistei românești de limbă engleză, *The Romanian Journal of Political Science*.

Bordul Pulsului Geostrategic

(În ordine alfabetică)

Maksym BUGRIY

Este Visiting Fellow la Jamestown Foundation în Washington D.C. Are a largă experiență ca cercetător și analist la cele mai importante think-tank-uri din Ucraina, inclusiv Institutul Național pentru Studii Strategice.

Mihaiu MĂRGĂRIT

Analist politico-militar, director de proiect în Fundația EURISC - Institutul European pentru Managementul Riscului, Securității și Comunicării

Analist politico-militar de finețe, autor al mai multor studii și articole apărute în presa de specialitate și presa civilă privind armata, cercetarea strategică, strategia de securitate națională, serviciile de informații și democrația, integrarea în NATO, etc.

Murray HUNTER

Profesor asociat la Universitatea Malaysia Perlis

Antreprenor, consultant, profesor și cercetător de 30 de ani în mediul de afaceri din zona Asia-Pacific. Membru

editorial a două jurnale academice internaționale și face parte din consiliul consultativ al "Diplomatic Insight", "4th Media", precum și al "Addelton Academic Publishers" din New York.

Sergiu MEDAR

Atașat militar la Washington, Șef al Direcției Informații Militare, apoi al Direcției Generale de Informații din Ministerul Apărării, pentru ca, în

finalul carierei, să fie Consilier Preșidențial pentru Securitate Națională la Președinția României. În calitate de profesor universitar, se preocupă în continuare de problematica securității naționale și a serviciilor de informații. Autor al numeroase studii și comunicări pe probleme de securitate națională, al cărții "Diplomația apărării" și coordonator al volumului "Informațiile militare în contextul de securitate actual" -2006. În prezent abordează aspecte legate de "Managementul securității companiilor".

Vladimir SOCOR

Senior fellow la The Jamestown Foundation și Eurasia Daily Monitor

Analist politic pe probleme est-europene, îndeosebi ale fostelor republici ale URSS și actualul spațiu al CSI, specializat pe probleme politice, conflicte etnice și resurse energetice.

Senior fellow la Institutul de Studii Strategice și Politice Washington, autor a numeroase articole și comunicări publicate în Wall Street Journal, alte publicații prestigioase. Este frecvent guest lecturer la Harvard University - National Security Program la Kennedy School of Government și membru al Euro-Atlantic Security Study Group.

Marian RIZEA

Ofiter de contra-informații economice (colonel în rezervă), este prof.univ.dr.ing. la Universitatea Ecologică din București, cadru didactic asociat al Universității de Petrol și Gaze Ploiești, membru titular al DIS-CRIFST Academia Română, are expertiza în domeniul asigurării securității informațiilor clasificate, a infrastructurilor critice energetice și a protecției mediului, analizei de risc și studiilor geopolitice, este autor/coautor, a 17 carti si peste 250 articole de specialitate publicate in reviste din tara si strainatate.

Mihnea CONSTANTINESCU

A fost Șef al Cabinetului Primului Ministru și Consilier de Stat în cinci guverne, Șef de Cabinet și Consilier al ministrului român de externe, Purtător de cuvânt al Guvernului României și Sub-Secretar de Stat pentru Informații Publice. Doctor în inginerie nucleară, bursă în management la Universitatea Tennessee și trei tipuri de cursuri la Kennedy School of Government de la Universitatea Harvard. Membru fondator al Institutului Aspen - România și al Asociației "Casa NATO". A îndeplinit diferite misiuni internaționale la Bagdad, OSCE și în Georgia.

Paul SÂNDULESCU

Om de afaceri și investitor în instrumente financiare speculative. Licențiat în comerț internațional, cu experiență vastă în activitățile de import-export, comerț, turism și speculații financiare. Pasionat de analiză investițională și geo-strategică.

Simion COSTEA

Conferențiar universitar doctor la Universitatea de stat "Petru Maior" Târgu Mureș

Doctor în istorie, "Profesor Jean Monnet" de integrare europeană acreditat de UE, laureat al Premiului Academiei Române pentru opera de istoric al integrării europene. Redactor șef al revistei "L'Europe unie" din Paris, autor și coautor a numeroase cărți, studii și articole.

Vasile DÂNCU

Născut 25 noiembrie 1961, este un politician român, de profesie sociolog. Profesor la Facultatea de Sociologie a Universității București, dar și la Facultatea de Sociologie și la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Este fondator al Revistei SINTEZA – revistă de cultură și gândire strategică. Este președintele și proprietarul Institutului Roman pentru Evaluare și Strategie (IRES) A publicat peste 10 cărți de autor și numeroase alte articole.

Vasile PUȘCĂS

Profesor universitar dr. la Universitatea Babeș Bolyai Cluj-Napoca

Predă cursuri de istorie contemporană, relații internaționale și negocieri. A lucrat în diplomație la New York și Washington D.C, apoi a fost membru al Guvernului și negociator șef pentru aderarea României la Uniunea Europeană, Șef al Departamentului pentru Afaceri Europene în Guvernul României, membru al parlamentului. Consultant pentru numeroase societăți române și străine, autor a numeroase cărți. Membru în conducerea mai multor organizații profesionale internaționale, predă la prestigioase instituții de învățământ superior din străinătate.

Yuriy RADKOVETS

Vice-președinte al Centrului de Studii Geopolitice "Borysfen Intel", doctor în științe militare, profesor asociat, general-locotenent (ret.).

I. EDITORIAL

5 De la liberalism către iliberalism... și apoi?

- **Corneliu PIVARIU**

II. Actualitatea geostrategică mondială

7 Menținerea controlului asupra armelor nucleare

- **Alexander SAVELYEV**

14 Între Potomac și Cornul de Aur: o criză numită F-35 plus"

- **Dinu COSTESCU**

18 Noul mediu geopolitic și Orientul Mijlociu: între combaterea terorismului și viitorul regiunii

- **Marcela GANEA**

21 Rusia vrea status quo de securitate. Și-l obține

- **Cristian UNTEANU**

23 Uniunea Europeană: divizată în privința Brexit

- **GPF Staff**

III. Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu

25 PUNCTE DE VEDERE

Irakul după alegerile parlamentare și dincolo de ele

- **Corneliu PIVARIU**

26 Globalizarea geopoliticii: Federația Rusă și MENA

- **Dumitru CHICAN**

30 Traectorii ale politicii externe a Chinei în lumea arabă

- **Dumitru CHICAN**

32 Idei mai vechi în haine recondiționate: un NATO arab

- **Reza SHAHRESTANI**

35 Iran-SUA: de la războiul pe twitter la „mama războaielor”?

- **Reza SHAHRESTANI**

37 Noul Orient Mijlociu și liniile sale de confruntare. Complexul iranian

- **Dumitru CHICAN**

40 Siria: întoarcerea la Quneitra

- **Maher NABOULSI**

43 Siria: filiera kurdă, de la „rojawa” la statul sirian descentralizat

- **Dumitru CHICAN**

46 “America first”: omul bolnav al...Orientului Mijlociu?

- **Dinu COSTESCU**

IV. Orizont Economic

52 O criză valutară în 2018?

- **Jacob L. SHAPIRO**

V. Serviciile de informații în secolul XXI și problemele de securitate

55 Sistemizarea principalelor amenințări la adresa securității informaționale a statului

- **HVOZD V. I.**

VI. Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

67 Programul francez de submarine nucleare - Barracuda

- **Cornel VAIDA**

68 Barracuda pentru Australia

- **Cornel VAIDA**

VII. Apariții editoriale, studii, materiale noi

69 Nihil obstat: elemente pentru o teorie a națiunii și naționalismului, autor Dan DUNGACIU, prezentată de **Cornel VAIDA**

70 Istoria terorismului: din antichitate până la Daesh, autori Gerard CHALIAND și Arnaud BLIN, prezentată de **Cornel VAIDA**

Motto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii"—I.L.Caragiale

EDITORIAL

De la liberalism către iliberalism ... și apoi?

Corneliu PIVARIU

Termenul, cunoscut mai ales ca *democrația iliberală*, a apărut relativ recent - ca timp istoric și este cel mai des citat ca fiind folosit de cunoscutul politolog Fareed Zakaria în articolul *The Rise of Illiberal Democracy*, publicat în *Foreign Affairs* în anul 1997. Foarte pe scurt, democrația iliberală este considerată un sistem de guvernare în care, deși au loc alegeri, cetățenii nu au cunoștință despre activitățile celor ce exercită puterea reală ca urmare a amputării unor libertăți civile. O țară condusă prin democrația iliberală nu este o societate deschisă, fiind numeroase țări categorisite ca fiind nici libere nici nelibere ci probabil libere, situându-se undeva între regimuri democratice și nedemocratice. Aceasta și din cauza faptului că deși există limite constituționale care definesc puterile executivului, cei la putere ignoră aceste prevederi, sau pentru că nu există un cadrul constituțional adecvat libertăților democratice. De aceea democrația iliberală mai este cunoscută și sub denumirile de democrația parțială, democrația de mică intensitate sau regimul hibrid.

O abordare interesantă o găsim în articolul lui Francis Fukuyama *The New Tribalism and the Crisis of Democracy*, apărut la 14 august 2018 în *Foreign Affairs*. Acesta remarcă transformările lumii politice care au avut loc de la începutul anilor 1970 până în primul deceniu al secolului actual, când numărul democrațiilor a crescut de la circa 35 la peste 110, iar numărul oamenilor care trăiesc în condiții de sărăcie extremă a scăzut de la 42% din totalul populației globale în 1993 la 18% în 2008. Cu toate acestea, menționează Fukuyama, în numeroase țări și mai ales în democrațiile dezvoltate, inegalitatea economică a crescut dramatic, deoarece de beneficiile creșterii economice s-au bucurat mai ales cei cu o situație financiară bună și cu un înalt grad de educație.

Această evoluție către o societate tot mai deschisă și către ordinea mondială liberală a încetinit treptat și chiar a devenit reversibilă. Este adevărat, în ultimii ani un număr de democrații au eșuat în toate regiunile lumii iar democrația a pierdut teren. În același timp, multe țări cu regim autoritar, pe primele locuri fiind China și Rusia, au devenit modele tot mai atractive. Țări care păreau că sunt democrații liberale în devenire sau de succes în anii 1990, inclusiv Ungaria, Polonia, Tailanda și Turcia au alunecat înapoi spre autoritarism. În Rusia, în 1993, Boris Elțin a atacat Parlamentul, determinat de actele neconstituționale ale acestuia. El a suspendat curtea constituțională, a desființat sistemul de guverne locale și a demis numeroși guvernatori. De la războiul din Cecenia la programul său economic, Elțin a dovedit a totală lipsă de interes față de procedurile constituționale și limitele puterii sale. Poate în intimitatea sa era liberal, dar acțiunile sale au creat o superpreședinție a Rusiei, pe care Vladimir Putin o exercită azi cu succes. Alegerile au loc în mod regulat, dar numeroși observatori străini consideră că ele nu sunt libere și corecte. Asasinarea unor jurnaliști sau opozanți politici în Rusia demonstrează limitele impuse libertății de exprimare; cele mai importante rețele de televiziune și ziare sunt proprietate de stat sau influențate de către guvern, sprijinind deschis partidele guvernamentale în perioada alegerilor. Controlul statului asupra media crește, puterea acesteia folosindu-se și pentru realizarea unor obiective de politică externă, iar acțiunea opoziției politice este din ce în ce mai dificilă.

Un reprezentant al ordinii iliberale din Europa este primul ministru al Ungariei, Victor Orban care, în iulie 2014, a descris viziunea sa asupra viitorului Ungariei ca un *stat iliberal*. În interpretarea acestuia, statul iliberal nu respinge valorile democrației liberale dar nu le adoptă ca element central al organizării de stat.

Într-un raport al Freedom House, intitulat *Modern Authoritarianism: Illiberal Democracies* sunt prezentate condițiile pentru ca iliberalismul să câștige teren în diferite țări, printre care: când

partidele principale aflate la guvernare suferă înfrângeri în alegeri iar forțele iliberale reușesc să pătrundă în locul acestora; slăbiciunile fundamentale ale instituțiilor democratice în sfera politică, inclusiv media, societatea civilă, agențiile anticorupție și sistemul judiciar. Din punct de vedere practic, este puțin probabil ca forțele iliberale să reușească să transforme țări în care partidele existente sunt puternice, cu adepți loiali și unde există un echilibru de putere. Dacă însă forțele iliberale au suficientă voință politică iar apărătorii instituțiilor democratice nu sunt convingătoare și nu dispun de sprijin popular, totul este posibil, arată raportul Freedom House.

Despre Turcia, Fareed Zakaria spunea încă din 2015 că, sub conducerea lui Recep Tayyip Erdogan, a devenit un caz tipic de democrație iliberală, ca după așa-zisa tentativă de lovitură de stat din iulie 2016 și schimbările legislative care au urmat să devină un stat care evoluează către dictatură, completând spectrul iliberalismului.

Strâns legată de această apariție a iliberalismului este o noțiune și o realitate care de fapt există de mai multă vreme, aceea a *statului paralel* sau *statului subteran* (*Deep State* - expresia folosită în SUA). Se spune că originea acestui termen derivă din turcă - *derin devlet*, rețeaua turcă secretă fondată în 1923 de către Mustafa Kemal Atatürk pentru a executa acțiuni clandestine pentru preservarea structurii guvernamentale. După părerea noastră, formele incipiente ale statului paralel au apărut odată cu democrația și s-au dezvoltat odată cu evoluția democratică a statelor. În SUA, expresia stat subteran a fost folosită mai ales pentru descrierea unor situații din Rusia sau Turcia, ca apoi să se răspândească și în Europa dar și în SUA, descriind acțiuni care favorizează teoria conspirației. Există însă o mare reticență în abordarea deschisă a acestui fenomen, cel mai probabil ca urmare a faptului că acțiunile acestui *stat paralel/subteran* se desfășoară după alte reguli și principii decât cele democratice.

O definiție a statului paralel ar putea fi: grupare de personalități cu poziții importante în primul rând în administrația de stat - mai ales în instituțiile de forță (servicii de informații și sistemul de apărare, justiție, decidenți economici, politicieni), media, cultură, educație și organizații neguvernamentale care acționează pentru realizarea unor obiective politico-economice și de altă natură conform intereselor lor sau și ale unor forțe externe, altele decât interesele naționale ale țării respective, stabilite prin documente oficiale.

Revoltele arabe din 2010-11 au dus la dispariția unor regimuri dictatoriale în Orientul Mijlociu (mai puțin Siria), dar nu au dus către democratizare, regimuri de mână forte fiind încă prezente, iar războaie civile au izbucnit în Irak, Libia, Siria și Yemen. Înregistrăm succesul naționalismului populist în multe țări, unul fiind într-una din cele mai durabile democrații liberale din lume - Marea Britanie care, în 2016, a decis să părăsească Uniunea Europeană (sondaje recente arată că populația s-a răzgândit și 59% ar dori să rămână în UE).

Uniunea Europeană în dificultate, cu birocrăția bruxelleză neinteresată sau, poate și mai rău, incapabilă să sesizeze evoluțiile geopolitice majore ale lumii de azi, legănându-se la adăpostul datelor statistice care subliniază relevanța organizației pe plan mondial dar fără a ține suficient seama de perspective și mai ales de ceea ce se întâmplă la Est, Vest și la Sud, va avea probabil o mare surpriză după alegerile europarlamentare din mai 2019. Tocmai de aceea, președintele Franței - Emanuel Macron, aflat în cădere liberă de popularitate în țara sa, a avut, la 7 septembrie, o întâlnire la Marsilia cu cancelarul Angela Merkel, după ce cu o zi înainte a fost la Luxemburg, pentru a pregăti ofensiva generală a *progresului* împotriva *naționalismului retrograd*. Întâlnirea urmărește realizarea unor acțiuni comune prin care să se oprească creșterea electorală a populismului eurosceptici și a partidelor anti-migrație. Poate și mai mult, Macron ar dori să formeze un vehicul pan-european de tipul partidului său - En Marche, cu care să obțină o poziție forte în UE.

În acest context de căutări politice și chiar filozofice, geopolitica mondială încearcă să se așeze într-o nouă formulă de echilibru, până la a cărei realizare vor mai exista convulsii economice, sociale și războaie. Până la o nouă formulă de echilibru global va mai trece o perioadă destul de lungă.

Actualitatea geostrategică mondială

Menținerea controlului asupra armelor nucleare

Alexander SAVELIEV*

„În perioada Războiului Rece, ceea ce a împiedicat în cele din urmă SUA și Rusia să folosească arme nucleare a fost periculoasa și costisitoarea luptă numită „distrugere reciprocă asigurată”.

Încă de la sfârșitul anilor 1950, ambele state au ajuns la paritate din punctul de vedere al numărului și tipului de focoașe nucleare precum și al numărului și preciziei sistemelor de lansare. Ambele state aveau suficiente focoașe nucleare, sisteme de lansare secrete și locații de lansare pentru a supraviețui unui prim impact și pentru a menține o capacitate puternică de răspuns la atac. Odată ce s-a înțeles că nici un atac preventiv sau preemtiv nu va aduce victoria decisivă (cu accent pe primul atac pentru a avea întâiul avantaj și a stabili cursul războiului prin elemente de surprindere și evaluare rapidă), ci va declanșa de fapt un holocaust nuclear global și va duce la distrugere totală, americanii și sovieticii au dezvoltat o teamă-echilibru prin intermediul descurajării. Astfel, nu cursa către înarmare nucleară (pentru paritate), ci Distrugerea Reciprocă Asigurată – DRA – cu efectul său de liniștire a armamentului nuclear, în cantități suficiente și configurații impenetrabile – a fost cea care a adus o ciudată stabilitate pacifistă între două superputeri aflate în conflict” – afirma Prof. Anis H. Bajrektarevic în bine-cunoscuta sa lucrare referitoare la Structurile de securitate din Asia și Europa, concluzionând că „DRA a împiedicat un război nuclear, dar nu a

dezarmat super-puterile”.

Care este situația dezarmării nucleare în zilele noastre? Următoarele rânduri prezintă o perspectivă cuprinzătoare a eforturilor făcute în acest sens în perioada de după Războiul Rece.

* * * * *

Timp de peste opt ani am asistat la declinul (sau chiar absența) eforturilor Rusiei și ale SUA în domeniul controlului armelor nucleare, ceea ce se poate observa atât la nivel oficial, cât și al experților. Ultima realizare în acest domeniu a fost Tratatul cu privire la Măsurile de Reducere și Limitare Continuă a Armelor Strategice Ofensive (Noul Tratatul Start) care a fost semnat de Rusia și SUA în anul 2010 și a fost aplicat începând cu luna februarie anului 2011. De atunci, nu au mai existat preocupări pentru dezarmare nucleară pe agenda relațiilor dintre Rusia și SUA.

În trecut, în astfel de pauze exista un număr mare de consultări active, fiind utilizate pentru regândirea politicilor proprii în acest domeniu și pentru a face o evaluare cuprinzătoare a poziției celeilalte părți. Activitățile preparatoare continuau chiar și în perioada dintre toamna anului 1983 (când Uniunea Sovietică s-a retras din negocierile privind armele nucleare cu Statele Unite) și primăvara anului 1985 (când negocierile

au fost reluate), în timp ce contactele informale între cele două părți (în primul rând între comunitățile științifice) au devenit și mai puternice.

În decursul a cincizeci de ani, Statele Unite și Uniunea Sovietică/Rusia au făcut un progres semnificativ în reducerea cursei de înarmare nucleară și diminuarea trep-

* Alexander SAVELIEV - Cercetător Principal în cadrul Institutului Primakov pentru Economie Globală și Relații Internaționale (Moscova, Rusia). În perioada 1989-1991 a fost membru al echipei de negociatori ai acordului START-1 (Negocieri privind apărarea și spațiul).

tată și constantă a gradului de confruntare între cele două puteri nucleare. În Uniunea Sovietică/Rusia, cele mai mari realizări în domeniul controlului armelor nucleare s-au obținut în timpul conducerii lui Leonid Brejnev și a lui Mihail Gorbaciov. Vladimir Putin a jucat un rol important în ratificarea Tratatului START II (2000) în primul său mandat de președinte, convingând legislatorii de utilitatea și eficiența sa pentru interesele de securitate ale Rusiei, ducând la încheierea Tratatului Ruso-American pentru Reducerea Ofensivei Strategice (2002). Dmitri Medvedev deține și el un loc în istoria dezarmării nucleare deoarece a semnat un acord similar în anul 2010. Pe durata scurtei conduceri a lui Iuri Andropov (din noiembrie 1982 până în februarie 1984) și a lui Konstantin Chernenko (din februarie 1984 până în martie 1985) nu s-a realizat nici un progres tangibil în domeniul controlului armelor nucleare.

În Statele Unite ale Americii, toți cei opt președinți care i-au precedat lui Donald Trump – de la Richard Nixon la Barack Obama – au avut realizări în acest domeniu. Nu se poate stabili încă dacă Trump dorește să continue această tradiție. În orice caz, există câteva argumente pro și câteva argumente împotriva acestei posibilități. Trebuie menționat că nu toate lucrurile depind de dorința sau refuzul Administrației SUA de a încheia noi acorduri în acest domeniu. Poziția Rusiei are un rol la fel de important, iar la acest moment, poziția Rusiei nu inspiră foarte mult optimism în acest sens.

Politicienii și experții au identificat numeroase motive care stau la baza breșei din relațiile Rusia

-SUA în domeniul controlului armelor nucleare. Unul dintre acestea este considerat a fi deteriorarea relațiilor dintre Rusia și Occident datorită crizei din Ucraina. Dar realitatea demonstrează că problemele au apărut cu mult înainte. În martie 2013 (adică cu un an înainte de evenimentele din Ucraina), fostul șef al administrației prezidențiale a Rusiei, Seghei Ivanov, a afirmat în mod public că Rusia nu mai este interesată de reducerea armamentului și că motivația acestei decizii este completarea modernizării forțelor strategice ale Rusiei și refuzul de a mai elimina armament strategic care a fost introdus în dotare doar de curând.

Un alt argument, prezentat de Președintele Putin în februarie 2012, este necesitatea de a implica o a treia putere nucleară în procesul de dezarmare după tratatul din 2010. Explicații suplimentare pe aceeași temă au fost oferite de către Ministrul de Externe Sergei Lavrov care a afirmat că alte reduceri (în afara cadrului Tratatului) ar face ca armamentul ofensiv strategic al Rusiei și al SUA ar deveni „comparabil” cu cel al unui al treilea stat nuclear.

Moscova consideră că eșecul încheierii unor noi acorduri de control al armamentului nuclear cu SUA se datorează temei rachetelor de apărare. Problema a existat și în perioada sovietică și a ajuns la un nivel de vârf în anul 1983 când Președintele Regan a propus Inițiativa Strategică de Apărare (ISA). Această Inițiativă a încetinit negocierile START 1 și aproape a blocat încheierea acestui acord și a altor acorduri privind dezarmarea nucleară. Retragera SUA din Tratatul deschis ABM din anul 2002 și eforturile ulterioare de a crea și desfășura apărare anti-aeriană pe propriul teritoriu și pe teritoriile aliaților săi, alături de încercările eșuate de a ajunge la un acord cu Rusia cu privire la programele de rachete defensive întrunite, au exacerbât situația în continuare.

Moscova explică lipsa progresului în reducerea de arme strategice nucleare și prin faptul că aliații NATO ai SUA dețin armament nuclear. Anatoly Antonov, care a fost la acea vreme adjunctul Ministrului Apărării, afirma că acest factor „nu poate fi ignorat”. Alți factori despre care

Moscova consideră că „trebuie luați în considerare” includ conceptul „Atacul global”, desfășurarea de armament convențional strategic de mare precizie, planurile de desfășura armament în spațiu, prezența armelor nucleare nestratagice ale SUA în Europa și alte disproporționalități, multe dintre ele fiind menționate în Strategia Națională de Securitate a Rusiei, semnată de Putin la sfârșitul anului 2015.

Poziția Rusiei cu privire la etapele următoare de dezarmare nucleară este similară cu cea a Uniunii Sovietice de la sfârșitul anilor 1960. Ea se bazează pe principiul „securității egale”, ceea ce înseamnă că toți factorii care determină balanța puterilor între cele două părți trebuie luați în calcul. Astfel se explică de ce, în cadrul negocierilor cu Washingtonul cu privire la armele nucleare strategice, Uniunea Sovietică considera că este justificat să solicite compensații pentru dezechilibrele din alte categorii de armament.

Este evident că în urmă cu cincizeci de ani, categoriile de armament care se încadrau la „compensații” erau diferite de ceea ce există în prezent. Moscova era preocupată de armele nucleare pe care le dețineau aliații NATO ai SUA, precum și de armele nucleare desfășurate de SUA în Europa. Rusia a adoptat o abordare mai largă, concentrându-se mai ales pe armamentul ne-nuclear, ceea ce creează dificultăți suplimentare în înțelegerea reciprocă cu Statele Unite, ceea ce pune la îndoială posibilitatea încheierii de noi acorduri.

Dacă admitem că preocuparea Rusiei cu privire la efectul apărării cu rachete și a armamentului de mare precizie sau a altor tipuri de armament convențional în echilibrul strategic este de natură fundamentală, se ridică întrebarea: cum trebuie abordată această preocupare dacă se decide din punct de vedere politic să se continue procesul de dezarmare nucleară. Ar trebui Rusia să fie de acord cu reducerea și mai mult a armelor nucleare în cazul în care se ignoră această preocupare?

Este de la sine înțeles că nici un acord cu privire la reducerea armamentului strategic ofensiv nu poate stabili limite inegale în numărul de focoașe nucleare și sisteme de lansare. Acest lucru ar

fi contrar oricărui acord internațional, care ar trebui să fie fundamentat pe principiul egalității părților și care ar trebui să fie în conformitate cu subiectul acordului. Cu toate acestea, există și alte modalități de abordare a preocupărilor menționate aici. Spre exemplu, în a doua parte a anilor 1980, Uniunea Sovietică era foarte îngrijorată de programul SDI și de armele nucleare americane desfășurate în Europa. Acesta este motivul pentru care s-a propus o soluție la pachet: negocieri simultane în legătură cu trei chestiuni: arme nucleare cu rază medie de acțiune în Europa, armament strategic ofensiv și apărare și spațiu. Moscova a condiționat semnarea acordului de acceptarea celor trei planuri simultan. Washingtonul nu s-a opus. Cu toate acestea, Uniunea Sovietică nu și-a menținut poziția pentru mult timp. La început, expresia „vehicule nucleare de lansare” a fost utilizată cu referire doar la rachetele balistice sol-sol și la cele de croazieră, iar aviația era exclusă de la negocieri. Ulterior, Moscova a scos această categorie de armament din pachetul inițial, iar în decembrie 1987, cele două părți au semnat Tratatul privind Forțele Nucleare cu Rază medie de Acțiune (Tratatul INF), care are durată limitată.

Pentru o perioadă mai lungă de timp, aproape până la semnarea Tratatului START I, Uniunea Sovietică a insistat în stabilirea unei legături între armamentul strategic ofensiv și cel defensiv, ceea ce s-a reflectat în declarațiile oficiale și structura delegației ruse pentru aceste negocieri. Moscova a trimis o delegație la negocieri pentru aceste două tipuri de armament. Negocierile privind apărarea și spațiul s-au desfășurat cu un alt grup trimis acolo. Statele Unite au fost reprezentate de două delegații separate. Una dintre ele a fost desemnată pentru negocierile la START I, iar cealaltă a participat la negocierile privind apărarea și spațiul. Când era evident că negocierile privind apărarea și spațiul vor eșua și că cele pentru START I erau aproape finalizate, Uniunea Sovietică a semnat tratatul, dar a dat o declarație unilaterală privind necesitatea de a monitoriza tratatul ABM ca și pre-condiție pentru implementarea Tratatului START I.

Această experiență demonstrează că o modalitate reală de a aborda preocupări diferite este

Încheierea unor acorduri separate privind cele mai presante probleme de securitate, inclusiv apărarea antibalistică, armamentul de mare precizie și cu rază lungă de acțiune și armele din spațiu. Autorii „*World 8691. Global Forecast*”, publicat de către Institutul Primakov pentru Economie Globală și Realții Internaționale în anul 2017, admit această posibilitate, dar consideră că este cel mai puțin probabil dintre cele patru scenarii de evoluție a situației politico-militare din lume în orizontul anului 2035.

Cu privire la modalitățile concrete de abordare a preocupărilor, trebuie evaluat, cel puțin cu aproximație, efectul apărării aeriene, a armamentului de mare precizie și a armelor spațiale în balanța strategică ruso-americană. În primul rând, să notăm un aspect interesant. Atunci când este vorba despre efectul diferiților factori asupra echilibrului strategic, oficialii ruși insistă că acest efect ar trebui luat în calcul, dar omit apărarea anti-aeriană. Dacă menținem această logică, atunci orice armă capabilă de luptă împotriva armamentului strategic ofensiv ar trebui inclusă în balanța generală de putere, îndeosebi dacă este menită să lupte împotriva sistemelor de răspuns la atac. Aceste arme includ cu siguranță componenta aeriană din triada strategică. Fără a mai intra în alte detalii, să observăm că această omisiune a apărării aeriene pare să se datoreze altor considerații decât dorința de a consolida stabilitatea strategică.

Dintre celelalte trei tipuri de armament, care în opinia conducerii Rusiei influențează echilibrul strategic, armamentul spațial este cel mai interesant din punctul de vedere al încheierii unui posibil acord. Adevărul este că, după știința noastră, nu există asemenea arme încă. Prin urmare, ele nu au nici un efect asupra echilibrului strategic. Putem să menționăm aici lupta Uniunii Sovietice împotriva programului SDI în a doua jumătate a anilor 1980. Mulți experți considerau atunci că „armele de atac în spațiu” vor fi create în viitorul nu foarte îndepărtat. Cei mai sceptici participanți la aceste discuții spuneau că asemenea sisteme ar apărea într-un orizont de 20 sau

25 de ani cel mai devreme. De atunci au trecut 30 de ani și acest tip de armament (lasere spațiale și alte arme exotice) încă tot nu au apărut. Nu există motive întemeiate pentru care să credem că armele spațiale vor intra în arsenalul strategic al Statelor Unite sau al altor state în decursul următoarelor două decenii, chiar dacă noile tehnologii ar putea face posibil acest lucru. În această situație, următorii factori sunt esențiali: costuri, eficiența în luptă a sistemelor de armament, vulnerabilitatea lor, posibila reacție a opoziției naționale, a altor state sau a comunității internaționale în general. Acești factori nu doar că pot încetini, dar și împiedică militarizarea spațiului.

În plus, nu există definiții general acceptate ale termenului de „armament”, care poate fi subiect al unui acord privind spațiul. Din păcate, un astfel de acord nu poate fi fundamentat pe forma inițială a Tratatului Internațional pentru Prevenirea Lansării de Armament în Spațiu, Amenințării sau Utilizării Forței împotriva Obiectelor din Spațiu, înaintat de China și Rusia în cadrul Conferinței pentru Dezarmare din anul 2008 (cu versiunea nouă înaintată în anul 2014). Acest model de acord inițial propunea prevenirea desfășurării de armament în spațiu și nu menționa interzicerea dezvoltării sau testării lor în spațiu. El nu menționează nici armamentul desfășurat pe Pământ care este capabil să distrugă obiecte din spațiu.

Criticile la adresa acestui document pot continua, dar principala problemă este dacă se poate ajunge la un acord clar privind limitarea sau interzicerea armelor în spațiu, oricare ar fi înțelesul acestui termen, chiar dacă toate părțile par a fi foarte interesate de el. Îndoielile în acest caz sunt mai mari decât doza de optimism. Răspunsul la această întrebare necesită mai mult decât eforturile unor diplomați, ale militarilor și ale dezvoltatorilor de arme spațiale. Proiectul ar trebui să includă mai mulți experți, inclusiv oameni de știință din state care ar putea deveni părți ale unor viitoare acorduri.

Analysis and discussion of legal issues
relevant to arms control

O altă problemă interesantă privește armamentul convențional de mare precizie și cu rază lungă de acțiune și efectul acestora asupra echilibrului strategic. Conform majorității specialiștilor, acest tip de armament include rachete de croazieră, rachete balistice inter-continentale ne-nucleare și unele sisteme de armament (spre exemplu aparate de zbor hipersonice). Ca și regulă, efectul acestor tipuri de armament asupra echilibrului strategic nu a fost determinat. Dar, se consideră că ele nu pot doar reduce, ci și submina stabilitatea strategică. Această opinie este una discutabilă.

Dacă privim aceste sisteme din punctul de vedere al consolidării capacităților ofensive, ele sunt aproape incomensurabile cu armele nucleare din punctul de vedere al puterii. Armamentul de mare precizie este nepotrivit pentru atacuri preemptive din mai multe motive. Din punctul de vedere al rachetelor balistice inter-continentale, acuratețea lor ar trebui să fie de departe superioară acestor rachete. În caz contrar, ele nu ar fi capabile să distrugă ținte complexe (precum hangare cu rachete sau centre de comandă). Conform informațiilor obținute din surse deschise, rachetele balistice inter-continentale au o acuratețe de câțiva zeci de metri în cel mai bun caz. Pentru distrugerea unei ținte complexe cu un focos convențional, această acuratețe ar trebui să fie de câțiva zeci de metri, ceea ce nu se poate obține prin nivelul tehnologic actual al acestor sisteme.

Dar, aceasta nu este principala problemă. Dacă un agresor decide să utilizeze armament de mare precizie (rachete balistice inter-continentale convenționale) într-un atac surpriză pentru a distruge o parte importantă a arsenalului nuclear al inamicului, atunci va trebui să planifice un atac masiv. Un astfel de atac nu poate trece neobservat datorită sistemului de avertizare cu

rachete. Nu exista nici o garanție că atacatorii vor utiliza sisteme de avertizare a rachetelor la primirea informațiilor care confirmă atacul. Astfel, nu contează pentru victima unei astfel de agresiuni dacă racheta balistică inter-continentală este dotată cu focos nucleare sau convenționale. Răspunsul va fi aproape cu siguranță unul nuclear, cu toate consecințele care decurg din acest fapt.

În cele din urmă, un argument și mai important este că dacă Rusia sau SUA decide desfășoară un număr mare de rachete balistice inter-continentale, cel mai probabil vor face acest lucru pe seama propriilor lor arme strategice nucleare. Dacă tratatul din 2010 rămâne în vigoare (până în 2021) și dacă este extins (până în 2026), toate rachete balistice inter-continentale vor fi contorizate conform limitelor stabilite de tratat pentru vehiculele strategice de lansare (700 de astfel de vehicule de lansare pentru fiecare parte). Pentru ca rachete balistice inter-continentale ne-nucleare să nu cadă sub incidența tratatului, trebuie să se creeze un nou sistem de lansare și să se dovedească că acest sistem de armament nu intră sub incidența tratatului. Acest lucru este dificil de realizat, chiar și în condițiile de răcire a relațiilor dintre Rusia și America. Acțiunile unilaterale vor duce aproape sigur la prăbușirea acestui acord internațional.

Cu privire la rachetele de croazieră ca și elemente ale armamentului de mare precizie, trebuie clarificată o problemă importantă. Conform noului Tratat START din 2010, rachetele nucleare de croazieră cu rază lungă de acțiune (peste 600 de km) nu sunt considerate a fi armament strategic ofensiv. Cu alte cuvinte, în opinia Statelor Unite și a Rusiei, ele nu reprezintă armament strategic. Fiecare bombardier dotat cu rachete de croazieră nucleare este considerat ca un vehicul de lansare și un focos, indiferent de cât de

multe rachete poate duce. Rachetele de croazieră lansate de pe apă nu sunt incluse în acest tratat deloc. Nici măcar nu sunt menționate. Pe scurt, părțile nu consideră că aceste arme nucleare pot submina echilibrul strategic, prin urmare nu există nici un motiv pentru care să fie limitate în Tratatul START. În această situație, este neclar motivul pentru care rachetele nucleare de croazieră cu rază lungă de acțiune nu afectează echilibrul strategic al părților, așa cum Moscova și Washingtonul au afirmat în acordul menționat mai sus, în timp ce armamentul convențional ar submina stabilitatea strategică, mai ales din moment ce unele studii arată că rachetele de croazieră convenționale nu au capacitatea de a distruge armamentul strategic ofensiv cu grad mare de protecție.

Rusia consideră că cea mai serioasă amenințare la adresa stabilității strategice o reprezintă rachetele defensive. Există o ambiguitate mult mai mare în aceasta problemă decât este aparent. În primul rând, mulți experți și politicieni urmează o logică stranie atunci când vine vorba despre rachete defensive, iar logica lor diferă în mod semnificativ de percepția normală a acestei probleme de securitate. Spre exemplu, se consideră ca sistemul de apărare cu rachete al SUA „amenință” potențialul strategic al Rusiei. Dar, o asemenea amenințare poate fi înțeleasă ca acțiune doar după ce Rusia va ataca cu rachete balistice. Cât timp aceste rachete nu sunt folosite, rachetele de apărare nu îi deranjează. Să se afirme că rachetele defensive amenință potențialul nuclear al cuiva este același lucru cu a spune că o pălărie dură construită de un constructor este o amenințare pentru o căramidă care i-ar cădea pe cap.

Oponenții rachetelor defensive afirmă că acestea vor fi folosite după ce inamicul lansează primul atac împotriva forțelor strategice ale oponentului, ceea ce va reduce semnificativ capacitatea acestuia de a răspunde. Acest răspuns va trebui interceptat de rachetele defensive. Această logică abstractă și fără sens depășește logica oponenților rachetelor defensive, care denunță orice program de creare și desfășurare a rachetelor defensive. Se consideră că astfel de eforturi sunt de fapt o încercare de a obține superioritate

militară și de a crea condițiile necesare pentru victorie într-un război nuclear. De fapt, întregul concept al stabilității strategice se bazează pe evaluarea consecințelor unui prim atac și pe capacitatea agresorului de a respinge un răspuns la acest atac.

Dezbaterile privind efectul rachetelor defensive asupra stabilității strategice sunt în desfășurare de peste șaiszeci de ani, astfel ca nu este nevoie să menționăm toate argumentele pro și contra ale numeroaselor publicații. Să notăm doar că aceste dezbateri s-au ținut în mare parte în SUA. În Uniunea Sovietică și Rusia, majoritatea experților au îmbrățișat opinia că sistemele de rachete defensive subminează stabilitatea strategică, sporind posibilitatea unui prim atac în situație de criză și stimulând o cursă pentru armament strategic în toate domeniile. De regulă, dezbaterile s-au centrat pe evaluarea eficienței sistemelor de rachete defensive și pe timpul necesar pentru desfășurarea acestor noi sisteme de armament.

Să vedem acum cum poate SUA să respingă „a doua lovitură” a Rusiei, după propriul său „atac nuclear la scară mare”, dacă exista asemenea planuri. În primul rând, să ne gândim la geografia sistemelor de apărare cu rachete a SUA. Dacă principalul obiectiv al SUA ar fi să răspundă acțiunii Rusiei, și-ar desfășura sistemul de rachete defensive în primul rând de-a lungul granițelor și în mijlocul teritoriului. O apărare minimă a țării ar necesita cel puțin 10 sau 12 zone de desfășurare cu câteva zeci de rachete de interceptare fiecare. După câte se știe, nu este cazul de așa ceva. Un astfel de program nu există și astfel de propuneri nu au fost înaintate niciodată. Până la finalul anului 2017 se vor desfășura 44 de interceptoare terestre pe teritoriul SUA (40 în Alaska și 4 în California). Se intenționează ca numărul lor să fie crescut la 56 până în anul 2025.

Trebuie să menționăm aici că cea mai importantă stipulare a Tratatului ABM din 1972 (din care SUA s-a retras în anul 2002) a fost limitarea rachetelor de interceptare capabile să doboare focoare ale rachetelor balistice intercontinentale. Fiecare stat semnatar avea voie să

dețină până la 200 de sisteme ABM în două zone de desfășurare ABM. Protocolul din 1974 al Tratatului a limitat numărul de sisteme ABM la 100 pentru fiecare zonă de desfășurare. Cu alte cuvinte, SUA nu a depășit încă limita stabilită de Tratatul ABM și nu va face acest lucru în perioada viitoare, ceea ce înseamnă că stabilitatea strategică, așa cum este ea înțeleasă de către oponenții rachetelor defensive, nu este subminată.

Rusia este extrem de îngrijorată în legătură cu sistemul de rachete defensive propus pentru Europa și monitorizează programele de desfășurare a unor sisteme similare în Orientul Mijlociu și unele state asiatice. Dar, nici unul dintre aceste sisteme nu este strategic din punctul de vedere al locației și performanței sale. Evident, unele modificări ale rachetelor americane de interceptare standard THAAD și ale altor sisteme au un anumit potențial de a lupta împotriva rachetelor balistice strategice. Dar, ele nu sunt construite cu acest scop și pot doborî focoase ale rachetelor balistice inter-continentale doar în mod accidental. Este de asemenea important că aceste sisteme nu au fost niciodată testate împotriva rachetelor (focoaselor) strategice, așa că nu pot avea un rol esențial în interceptarea rachetelor balistice strategice din răspunsul unui atac.

În plus, aceste sisteme nu reprezintă o amenințăre la adresa potențialului strategic al Rusiei datroită geografiei desfășurării lor. Acest aspect devine evident dacă schimbăm perspectiva bidimensională cu una tridimensională a geografiei. Pe scurt, nu trebuie să ne uităm la harta pe hârtie a lumii, ci la globul terestru. Lucrurile apar în mod diferit. Spre exemplu, vom observa că cel mai scurt drum între Rusia și America nu este prin Amsterdam sau Paris, ci peste Polul Nord.

În opinia mea, nu există obstacole strategice și militare pentru continuarea dialogului între Rusia și SUA pentru reducerea armamentului strategic ofensiv. Efectul armamentului de mare precizie și a celui spațial asupra echilibrului strategic între părți este evident exagerat. În realitate, acest efect va fi unul minim în viitor, în cazul în care va mai exista un efect.

Programele SUA pentru rachete defensive sunt limitate din punctul de vedere al impactului lor

asupra capacității Rusiei de a răspunde unui atac cu o acțiune zdrobitoare, chiar dacă ar fi slăbit de o primă lovitură strategică a SUA. Acesta este un concept strategic îndoielnic, care amplifică multe moduri de a consolida securitatea și așa-numita stabilitate strategică. Nici un lider de stat rațional nu s-ar baza pe un sistem vulnerabil de rachete defensive care a eșuat în multe teste și care poate fi anulat prin schimabrea direcției de atac.

Obstacolele politice ale negocierilor s-au înmulțit atât în relațiile ruso-americane, cât și în cele ruso-occidentale. Aceste obstacole sunt dificil de depășit, ceea ce va necesita cu siguranță mult efort și mult timp. Se consideră că negocierile pentru reducerea armamentului ofensiv strategic sunt posibile doar după ce relațiile dintre cele două state se vor îmbunătăți, sau cel puțin, vor apărea semne clare că sunt pe cale de îmbunătățire.

Această problemă poate fi abordată dintr-o perspectivă diferită prin stabilirea obiectivului de a încheia un nou acord pentru reducerea în continuare a armamentului strategic ofensiv și pentru limitarea numărului de focoase strategice la 1.000 pentru fiecare parte. În cazul în care s-ar încheia un astfel de acord, el ar fi un exemplu pozitiv de cooperare și ar da șansa înțelegerii reciproce în alte regiuni ale lumii. Un astfel de acord ar putea fi facilitat prin inițierea unor consultări extinse pentru toate problemele de securitate, inclusiv cele care îngrijorează Rusia.

Președintele Putin și Președintele Trump au stabilit la Helsinki în iulie 2018 să acorde o atenție specială extinderii noului Tratat START pentru următorii 5 ani (până în anul 2016) și să păstreze Tratatul INF, care a fost extrem de criticat în ultimii 3-4 ani. Acesta este în mod evident un pas pozitiv făcut în direcția potrivită. Dar, nu este suficient. Ambele state au un mare potențial pentru reducerea propriilor arsenale nucleare – strategice și tactice – chiar și fără participarea unui al treilea stat nuclear la acest proces. Această posibilă participare necesită investigații serioase și atenția specială a tuturor părților interesate.

ÎN TRE POTOMAC ȘI CORNUL DE AUR: O CRIZĂ NUMITĂ "F-35 PLUS"

Dinu COSTESCU

La 20 iunie a.c., Senatul SUA a aprobat cu 85% pentru și 10 împotriva un proiect de lege privind alocarea, pe anul fiscal 2019, a unui buget militar de 716 miliarde dolari, în document fiind inserat și un capitol care susține blocarea vânzării către Turcia a avioanelor de luptă F-35, precum și a unei game mai largi de material militar care cuprinde sistemele de apărare antiaeriană Patriot, a elicopterelor de transport greu Chinook, a elicopterelor AH-1 Cobra și H-60 Black Hawk și a avioanelor F-16. Același document face precizarea că "achiziția de către Ankara a sistemelor rușesti de apărare aeriană S-400 a sporit tensiunea dintre cele două țări"; tensiune și așa destul de accentuată de solicitările repetate și respinse ale părții turce de extrădare a clericului Fethullah Gullen, acuzat de Ankara de a fi fost inițiator al tentativei eșuate de lovitură de stat, din 2016, împotriva guvernării Erdogan, urmată de același refuz al părții turce la solicitarea oficialităților de peste Ocean de eliberare și repatriere a pastorului evanghelist american Andrew Brunson, acuzat și el de spionaj și complot împreună cu Fethullah Gullen.

Nu este pentru prima dată și, cu siguranță, nu va fi nici ultima oară când pe cerul relațiilor bilaterale dintre Turcia și Statele Unite ale Americii se adună nori negri. Blocarea impusă livrărilor militare către Turcia survine după ce partea americană livrase, deja, acestei țări un prim avion din clasa F-35, invizibil pentru sistemele de detecție și considerat o bijuterie a tehnologiei militare, iar reacțiile turcești de respingere a blocajului impus de partenerii ameri-

cani nu s-au lăsat așteptate, oficiali civili și militari de la Ankara calificând drept "inamicală" decizia parlamentului american și invocând dreptul suveran al Turciei de a-și diversifica resursele de dotare cu armament și de a nu mai continua tradiționala dependență de monopolului unui singur producător și furnizor de material în domeniul apărării. Ceea ce a produs o iritare deosebită la Ankara a fost, sentimental că, de data aceasta, Casa Albă a supralicitat practica recursului nediscriminatoriu la penalități, încercând, de fapt, să obstrucționeze procesul de modernizare și de dotare al armatei turce, inclusiv în domeniul tehnicii aviatice de ultimă generație.

Episodul a declanșat un nou "război al declarațiilor", comentatorii americani susținând, în acest sens, că, odată cu încheierea războiului rece, Turcia și-a pierdut, pentru doctrina militară americană, importanța strategică pe care a avut-o, de-a lungul ultimei jumătăți de secol, ca "bastion de apărare" împotriva expansiunii comunismului sovietic, în vreme ce, la rândul lor, oficialii și comentatorii turci insistă că Turcia s-a convins, încă o dată, că nu trebuie să mai acorde credibilitate "umbrelei" americane de securitate. Realitatea istorică arată, de altfel, că o asemenea "umbrelă", nu a funcționat, practic, decât de do-

Avionul F-35

uă ori, respectiv în contextual lumii bipolare posbelice și în cazul războiului din insula Cipru.

*

Relațiile militare turco-americane își au începuturile la încheierea celui de-al doilea Război Mondial, când, în urma presiunilor tot mai insistente ale fostei Uniuni Sovietice de a i se recunoaște dreptul de acces și prezență în zona strâmtorilor Bosfor și Dardanele, în SUA a fost lansată și pusă în aplicare Doctrina Trumann prin care Statele Unite se angajau să dea garanții de securitate pentru Turcia și Grecia, angajament care a inaugurat și fluxul unor consistente ajutoare economice și militare pentru cele două state, colaborarea în eforturile de stopare a expansionismului sovietic punând temelia unor trainice și de lungă durată relații bilaterale în cadrul cărora Turcia a susținut fără rezerve strategia americană în contextul războiului rece. Sub oblădirea Națiunilor Unite, armata Turciei a participat la războiul din Peninsula Coreeană de la începutul deceniului al șaselea al secolului trecut, pentru ca, în 1952, Turcia să devină membru cu drepturi depline al Tratatului Alianței Nord-Atlantice (NATO). În anul 1957, Ankara și-a anunțat adeziunea la principiile doctrinei Eisenhower, fiind, împreună cu alte state regionale precum Iranul și Israelul, un participant activ la programele de izolare și încercuire a blocului comunist susținut de la Moscova. Este cadrul în care pe teritoriul Turciei a fost înființată baza militară aeriană de la Incirlik care avea să joace un rol deosebit de important în mai toate campaniile și operațiunile militare americane în regiunea Orientului Mijlociu, de la sfârșitul războiului rece până la cele două războaie din Golf. O lungă perioadă în care relațiile politico-militare dintre Turcia și Statele Unite au evoluat pe o traiectorie sinusoidală în care s-au succedat momente de tensiune acută (ca în cazul invaziei turce în Cipru și ocuparea, în 1974, a părții nordice a insulei) cu momente de apogeu, așa cum s-a întâmplat după victoria revoluției islamice în Iran, din 1979, ceea ce a determinat Casa Albă să renunțe precipitat la politica de sancțiuni împotriva Ankarei și să constituie, în favoarea aceste-

ia, un fond financiar de asistență în valoare de 450 milioane dolari utilizată pentru dotarea armatei turce cu achiziționarea de elicoptere și avioane de luptă, de producție americană, dar și pentru desfășurarea războiului împotriva rebelilor separatiști kurzi ai Partidului Muncitoresc din Kurdistan (PKK).

Turbulențele ciclice survenite în relațiile politico-militare și securitare dintre Ankara și Washington au drept cauzalitate profundă deosebiri adânci care există între maniera de abordare și de evaluare, de către fiecare țară în parte, a conceptului de amenințare la adresa intereselor de securitate națională. Astfel, dacă în perioada Războiului Rece, doctrina militară a Turciei era fundamentată pe ideea că marile provocări și amenințări securitare la adresa sa vin dinspre nordul spațiului turc, astăzi, sursa acestor incertitudini de securitate este plasată, prioritar, în spațiul sudic în care este amplasată și amenințarea „existențială” pe care o reprezintă chestiunea minorității etnice a separatiștilor kurzi. De o situație similară se poate vorbi și în cazul vecinului iranian față de care, în pofida raporturilor economice și comercial-energetice existente între Ankara și Teheran, proiectele expansionismului šiit iranian și ambițiile de liderism regional ale regimului teocratic sunt privite pe malul Bosforului ca o permanentă și imprevizibilă sursă de amenințare securitară.

În pofida acestor discrepanțe de abordare, relaționarea militară turco-americană a reușit să rămână la un nivel dinamic și ridicat, fluxul livrărilor de material militar american și al coordonă-

rii în pregătirea de luptă între Statele Unite și armata Turciei desfășurându-se, mai ales în ultimul deceniu, într-un ritm pe care ambele părți l-au apreciat public în termenii cei mai elogioși. La nivelul regional al Orientului Mijlociu și în ceea ce privește volumul importurilor de dotări militare din Statele Unite, Turcia se situează pe locul al treilea, după Israel și Emiratele Arabe Unite, aceste livrări având un aport substanțial la consolidarea capacității militare a Turciei și la proiectarea armatei naționale turcești în plutonul de frunte al celor mai puternice instituții militare la nivel global și în cadrul Alianței Atlanticului de Nord.

Cu toate acestea, trebuie menționat că depozitele americane de armament nu au fost accesibile solicitărilor turcești, cel puțin nu în măsura dorită de planificatorii și decidenții de la Ankara. Nu de puține ori, Pentagonul și aliații vest-occidentali ai Washingtonului au refuzat în mod categoric o serie de livrări consistente solicitate de statul major general al armatei turce, iar un caz care a stârnit ecouri la vremea respectivă a fost cel al refuzului formulat de Congresul american în 2014, față de livrarea către marina militară turcă a două fregate *Oliver Hazard Perry* din clasa *Perry*, motivația invocată pentru acest refuz fiind „ostilitatea regimului turc față de Israel și opoziția acestuia la proiectele israeliene de exploatare a rezervelor petroliere și gazeifere din Mediterana și din perimetrul maritim al insulei Cipru și Greciei”. La aceasta se adaugă și faptul că Washingtonul și unele state europene membre ale NATO au impus și menținut ani de-a rândul un sever embargo asupra livrărilor că-

tre Turcia de know-how și de documentații tehnologice cu profil militar. Iar asemenea interdicții nu au fost străine nici de orientarea Turciei către furnizorii ruși și chinezi de tehnică și tehnologie militară și nici de eforturile guvernărilor turci de constituire a unei industrii proprii de tehnică militară, domeniu în care Turcia dispune în prezent de o asemenea ramură industrială, reprezentată prin următoarele companii de producție militară:

- 1. Turkish Aerospace Industries:** Principiul producător de componente și instalații pentru aviația militară, inclusiv fuselaje, instalații de climatizare, fibră optică etc.;
- 2. Aselsan Company:** Producător de aparatură și dispozitive de ghidaj și dirijare a tirurilor prin laser și raze infraroșii;
- 3. Fokker Elmo:** Produce 40% din necesarul de cablatură pentru avioane de luptă;
- 4. AYESAŞ:** Singurul producător și furnizor național de unități de control, ecrane și aparatură de avertizare pentru dotarea cabinei de comandă a avionului;
- 6. Kale Aerospace:** Produce componente de fuselaj, trenuri de aterizare și piese fixe ale motoarelor de avion;
- 7. Havelsan:** Simulatoare de pilotaj și ateliere și laboratoare de reparații, testare și întreținere;
- 8. Tokestan and Tubitak-Sage:** Produce și dezvoltă racheta Cruise aer-sol model J-50 M;
- 9. MIKES:** Coproducător de aparatură electronică pentru avioane.

*

Ce mesaj a vrut să transmită Donald Trump omologului său de la Cornul de Aur prin măsurile punitive care au declanșat “Criza F-35” într-un context în care relațiile bilaterale dintre Washington și Ankara nu se află în cea mai strălucită fază a lor? Este clar că nu soarta pastorului Andrew Brunson, judecat în Turcia pentru spionaj și legături cu imamul miliardar Fethullah Gullen au avut suficientă energie declanșatoare a unei noi

crize cu caracter politic și militar între aliații de la Potomac și cei de la Cornul de Aur. Comentând pe marginea acestui nou episod de tensiune, cotidianul american Times crede, dimpotrivă, că tocmai cazul lui Brunson a fost utilizat pentru ca Donald Trump să-i spună lui Recep Teyyp Erdogan și

guvernului turc că arestarea și trimiterea în fața instanței a evanghelistului Andrew Brunson este văzută, prin ferestrele Biroului Oval, drept „o arestare a tuturor americanilor” (și, se înțelege, a lui Donald Trump). S-ar putea ca abordarea publicației americane să fie corectă în măsura în care președintele american și-a obișnuit susținătorii și adversarii cu tactica găsirii unui pretext oarecare pentru a-i justifica deciziile abrupte și neașteptate. Dar o asemenea decizie nu poate obnubi aprecierea că această „criză cu avioane” este o nouă expresie din multe altele prin care liderul de la Casa Albă folosește capacitatea economică a Americii drept instrument de presiune pentru a-și determina interlocutorii să se plieze în fața gâdirii și abordării comerciale a politicii internaționale de către Donald Trump.

Pe de altă parte, potrivit unei declarații a Secretarului american al Apărării, James Mattis, preluată de Agenția de presă Bloomberg, „penalizarea Turciei va avea repercusiuni negative asupra industriei americane în domeniul producției aviatice de război, ceea ce va duce la creșterea costurilor de producție, obstrucționând, în același timp, buna desfășurare a contractelor de livrări deja încheiate de SUA cu alte guverne beneficiare”.

Ministrul James Mattis a amintit Congresului că Turcia a avut o substanțială contribuție la elaborarea și punerea în aplicare a „programului F-35”. Participând cu fonduri de cca 250 milioane de dolari la dezvoltarea și implementarea acestui program, spre a nu mai vorbi de faptul că o serie de companii turce din domeniul industriei militare au furnizat o serie de componente încorporate în realizarea avionului care a fost interzis la vânzarea către partea turcă.

Mass-media americană subliniază că iritarea președintelui Donald Trump se datorea-

ză faptului că Ankara a preferat sistemele rusești de rachete S-400, renunțând la alternativa americană a sistemelor Patriot. Probabil, că, mai devreme sau mai târziu, adevărul va fi dezvăluit chiar de către Trump și Recep Erdogan.

Degradarea abruptă a relațiilor dintre Ankara și Washington nu este doar o furtună într-un pahar, după cum nu se saturează, fundamental, „dosarului F-35” sau preocupării lui Donald Trump pentru eliberarea pastorului Andrew Brunson. Situația de încordare la care s-a ajuns este, în primul rând, rezultat al unor acumulări de tensiuni politice și doctrinare care, în ultimii ani, au erodat în profunzime încrederea reciprocă și spiritul de „alianță” tradițională dintre „omul de la Palatul Alb” și „omul de la Casa Albă”, iar gradul de depreciere a acestor relații era exprimat chiar de către Recep Teyyp Erdogan care, într-un interviu acordat la 10 august cotidianului „Times”, afirma că Donald Trump „trebuie să renunțe la ideea aberantă că relațiile dintre Turcia și America nu sunt compatibile cu ideea de egalitate.. Donald Trump trebuie să înțeleagă realitatea că Turcia are și alte opțiuni de relații și alianțe și că America nu este indispensabilă”.

Poate că, în cele din urmă, superpreședinții Trump și Erdogan vor înțelege, amândoi, că, în definitiv, problemele existente între Turcia și America au nume cât se poate de vizibile. Iar numele acestea sunt Recep Erdogan și Donald Trump.

Noul mediu geopolitic și Orientul Mijlociu: între combaterea terorismului și viitorul regiunii

(Conferința privind Terorismul și Orientul Mijlociu, București 2018)

By Marcela GANEA

Organizată de MEPEI (Middle East Political and Economic Institute), un grup de reflecție din București, Ambasada Republicii Islamice Iran din România și Fundația EURISC, cea de a patra ediție a conferinței anuale cu privire la terorism și Orientul Mijlociu, desfășurată la București, a reunit 200 de cadre universitare, cercetători, oficiali și reprezentanți ai ambasadelor a 14 țări. Conferința din acest an a avut loc la începutul lunii iulie la Hotelul Intercontinental din București.

Redăm, în continuare, o parte dintre cele mai relevante dezbateri politice abordate în cadrul conferinței:

“Occidentalii abordează securitatea în Orientul Mijlociu din două puncte de vedere: petrolul și Israelul. Cu toate acestea, aflându-ne într-o lume a postglobalizării, conceptele de putere, stat și suveranitate statală s-au schimbat. Securitatea petrolului trebuie înlocuită cu securitatea poporului,” a declarat la debutul conferinței din acest an Mostafa Zahrani, consilier al ministrului iranian al Afacerilor Externe.

Zahrani a continuat subliniind că anumite amenințări în Orientul Mijlociu sunt mai serioase decât terorismul cum ar fi, de exemplu, corupția și incapacitatea liderilor de a-și conduce și organiza în mod corespunzător statele. Nimeni nu poate prezice, din mai multe motive, ce rezervă regiunii viitorul. Cu excepția Iranului și Turciei, aflate într-o dezvoltare reală, existența unor grupuri perturbatoare cum ar fi Houthiții în Yemen, kurzii în Irak, grupurile islamice și, în sfârșit, grupările mai radicale Al-Nusra și Daesh împiedică instituirea stabilității în Orientul Mijlociu. În ceea ce privește elementele de noutate, Zahrani a subliniat că Turcia este un nou actor puternic în Orientul Mijlociu și că este din ce în ce mai evident că Arabia Saudită intervine pe mai multe fronturi. În privința elementelor vechi, el a preci-

zat că SUA și Israelul popularizează noțiunea că Iranul este inamic pentru a beneficia de susținerea statelor arabe. Cele două țări prezintă conflictele într-o cheie confesională, în cadrul căreia schisma dintre șiiți și suniți ar fi cauza tuturor conflictelor din Orientul Mijlociu, ceea ce nu este adevărat. Mai mult, Zahrani consideră că Trump nu are o strategie clară cu privire la Orientul Mijlociu și că miopia lui politică și politica externă capricioasă îl împiedică să dobândească o imagine clară a ceea ce se întâmplă de fapt în regiune.

China este considerată un nou actor în regiune. Viitoarele războaie în Orientul Mijlociu vor constitui un joc mare între superputeri dacă presupunem că China va deveni inamic al SUA și că rezervele de energie ale regiunii vor fi avute în vedere în calculele acestora. Rusia nu are potențialul militar și bugetar al Chinei însă este încă capabilă să umple vidul din Orientul Mijlociu și vrea să fie tratată pe picior de egalitate chiar dacă SUA consideră Rusia în multe cazuri o putere în declin.

Nesriu Kenar, șeful Departamentului de Relații Internaționale al Universității Sakarya din Turcia a reiterat faptul că China depinde în proporție de 57% din necesarul de țiței de importurile din Orientul Mijlociu.

Alexander Shumilin, directorul Centrului pentru Conflicte din Orientul Mijlociu din cadrul Academiei Ruse de Științe s-a referit la mai mulți factori care afectează stabilitatea în Orientul Mijlociu: “Daesh este departe de a fi înfrântă, retragerea lui Trump din JCPOA pune noi presiuni pe Iran și două coaliții antagonice continuă să opereze în Orientul Mijlociu, una între Rusia și Assad și alta condusă de SUA împotriva lui Assad.”

Obiectivul Rusiei este să mențină frontierele Siriei pentru că are interese militare și economice considerabile acolo. Dacă Assad trebuie să rămână la putere sau nu, este o chestiune asupra căreia sirienii trebuie să se pronunțe. Procesul Astana pare a fi pe moment inefficient dar este

doar un proces complementar al procesului de pace de la Geneva, respectiv cea mai bună șansă de a se ajunge la o soluție politică deplină pentru problema siriană.

Basam Aboabdolah, șeful Centrului pentru Studii Strategice din Siria și consilier al ministrului sirian al Informațiilor a subliniat că războiul din Siria este un conflict geopolitic finanțat de puteri străine. Specialiștii sirieni consideră că au existat câteva motive prioritare care au dus la război: politica independentă a Siriei și dorința anumitor puteri străine ca Siria să se prăbușească și, odată cu ea, și alianța Siriei cu Iranul și susținerea pe care Siria și Iranul o acordă mișcărilor de rezistență din Palestina și Liban. După dobândirea independenței, Siria a optat pentru o politică externă independentă și acum plătește prețul pentru acea decizie. În Siria prima lovitură de stat a avut loc în 1947 și a fost finanțată de CIA. Colin Powell a venit în Siria în 2003 și i-a promis președintelui Assad că va deveni "regele" regiunii dacă renunță la sprijinul acordat palestinienilor. Basam Aboabdolah a adăugat că Hamad Bin Jassim, fostul prim ministru și ministru de externe qatarez, a dezvăluit că pentru încercările de distrugere a Siriei au fost cheltuiți 137 miliarde de dolari. În ce privește terorismul, Aboabdolah a relevat existența unor armate bine antrenate de teroriști multinaționali care acționează ca mercenari. În Siria acționează combatanți străini cu 82 de naționalități; aceștia dispun de tancuri și tehnică militară avansată și au primit finanțări și sprijin de la organizații din toată lumea. Aboabdolah a subliniat, de asemenea, că institu-

țiile internaționale sunt prea slabe pentru a combate terorismul și să stabilizeze Siria din mai multe motive: sancțiunile împotriva Rusiei, Iranului și Siriei nu permit cooperarea pentru combaterea terorismului, Liga Arabă este o organizație terminată, există dubii cu privire la credibilitatea Organizației Cooperării Islamiice, Consiliul de Cooperare al Golfului s-a prăbușit, ONU este o organizație perimată, constituită după cel de Al Doilea Război Mondial și neadaptată la noua ordine mondială, iar viitorul

UE nu este cert în niciun caz.

Davood Kiani, vicepreședintele Institutului pentru Studii Iraniene și Eurasiatice, s-a referit la relațiile ruso-iraniene și la implicarea Rusiei în Orientul Mijlociu. El consideră că principalul obiectiv al Rusiei este acela de a împiedica celelalte puteri să schimbe regulile jocului. În opinia sa, cooperarea dintre Rusia, Iran și Turcia a dus la eliminarea ISIS din Siria, o acțiune care servește interesele Rusiei. La început, Rusia nu a acordat atenție îngrijorărilor Arabiei Saudite dar, ulterior, a încercat să remedieze relațiile cu Arabia Saudită și cu SUA pentru a dobândi o flexibilitate sporită pentru politica sa în Orientul Mijlociu.

Kayhan Barzegar, directorul Institutului Iranian pentru Studii Strategice ale Orientului Mijlociu, a susținut că țările și-au schimbat strategiile de combatere a terorismului datorită resurselor limitate. Iranul nu este suficient de mare pentru a rămâne în Siria și pentru a stabili baze militare permanente în această țară. Turcia s-a alăturat Iranului și Rusiei în procesul Astana pentru că are interesul de a menține securitatea în proximitatea sa. Logica predominantă este de a menține Siria intactă și instituțiile siriene operaționale pentru a fi în măsură să combată terorismul.

Barzegar a mai declarat că decizia lui Trump de a se retrage din tratatul nuclear cu Iranul a diminuat capacitatea Iranului de a relaționa cu țările occidentale și a determinat scăderea nivelului de încredere. Cu toate acestea, Europa se străduie să mențină acordul pentru a evita un conflict între Iran și SUA și Israel. Pentru Iran, Europa este

importantă pentru a echilibra relațiile cu Rusia și China. Sintagma "amestecul Iran-lui în regiune," frecvent utilizată de media, este greșită în opinia lui Barzegar pentru că Iranul este parte a regiunii iar securitatea regiunii este legată de securitatea Iranului.

Gholamali Chegnizadeh, expert în securitate din cadrul Universității Allameh Tanatabai din Iran, a arătat că pentru combaterea terorismului este nevoie de un model colectiv pentru Orientul Mijlociu având în vedere că terorismul va adopta forme noi, regiunea va fi martora unor noi realități și că o nouă ordine va apărea în regiune. Discursul SUA s-a schimbat fundamental de la Obama la Trump dovedind că cea mai mare putere a lumii nu se poate decide în privința Orientului Mijlociu.

Naeem Jeenah, președintele Centrului Orientul Mijlociu-Africa din Africa de Sud, s-a referit la termenul "terorist" care, în opinia sa, este utilizat câteodată neadecvat de părți pentru a identifica pe celălalt drept inamic: "În regiunea Orientul Mijlociu și Nordul Africii, identificarea terorismului a devenit extrem de utilă pentru diferite agende. Nu există o definiție a terorismului adoptată pe plan internațional."

Liviu Mureșan, directorul Fundației EURISC, a prezentat importanța strategică a Insulei Șerpilor din Marea Neagră care este conectată la proiectul chinez al Centurii și Drumului (BRI). El a subliniat rolul în creștere al Iranului în proiectul chinez. Institutul Shanghai pentru Studii Internaționale (SIIS), un partener al Fundației EURISC, a propus un proiect comun China-Iran-România

pentru creșterea cooperării în domeniul energetic și de-a lungul rutei maritime prin dezvoltarea unor instalații care să faciliteze comerțului Chinei. România va fi gazda summitul Inițiativei celor Trei Mări în septembrie 2018 care va analiza sinergiile dintre BRI, Inițiativa celor Trei Mări și Strategia Dunării.

Imaginile prezentate prin amabilitatea Fundației EURISC - dr. Liviu MUREȘAN

Publicat inițial de Geopoliticalmonitor.com. la 9 august 2018 și republicat cu amabilul accept al autoarei.

Marcela GANEA este cadru universitar și jurnalist internațional. Deține diplomă pentru limbi străine, masterat în Studii de Securitate și doctorat în Studii Americane. Abordează teme geopolitice, de politică externă, economie, securitate, spațiale, media, educație și cultură.

Rusia vrea status quo de securitate. Și-l obține

Cristian UNTEANU

Au trecut zece ani de când liderii NATO au salutat, în declarația solemnă a Summitului de la București, aspirațiile euroatlantice ale Georgiei și Ucrainei. Foarte nobilă declarație de intenție politică.

Mare entuziasm pe toată lume, numai că rușii aveau alte informații și, surprinzător pentru foarte mulți analiști, la câteva săptămâni după evenimentul respectiv, se declanșa războiul în Georgia, prim exercițiu încununat de un succes deplin și precursor direct, la nivel politic și militar, a ceea ce avea să se întâmple în Crimeea și, în general, în nefericita Ucraină, și ea cu ambiții similare cu Georgia.

Ce mai rămăsese era sprijinul american pentru Georgia și Ucraina care a fost și este important, exact cum este și un lobby pentru ca Administrația americană să-și folosească influența în NATO pentru a învinge reticențele repetate și argumentate ale europenilor care au spus că nu este momentul să fie escaladată situația tensionată cu Rusia. Dar promisiunea făcută Georgiei, spre exemplu, trebuia totuși onorată, tocmai pentru a nu demonetiza în vreun fel logica și puterea pe care o au Declarațiile comune adoptate de membrii Alianței. Drept care, negocierile erau în curs, într-un climat de oarece optimism pentru cei care sperau să vadă rapid că, la Marea Neagră, alături de România, ar putea exista o altă țară membră care să sprijine necondiționat SUA, să deplaseze linia roșie în zona Caucazului și să formeze astfel un "efect de clește" în jurul bazelor rusești din Crimeea.

Lucrurile însă s-au complicat brusc deoarece raționamentul acesta valorifica o stare de incertitudine, aproape tradițională, în ce privește statutul Mării Caspice și eventualul regim acordat, în caz de nevoie, unor baze de sprijin create pe teritoriul unor state din zonă. Rușii lansaseră, de peste 20 de ani, o campanie de negocieri cu mij-

loace multiple și care, în urmă cu foarte puțin timp, spre uluirea tuturor, au reușit în modul cel mai spectaculos, astfel că liderii a 5 state au stabilit cum să-și împartă zonele de influență și accesul la bogățiile incredibile ale zonei și, mai ales, ceea ce ne interesează în discuția de azi, au stabilit că nu va exista nici o bază străină pe teritoriul statelor lor. Ecuația s-a închis și vom vedea curând apărând o nouă alianță de securitate subsumată, integrată sau în cooperare strategică avansată cu Uniunea eurasiatică și jucând pe registru general al colaborării de securitate formulat în cadrul dimensiunii militare a Organizației de cooperare de la Shanghai. Iar ca poziția Rusiei să fie extrem de clară în ce privește Georgia, primul ministru Medvedev a declarat pentru Radio Kommersant că *"O eventuală aderare a Georgiei la NATO poate declanșa un conflict teribil"*.

Escaladare de poziții, ca posibil răspuns la angajamentele ferme luate din nou de către NATO la Summitul din 12 iulie când Jens Stoltenberg, Secretarul General al Alianței, declara că "Susținem pe deplin aspirațiile euroatlantice ale Georgiei. Va deveni membru NATO... Alianța susține integritatea teritorială a Georgiei în cadrul frontierelor sale unanim recunoscute, inclusiv regiunile Osetia de Sud și Abhazia".

Ar fi fost, dacă chestiunea devenea serioasă, o problemă reală pentru ruși, care mențin în acest moment în cele două regiuni separatiste (reprezentând aproximativ 20% din teritoriul georgian) mii de soldați din trupele de elită și, în 2015, a semnat o serie de acorduri cu Osetia de Sud care-i permit extinderea controlului asupra teritoriului respectiv (50.000 de locuitori) cu mai mult de 3800 km².

În consecință, Vladimir Putin intervenea și el pentru a explica mizele jocului, denunțând în termeni foarte fermi tentativele NATO de a construi noi baze și infrastructuri militare în apropierea frontierelor Rusiei: "Vom răspunde de o manieră adecvată acestor măsuri agresive care constituie o amenințare directă la adresa Rusi-

ei".

Asta era balanța jocurilor de până acum. Numai că totul se schimbă după ce doamna Cancelar Angela Merkel, în vizită la Universitatea din Tbilisi, comunica decizia Germaniei: "Nu văd o aderare rapidă a Georgiei la NATO, aceasta este poziția Germaniei! Lucrurile se vor petrece gradual". Și, fină cunoscătoare a marilor jocuri politice și a incertitudinilor, transmite un mesaj politic pentru urechile cui trebuie să audă, și adăuga, după ce-și exprima sprijinul pentru integritatea teritorială a Georgiei, că există un oarecare paralelism între situația de acolo și cea din Donbas: *"Suntem în discuții foarte strânse pe alte chestiuni legate de Ucraina și încercăm să rezolvăm acest conflict. Cred că aceste conflicte sunt oarecum legate. Din păcate, în ciuda eforturilor noastre deosebite, chiar nu am avansat deloc. Nu pot decât să vă asigur că nu uităm această nedreptate și că vom veghea ca ea să rămână pe ordinea de zi."*

Cred că, chiar dacă pe responsabilii noștri nu-i mai interesează absolut nimic, asta este schimbarea esențială care se negociază acum în raport cu situația de securitate din Marea Neagră și asigurările cerute și oferite Rusiei. Situația se schimbă datorită faptului că partenerii de până acum sunt pe cale să reformuleze jocurile și s-ar putea să vedem dacă nu alianțe noi, ci cel puțin un status quo de securitate în zonă, așa cum a propus de ani de zile Rusia, devenită, alături de Turcia, gestionar de securitate incontornabil la Marea Neagră. Obținând, iată, asigurarea că Germania se va opune aderării Georgiei la NATO, adică menținându-și poziția avută în 2008, când în acest sens votaseră Cancelarul Merkel în numele Germaniei și Nicholas Sarkozy în numele Franței.

Negocierea Germaniei cu Rusia poate însemna nu discuția despre tranzitul gazelor din Ura-

ina, poveste cu care, periodic, se încearcă adormirea atenției opiniei publice din mai mult țări din est. Cred că este cu mult mai mult, iar acest context tulbure al relațiilor din spațiul euro-atlantic obligă la negocieri punctuale de securitate cu Rusia pentru ceea ce vor fi noile garanții de securitate. Ce-are Georgia cu asta? Georgia este, sau ar fi putut să fie, un cap de pod avansat, mai ales în contextul crizei din relațiile turco-americe. Numai atât?

Nu, din nefericire, mai există o analiză profetică, al cărei adevăr s-a confirmat în timp chiar dacă, atunci, în 2008, remarcă făcută la Tbilisi de Lech Kaczynski, președintele de atunci al Poloniei, părea suprarealistă: *"Știm foarte bine că acum este Georgia, mâine va fi Ucraina, poimâine vor urma țările baltice și poate Polonia."*

Ce înseamnă toate acestea?

Deocamdată, se pun piesele de joc pe noul eșichier și se testează forța de joc a partenerilor. Și, în fundal, se întărește perspectiva unui acord privind o zonă de separare, iar contururile sale nu sunt încă destul de clare. Din această cazul Georgiei este unul de manual. Al școlii vechi sau al celei noi? Asta vom vedea curând.

Articol publicat de cotidianul Adevărul, www.adevarul.ro și republicat cu amabilul accept al autorului.

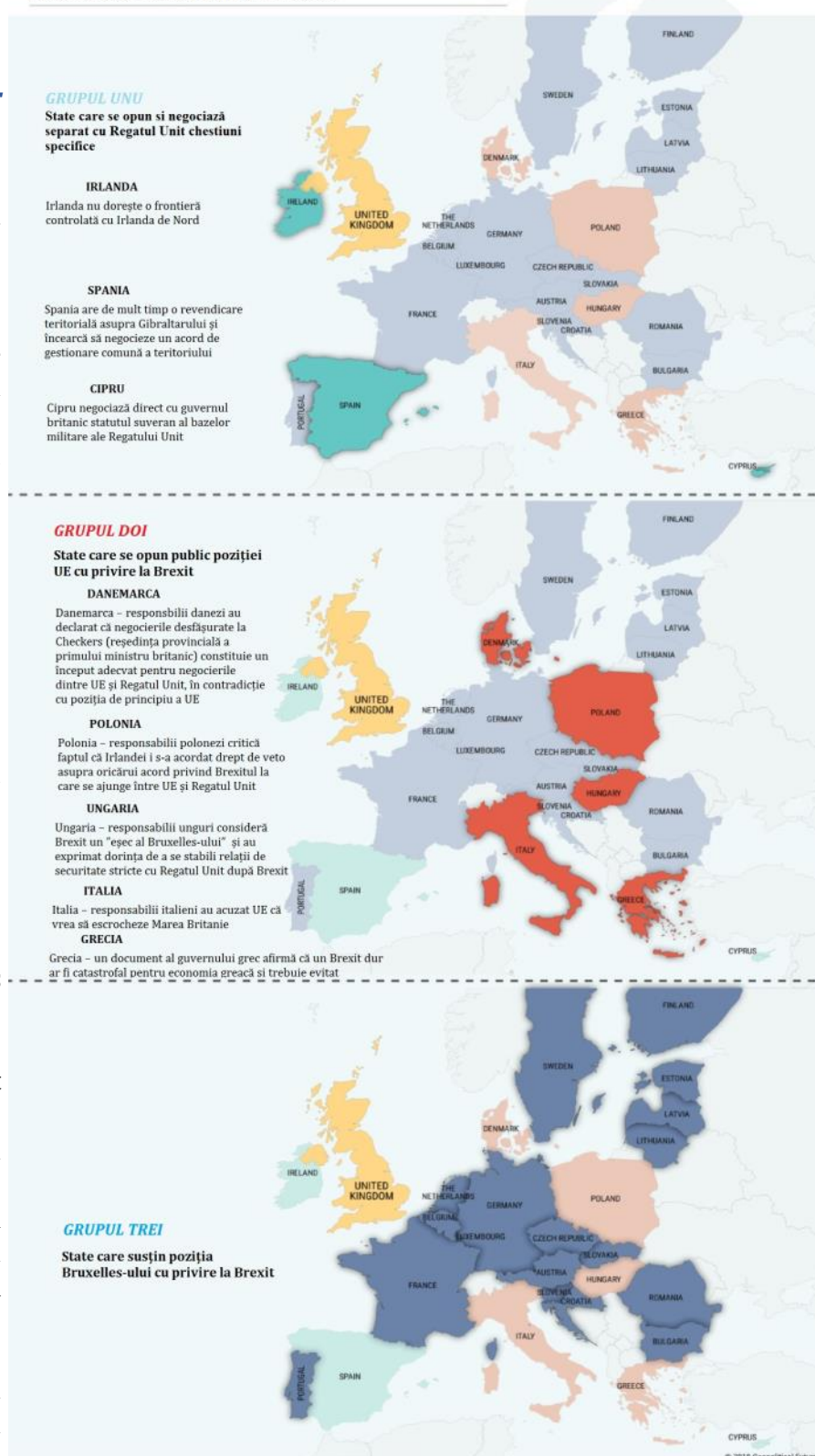
Uniunea Europeană: divizată în privința Brexit

Articol colectiv GPF

Septembrie este luna în care copiii se întorc la școală, frunzele își schimbă culoarea în emisfera nordică iar Europa se întoarce din vacanță. Sunt multe de făcut, în special în ceea ce privește negocierile privind Brexit-ul. Bruxelles-ul a anunțat la sfârșitul lui august că are în vedere organizarea unui summit de urgență în noiembrie pentru a încheia negocierile.

Pentru a marca acest sprint final, am împărțit statele membre UE în trei grupe. Prima este compusă din statele membre UE care au probleme individuale cu Regatul Unit și care impun negocieri separate sau, cum este cazul Irlandei, chiar un veto de facto asupra oricărei înțelegeri convenite. Adoua grupă este constituită din țările care au sfidat UE, inclusiv Danemarca, țară care susține acordul la care s-a ajuns la Checkers (reședința provincială a primului ministru britanic), chiar dacă UE nu susține acest lucru, iar Italia a criticat UE pentru că ar fi încercat să "escrocheze" Londra. Ultima grupă este compusă din majoritatea țărilor UE care mășăluiesc în ritm cu Bruxelles-ul în privința negocierilor. Regatul Unit a sperat să genereze atitudini individuale cu statele europene care să ajute negocierile dar, până în prezent, nu a reușit acest lucru; chiar și țările din grupa a doua care s-au separat de UE în negocierile privind Brexit-ul nu au făcut acest lucru astfel încât să acorde Londrei vreun atu real. Aceasta va fi una dintre multele dinamici care trebuie avute în vedere pe măsură ce

Diviziuni în interiorul Uniunii Europene

telenovela Brexit-ului se îndreaptă pe un drum greu practicabil spre concluzionare în primăvară.

Publicat inițial de Geopolitical Futures, geopoliticalfutures.com la 24 august 2018.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

PUNCTE DE VEDERE**Irakul după alegerile parlamentare și dincolo de ele****Corneliu PIVARIU**

Ultimele alegeri parlamentare din Irak, care au avut loc la 12 mai 2018, au desemnat cei 329 de membri ai Consiliului Reprezentanților - parlamentul unicameral, care la rândul său, conform constituției, alege premierul și președintele țării.

Acestea au fost inițial prevăzute să aibă loc în Septembrie 2017 dar au fost amânate ca urmare a luptelor împotriva Daesh. Între timp, în Kurdistanul irakian a fost organizat un referendum pentru independență, la care 93% au votat pentru independența față de guvernul central de la Bagdad. Ca răspuns, guvernul condus de premierul Haidar al-Abadi a închis aeroportul internațional din Erbil, a preluat controlul frontierelor între Kurdistan și țările vecine, a preluat controlul tuturor teritoriilor în dispută, inclusiv orașul Kirkuk (folosind și milițiile Hashd al-Shaabi), după care, prin negocieri s-a ajuns la anularea formală a rezultatelor referendumului.

Evidențiind frământările interne, dar și o lipsă de maturitate politică, la alegeri s-au înscris peste 200 de partide, iar la încheierea înscrierilor pe listele electorale s-au înregistrat 27 de coaliții, grupând 143 de partide, celelalte participând independent. Participarea la vot a fost cea mai scăzută de la răsturnarea regimului Saddam Hussein în 2003, fiind de numai 44,5%. Aceasta demonstrează lipsa de încredere a populației în clasa politică irakiană actuală și, într-un fel, resemnarea față de situația dificilă prin care trece țara.

Ca urmare a unor suspiciuni de fraudă, la 6 iunie parlamentul a dispus o renumărare manuală a voturilor dar, la 10 iunie, un depozit în care erau păstrate circa jumătate din buletinele de vot a ars.

Prin rezultatele obținute, nici un partid sau alianță electorală nu a obținut majoritatea pentru a putea desemna premierul și apoi forma guvernul, de aceea, la prima reuniune a parlamentului nou ales, la începutul lunii septembrie, nu a fost ales nici cel puțin noul președinte al parlamentului. Rezultate neașteptat de bune a obținut Alianța pentru Reformă (pe scurt în arabă *Saairun- înainte*), a cărei principală componentă este Partidul Islamic al Integrității (cunoscut și sub denumirea de Mișcarea Sadristă) condus de Muqtada al-Sadr, cleric šiit cunoscut ca având o atitudine naționalistă, fiind atât împotriva Iranului cât și a SUA, dar de-a lungul timpului a demonstrat că nu este consecvent în atitudine, ceea ce a făcut și recent, când a refuzat să-l mai sprijine pe Haidar al-Abadi pentru un nou mandat, după de inițial a fost de acord. Un rol important îl vor juca reprezentanții kurzi, care au câștigat 47 de locuri și pot determina care ar putea fi coaliția de guvernare. Condiția acestora este însă ridicarea tuturor restricțiilor impuse și revenirea Kirkuk-ului în administrarea Kurdistanului.

O nouă reuniune a parlamentului nou ales a fost prevăzută pentru 15 septembrie, dar probabil nici aceasta nu va reuși să deblocheze situația, având în vedere și ultimele evoluții pe plan intern, mai ales în zona petrolieră Basra - din sudul țării unde demonstrații și ciocniri violente s-au soldat cu cel puțin 14 morți. Premierul Abadi a vizitat zona și a luat măsura creării a noi 10.000 locuri de muncă în zonă, accentuând însă disfuncționalitățile unui aparat guvernamental umflat artificial. Populația însă are nemulțumiri mult mai mari, legate de asigurarea serviciilor publice (alimentarea cu apă în principal), inegalitățile economice și șomaj. 60% din populația Irakului este sub 25 de ani, iar șomajul în rândul acestei categorii este de 20%. Economia de subsidii care caracterizează situația actuală din Irak a dus numai la redistribuirea veniturilor din petrol la diferite partide, care au pus în funcții publice adepți fideli și nu specialiști eficienți. De altfel Irakul este apreciat chiar din interior ca un stat eșuat în care guvernul central este preocupat de cum să fure resursele țării și nu cum să guverneze print-o reală împărțire a puterii, în beneficiul cetățeanului obișnuit.

La această situație internă dificilă, care va continua încă numeroși ani, se adaugă confruntarea dintre SUA și Iran pentru influențarea procesului de formare a guvernului, acțiunile generalului iranian Kasem Soleimani - șeful Paskaran și ale trimisului special al SUA pentru Coaliția Globală împotriva Daesh - Brett McGurk, sunt semne evidente ale acestei dispute. În aceste condiții, viitorul Irakului nu arată prea bine.

GLOCALIZAREA GEOPOLITICII: FEDERAȚIA RUSĂ ȘI MENA

**Ambasador prof. Dumitru
CHICAN**

Considerații preliminare

Locul aparte pe care politica externă a Rusiei îl acordă regiunii geostrategice a Orientului Mijlociu și Africii se Nord (și, în același context, spațiului martim mediteraneeu), departe de a fi de dată recentă, își are rădăcinile și rațiunile la începuturile unei istorii vechi care, inaugurată în perioada imperiului țarist, s-a perpetuat, cu statornicie, de-a lungul deceniilor pe care ordinea internațională le-a parcurs de la revoluția bolșevică până la Federația Rusă a zilelor noastre. Nu este deloc nouă nici realitatea că politicii și decidenții de la Kremlin, independent de culorile drapelului național sub care au servit, nu au făcut un secret sau, în extremis, au recunoscut mai mult oficios și mai puțin oficial, că zona în discuție reprezintă un areal de importanță vitală pentru strategia de securitate națională politică, militară, economică și geopolitică a Rusiei, fie că a fost vorba de contextul bipolar sau, vremelnic, monopolar, al configurației ordinii globale.

Dacă din răsturnările dramatice din ultimul deceniu al secolului trecut și din prăbușirea fostei bipolarități a lumii globale, Rusia post-sovietică a ieșit slăbită, dezorientată și marginalizată în concertul marilor poli de putere ai lumii, actuala Federație Rusă a reușit performanța continuată în promovarea fundamentelor strategice ale Rusiei ca fostă mare putere care trebuie să-și reconstruiască, să-și impună acest statut și să-și extindă sferele de influență drept condiție sine qua non a reconstruirii, menținerii și dezvoltării acestei poziții în lumea contemporană. Contrazicând analizele academice privitoare la rolul regiunii MENA în evoluția climatului securitar global, analize care evidențiază, mai degrabă, carac-

terul fragmentar, bilateral al relaționării Rusiei cu lumea arabă și islamică a Orientului Mijlociu, diplomația moscovită a reușit, într-o perioadă relativă scurtă de timp, să-și construiască o strategie globală și bilaterală în același timp, într-o regiune afectată de conflicte care depășesc limitele granițelor naționale și în care, tocmai din cauza fundamentală a acestui climat conflictual, fiecare stat regional este vital interesat să își protejeze interesele securitare naționale, inclusiv sau în primul rând prin consolidarea și diversificarea propriilor capacități și potențiale armate. O preocupare care a oferit Federației Ruse una dintre pârgھیile active de penetrare regională și de creare a unor solide capete de pod și relații de cooperare de natură să proiecteze politica Moscovei pe poziții atractive și influente, în această parte conflictuală și strategică a geografiei politice globale.

Un alt instrument, nu mai puțin eficace și activ folosit de planificatorii și decidenții din Federația Rusă în ofensiva pentru „recucerirea Orientului Mijlociu – cu Mashrequl și Maghrebul său, dar și cu vecinătatea strategică mediteraneeuă – a fost exploatarea și fructificarea capacităților sale nucleare, sau, mai exact exprimat, potențialul și disponibilitatea sa de a prezenta o gamă largă de oferte pentru realizarea, în regiune, a unor capacități de producție și dezvoltare nucleară, sens în care o serie de reactoare au fost construite sau sunt în curs de realizare ori de negociere cu Iranul, Algeria, Egiptul, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Turcia și Iordania.

Obiective nucleare realizate în statele MENA

Vorbim, în al treilea rând, de îmbinarea pe care Kremlinul a realizat-o între aceste două pârgھیi și o a treia cale care ține de recursul la un gen propriu de *soft-power* în care un rol deloc neglijabil îl deține factorul ideatic și cultural care, practic, s-a manifestat prin elasticitatea manifes-

tată de strategia diplomatică a Moscovei de tole-

lizare o urmărește constant, determinată fiind de

Țara	Nr.proiecte	Anul dării în funcțiune	Megawați
Iran (Bushehr)	1(2)	2011 (2016)	1.000
Egipt - El Dabaa	1	2015-2024	4.800
Algeria	1	2025	-
Turcia	1	2018	-
Iordania	1	-	-

impulsul spre asigurarea unei ponderi și a unui rol cât mai apropiate de calificativele „decisiv” și „inevitabil” în jocul politicilor globale.

Așa cum reiese cu claritate din diverse documente strategice elaborate de Moscova și cum subliniază președintele Vladimir Putin însuși în numeroasele sale luări de poziții publice, Rusia percepe regiunea MENA ca

ranță și coexistență cu partenerii din lumea arabo-islamică sau, altfel spus, de ingnorare a diferențelor culturale, confesionale, ideologice sau naționale existente între Rusia și lumea arabă. Or tocmai această deschidere culturală către acceptarea alterității și de non-condiționare a relațiilor de natura relațiilor întreținute de parteneri cu alte puteri ale eșichierului mondial și de abținere de la criticile și rezervele care pot fi formulate la adresa identității regimurilor parteneri și la măsura în care acestea se pliază sau nu pe contururile unui anumit model de democrație sau de poziționare față de valorile democratice fundamentale precum cetățenia, libertățile culturale și religioase etc. Ofertele de cooperare ale Rusiei sunt, din această perspectivă, mai ușor acceptabile în lumea arabo-islamică în măsura în care ele nu sunt condiționate în vreun fel de disponibilitatea și deschiderea acestei lumi pentru acceptarea sau respingerea valorilor democrației liberale, fie ea de tip american, occidental sau rusesc post-sovietic.

Abordări și interese strategice

În termeni globali, politica internațională a Moscovei a dovedit o amplă deschidere care, cu excepția unor pasagere perioade de fluctuații, a reușit să manifeste o solidă capacitate competitivă în raporturile cu ceilalți actori principali ai eșichierului politic, militar și securitar global. Continuând tradiția moștenită din perioada sovietică, Federația Rusă contemporană își formulează proiecte și obiective maximele a căror rea-

pe o prioritate pentru diplomația sa „extensivă și ofensivă” – un concept de politică externă care se circumscrie ideii de auto-ajutorare (*self-help*) într-o lume „care evoluează ireversibil către multipolarism și care devine tot mai primejdioasă și impredictibilă” (cf. Ministrul rus de Externe Serghei Lavrov, 2016). Se poate deduce că, pentru gândirea politică a Federației Ruse, lumea globală este văzută ca un amestec haotic de interese și acțiuni ale unui ansamblu ce ține de un realpolitik care impune statelor individuale o permanentă și prioritară preocupare pentru auto-protecție, pe de o parte, și de promovare a propriilor programe și paradigme, de cealaltă parte. În acest univers haotic, amenințarea primordială vine, în concepția gânditorilor de la Moscova, dinspre ascensiunea și expansiunea fenomenului islamist terorist, conjugat cu rapida creștere demografică a populației musulmane din proximitatea Federației Ruse, mai ales în

Asia Centrală, astfel încât, din acest punct de vedere, promovarea și practica unei diplomatie preventive și defensive în regiunea Orientului Mijlociu și a Nordului African devine un instrument inevitabil pentru apărare împotriva radicalismului confesional-islamic.

Din această perspectivă, s-ar putea afirma că actuala campanie militară pe care, de 3 ani, Rusia o desfășoară în Siria nu este, în opinia Moscovei, decât o măsură de auto-protecție împotriva expansiunii la nivel global a extremismului islamist și o poartă pentru eradicarea acestuia pornind de la premisele oferite de războiul civil sirian.

Vorbind de interesele statale tradiționale ale Rusiei, acestea se dezvoltă, în sinteză, după două coordonate esențiale aflate într-o indestructibilă dependență una de alta. Este vorba de asigurarea securității proprii și, în acest scop, de asigurarea prosperității și dezvoltării economico-sociale a societății, acest din urmă aspect nefiind realizabil decât în cadrul unei multilaterale cooperări cu lumea exterioară, în vreme ce prima cerință nu poate fi satisfăcută decât prin asigurarea a celei a auto-ajutorări de care vorbeam mai sus. Iar dependența dintre aceste două dimensiuni este, inevitabil, disproporționată în favoarea sectorului securitar, fără de care nu vor putea fi garantate condițiile propriice pentru propășirea materială. Aceasta explică și faptul că, spre a vorbi doar de Federația Rusă, industria de apărare este cu mult mai avansată decât sectorul economico-social care, la rândul său, își aduce contribuția absolut necesară pentru funcționarea primului segment. Iar această gândire a pla-

nificatorilor ruși s-a regăsit la baza Strategiei Naționale de Apărare care expiră în anul 2020, concepută pentru a asigura platforma de la care Rusia suverană va trebui să devină o putere globală (*mirovaya derzhava*) ca obiectiv suprem și prioritar al întregii politici externe rusești, obiectiv din care decurge și dorința Rusiei de a se impune și de a fi acceptată ca participant activ și permanent la elaborarea și adoptarea deciziilor majore ale politicii globale și, cu deosebire, a acelor decizii care au legătură directă cu chestiunile de securitate. Astfel, elitele politice ruse nu ezită să exprime punctul de vedere potrivit căruia participarea la dinamica vieții politice internaționale este de preferat indiferenței față de deciziile *eronate* pe care celelalte puteri le pot adopta cu ușurință în măsura în care nu există un factor de corectare și de atenționare asupra pericolului potențial ca decizii fundamentale ale securității globale să fie adoptate în mod unilateral și fără implicarea tuturor actorilor participanți la aplicarea ulterioară a acestora. Însuși Vladimir Putin declara, la sesiunea din 2015 a Adunării Generale ONU că, în opinia Federației Ruse, pentru o mare putere este vital ca aceasta să dețină pârgii de influență asupra deciziilor care interesează întreaga comunitate internațională, după cum, în egală măsură, puterea de a influența este o condiție de bază a accesului la statutul de mare putere.

Din acest punct de vedere, o importanță majoră pentru înțelegerea modului în care Moscova abordează atât conceptul de mare putere, cât și felul în care Rusia își prefigurează rolul pe care dorește să-l joace într-o asemenea ipostază, este,

În primul rând, cunoașterea și înțelegerea instrumentelor de influență de care politica externă rusească dispune și pe care înțelege să le aplice fără ezitare. Iar realitatea arată că aceste instrumente nu sunt nici puține și nici lipsite de diversitate și ele includ strategii, metode și tactici politice, diplomatice, militare, securitare și economice care pot fi aplicate fie asupra unei întregi regiuni a geografiei globale, fie, individual, la anumite state, printr-un proces de adaptare și de „glocalizare” prin adaptarea factorului global la particularitățile individuale, în funcție de specificitățile locale sau de statu-quo-ul existent sau care ar putea să existe în cazul regiunilor sau statelor respective. Iar aceasta face ca, inevitabil, unele state sau grupe de state să beneficieze de o prioritate mai accentuată decât altele. Din acest punct de vedere, Orientul Mijlociu și Maghrebul nord-african au, din perspectiva rusească, o importanță vitală căreia, de altfel, Rusia i-a consacrat, încă de la încheierea ultimului Război Mondial, enorme investiții și resurse politice, materiale, securitare și de altă natură, cu mențiunea că, atât fosta Uniune Sovietică, cât și Federația Rusă contemporană au considerat și au declarat constant că politica de schimbare a regimurilor regionale - non-democratice dar stabile în această parte a lumii reprezintă o practică producătoare de grave amenințări pentru stabilitatea regională și a echilibrului de forțe între actorii globali.

Concluzii

Regiunea Orientului Mijlociu și a Nordului Africii, va continua, cu certitudine, să dețină un loc și un rol aparte în cadrul politicii externe a Federației Ruse, din rațiuni care țin, cu deosebire, de faptul că, prin realitățile sale politice, strategice, economice și securitare ea reprezintă, pentru Kremlin, un apreciat – și apropiat - teren de manevră în competiția politică globală pentru asigurarea unui loc vizibil printre marii actori ai lumii. În pofida faptului că Rusia nu are, încă, o strategie holistică pe termen lung privitoare la viitorul acestei regiuni a planetei, este de așteptat ca influența rusească în acest areal să evolueze pe o spirală ascensională datorită manifestării cel puțin a trei factori încurajatori în această di-

recție. Și este vorba, în primul rând, de o abordare non-ideologică a realităților regionale, conjugată, în al doilea rând, cu continuarea și implicarea Federației Ruse în realizarea unor proiecte de anvergură în domeniul nuclear și al tehnologiilor avansate, precum și în furnizarea de armament și tehnică militară avansată pentru statele regionale. Și este vorba, în al treilea rând, de perpetuarea abordărilor concurențiale ale relaționării cu Statele Unite ale Americii, în consonanță cu interesele nedeclarate ale comunității arabe și islamice.

În paralel cu procesul de emergență pe eșichierul global al Federației Ruse de după prăbușirea fostei Uniuni Sovietice și chiar în timpul și succesiv „primăverilor arabe” care au străbătut arealul MENA, Rusia a înregistrat o intensificare a prezenței sale diplomatice și a inițiativelor de cooperare economică pe spațiul arab, dinamism stimulat și de efectul sancțiunilor economice ce i-au fost impuse de comunitatea occidentală după anexarea Crimeei, ceea ce a determinat Kremlinul spre o reorientare spre alte piețe a relațiilor sale financiar – economice care să ofere alternative la problemele apărute în relațiile cu spațiul euroatlantic. Nu a fost vorba de a întoarce spatele țărilor industriale dezvoltate, ci de a identifica și alte deusee funcționale nu numai în arealul MENA, ci și în America Latină sau Asia.

Dificultăți există și vor continua să existe, dar, ceea ce nu poate fi pus la îndoială, în momentul de față este faptul că diplomația care a însoțit ascensiunea lui Vladimir Putin a reușit să plaseze Federația Rusă într-o poziție centrală și de neocolit în contextul general al Orientului Mijlo-

ciu, o dovadă irefutabilă în acest sens fiind oferită de dosarul războiului intern sirian în care poziția și abordările Moscovei reprezintă pariul de care depinde în cea mai mare măsură viitorul păcii și al războiului.

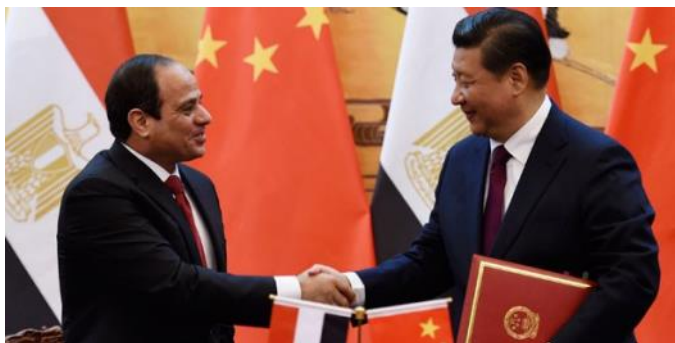
Rămâne de văzut dacă Vladimir Putin va găsi resursele de reziliență pe termen lung ale politicii externe și strategiei rusești într-o lume tot mai imprevizibilă și mai puțin conciliantă cu sine.

TRAIECTORII ALE POLITICII EXTERNE A CHINEI ÎN LUMEA ARABĂ

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

În perioada 7-10 iulie a.c., emirul statului Kuwait, Sabah Al-Ahmad Al-Jaber Al-Sabah a efectuat o vizită oficială în China – un eveniment obișnuit în practica relațiilor interstatuale, dar care a reținut atenția observatorilor și comentatorilor prin faptul că dialogul la nivel înalt a readus în atenție dinamismul și amploarea politicii promovate de către Beijing în relaționarea sa multiformă cu lumea arabă a Orientului Mijlociu, în general, și cu statele arabe petroliere din zona Golfului Arabo-Persic, cu deosebire.

Dincolo de frazele stereotipe rostite în atari conjuncturi cu privire la scopul vizitei - acela de „consolidare a relațiilor bilaterale”, se cuvine menționat că micul emirat de la Golf a fost primul stat membru al organizației subregionale a Consiliului de Cooperare a Golfului (aliat tradițional al Statelor Unite) care a stabilit relații diplomatice cu Republica Populară Chineză, după cum a fost și prima dintre cele șase monarhii petroliere care, în anul 2013, a semnat cu Beijingul un Memorandum de Înțelegere pentru cooperare la realizarea proiectului chinezesc al noului „drum al mătăsii” și al „centurii” de transport intercontinental aferentă acestuia. Afilieră la acest proiect grandios nu a întârziat să își arate consecințele pozitive, Kuwaitul devenind, treptat, un important centru financiar în nordul Golfului Arabo-Persic și unul dintre cele șase coridoare economice internaționale realizate până în momentul de față ca parte a proiectului amin-

tit. În același context, emirul Sabah Al-Ahmad Al-Sabah a vorbit de construirea, în țara sa și în cooperare cu China, a unui „oraș al mătăsii”, cu o arie ce echivalează cu 10% din suprafața statului Kuwait, fiind conceput ca unul dintre primii și principalii piloni de sprijin al programului kuwaitian vizând eliminarea dependenței economice de petrol ca unică sursă de proveniență a venitului național și trecerea la o economie diversificată și integrată fluxului internațional de producție și circulație a bunurilor materiale.

Proiectul kuwaitian dezvăluie doar o mică parte din amploarea cooperării pe care China o desfășoară în domeniul relațiilor sale cu lumea arabă, punctată și dinamizată, mai ales în ultimii ani, prin vizitele oficiale de lucru pe care președintele chinez Xi Jinping le-a întreprins, în 2016, în Arabia Saudită, Egipt și Iran. În cursul turneului său, liderul chinez a oferit credite speciale în valoare de 15 miliarde dolari pentru dezvoltarea de proiecte industriale, 10 miliarde dolari credite comerciale în domeniul energetic și alte 10 miliarde reprezentând credite preferențiale. Un fond comun de 20 miliarde dolari este în curs de constituire cu Emiratele Arabe Unite, pentru proiecte în domeniul energiei convenționale, iar alte investiții, de 15 miliarde dolari, urmează a fi investite în Egipt, în sectoarele energiei, infrastructurii și transporturilor.

În discursul rostit cu prilejul vizitei sale la sediul din Cairo al Ligii Arabe, președintele chinez a mai făcut cunoscută demararea de către China a unui dialog politic strategic cu opt state arabe și semnarea de acorduri diverse de cooperare cu alte cinci țări arabe destinate realizării unor proiecte comune circumscrise programului „noul drum al mătăsii”.

Cooperarea chinezo-arabă nu este de dată recentă, dar, mai ales după schimbările politice pe care Orientul Mijlociu arab le-a cunoscut în anul 2011, a fost creat un „Forum al Cooperării dintre China și lumea arabă”, în vreme ce numeroase state arabofone din zonă au luat parte la crearea unei „bănci asiatice de Investiții în Infrastructură”, iar mai multe conferințe și reuniuni de lucru organizate în capitalele arabe ale Golfului au dezbătut și au lansat spre elaborare, numeroase proiecte de investiții și dezvoltare destinate în exclusivitate statelor membre ale Consiliului de Cooperare al Golfului. Mai trebuie amintit, de asemenea, că volumul schimburilor comerciale între China și partenerii arabi se cifrează la peste 200 miliarde dolari, iar Beijingul și capitalele arabe sunt legate, pe calea aerului, de peste 100 de curse operate zilnic.

Experții estimează că, în perspectivă, Beijingul își va menține interesul și orientarea către amplificarea operațiilor investiționale - cuantificate în sute de miliarde dolari - cu o concentrare aparte asupra dezvoltării în domeniul transporturilor, prin construirea de porturi și instalații portuare, magistrale feroviare și rutiere care vor fi conectate la sistemul de legătură între China și regiunea Orientului Mijlociu și a Africii de Nord, cu conexiunile extra-regionale care vor fi incluse în proiectul centurii de transport aferente „drumului mătăsii”.

Această amplă mișcare de expansiune economică și comercială a Chinei este urmărită cu atenție de către Statele Unite ale Americii, oficiali, strategii și analiști ai Administrației Donald Trump evaluând că această dinamică va conduce, mai devreme sau mai târziu, la o ascensiune periculoasă a Chinei în plan strategic și militar, fapt care, în opiniile unor comentatori din mass-media, explică și escaladarea încordării în relațiile politice și economice dintre Washington și Beijing, amenințate cu declanșarea unui veritabil război comercial între cele două puteri. Aceiași analiști mai apreciază că la originea campaniei pe tărâm economic pe care președintele Donald Trump o promovează în momentul de față, se regăsește și în aprehensiunea americană față de perspectiva ca dezvoltarea de către partea chineză a proiectului „Made in China - 2025” perceput ca o seri-

oasă sursă de concurență pentru Statele Unite și Uniunea Europeană, îndeosebi în domeniile industriilor „curate” și „inteligente”, al roboticii industriale, informaticii și, în general, ale tehnologiilor de vârf (high – tech), ale tehnicii spațiale, autovehiculelor alimentate cu energie regenerabilă, medicinei de performanță, produselor farmaceutice fundamentale ș.a., urmând ca, în perspectiva anului 2025, cca. 70% din componentele acestor produse să fie produse în China.

Rapida expansiune economică și comercială a Chinei în Orientul Mijlociu și zona Golfului Arabo-Persic, dar și în Africa și America Latină face parte integrantă din strategia de reacție a Beijingului la actualul climat de conflict economic și comercial, orientarea părții chineze către regiunea Golfului, de exemplu, având la temelie un principiu deloc complicat și anume acela al penetrării în zone relativ stabile, indiferent de forma de guvernare și de apartenența doctrinară și ideologică a regimului aflat la putere. În viziunea chinezească, consolidarea economică prin investiții, ridicarea nivelului de trai al societății și perspectivele de dezvoltare social-economică sunt garanții ale stabilității și, implicit, ale unei cooperări de lungă durată în regiunile și în statele respective.

Nu sunt puțini specialiștii și analiștii care încearcă să elaboreze un răspuns plauzibil la întrebarea privind măsura în care China are energia de a deveni o forță egală sau paralelă cu cea a Statelor Unite în regiunea Orientului Mijlociu. Realitatea prezentă face dificil un răspuns pozitiv la această întrebare, cel puțin într-un viitor previzibil.

Pe de altă parte, polica de extensie a influenței chineze în regiunea Orientului Mijlociu, în general, și în zona Golfului Arabo-Persic, cu deosebire, este construită pe folosirea a ceea ce este cunoscut drept „soft power”, chiar atunci când este vorba de segmentul conflictelor militare regionale unde China are o prezență de dată mai recentă și limitată la aspecte logistice și livrări militare reduse ca nivel cantitativ și fără o participare umană semnificativă pe câmpurile de luptă. Alfel spus, este vorba de faptul că, în lumea arabă, China face parte din plutonul ultimilor veniți într-o regiune care, prin tradiție și prin legături istorice, este mai apropiată și mai deschisă relațiilor cu lumea occidentală și cu Statele Unite, îndeosebi. Iar acest aspect istoric și psihologic se poate dovedi un factor de încetinire a ritmului în care China să devină un concurent amenințător pentru interesele strategice, securitare și comercial-economice ale Occidentului. Ceea ce nu înseamnă că, într-un ritm mai lent dar continuu, echilibrul de prezență și influență cu comunitatea occidentală transatlantică nu ar avea șanse de a face, pe termen mediu, ca partea chineză să devină un actor atractiv și suficient de competitiv pentru a se impune ca actor important pe eșichierul lumii arabe a Orientului Mijlociu.

IDEI MAI VECHI ÎN HAINE RECONDITIONATE: UN NATO ARAB

Reza SHAHRESTANI

Nici nu se stinseseră bine ecourile ultimului summit NATO desfășurat, în zilele de 11-12 iulie, la Bruxelles și care – zic unii analiști – a afectat în profunzime imaginea organizației ca alianță militară euro-americană cu o o definitorie vocație doctrinară anti-sovietică și anti-rusă - că la Washington a fost reluată retorica belicoasă împotriva Iranului, prin readucerea în arenă a unei idei mai vechi, de mai multe ori pusă în luminile reflectoarelor și tot de atâtea ori abandonată din varii motive. Este vorba de proiectul american de realizare a unei coaliții politice și securitare între Statele Unite ale Americii și o serie de state arabe (al căror număr a fost diferit de la o tentativă la alta). De data aceasta pactul avut în vedere de președintele Donald Trump poartă denumirea, provizorie, de „Alianța Strategică a Orientului Mijlociu”, aceasta urmând să aducă alături, pe lângă Statele Unite, cele șase monarhii arabe membre ale organizației Consiliului de Cooperare al Golfului (respectiv Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Bahreinul, Kuwaitul, Qatarul și sultanatul Oman), Egiptul și Regatul Hashemit al Iordaniei. Concepută a se constitui într-o replică restrânsă a Tratatului Nord-Atlantic, această NATO arabofonă și musulmană sunnită ar urma să fie constituită, oficial, cu prilejul unui summit al celor 9 viitori membri, prevăzut a avea loc, tot în principiu, la Washington, în zilele de 12-13 octombrie.

Circumscrișă războiului mediatic și economic (deocamdată) între Administrația Donald Trump și regimul teocratic din Teheran, vechea inițiativă, retușată și readusă în actualitate, este, în mod vizibil, îndreptată împotriva Iranului și ea prevede, între altele, realizarea unui sistem comun americano-arab de contracarare a expansiunii iraniene în spațiul regional, prin instituirea unui vast sistem de apărare împotriva arsenalelor de rachete balistice de care dispune Iranul, instruirea și pregătirea armatelor partenere din cadrul

viitorului „Nato arab”, dotarea acestora cu tehnică de luptă perfecționată (furnizată, desigur, contra cost, de către industria americană de armament), desfășurarea de aplicații militare comune, combaterea fenomenului terorist, precum și îndeplinirea „altor misiuni de cooperare diplomatică și economică”. Primele reacții la noua inițiativă americană au venit, în mod surprinzător, din partea unor analiști și experți arabofoni, surprinși, mai ales, de brusca redeschidere a apetitului Administrației Trump, pentru o alianță cu un Consiliu de Cooperare al Golfului care, în situația actuală, nu mai reprezintă, din punct de vedere politic, decât o umbră a numelui său, acestora adăugându-li-se Egiptul și Iordania, a căror economie și potențial militar se sprijină consistent, pe asistență financiară americană. Pentru editorialistul iordanian Abdel Bari Atwan, de la publicația londoneză *Rai Al-Yaum* (Opinia zilei), obiectivul real al proiectului propus de Administrația Trump ar fi, în realitate, nu atât acela de constituire a unui scut de apărare împotriva „amenințărilor existențiale” din partea Iranului, cât, mai ales, asigurarea, pentru visteria și industria militară americană, a unei surse consistente de venituri financiare, în cuantumuri cu mult superioare celor realizate până în prezent, după vizita efectuată, în anul trecut, de președintele Trump, la Ryad și soldată cu contracte militare de 200 miliarde dolari.

Analizele elaborate de experți familiarizați cu problemele Orientului Mijlociu și ale relaționării americano-arabe, ideea promovată de partea americană este departe de a fi promițătoare și cu atât mai puțin fezabilă iar argumentele care susțin o asemenea evaluare nu sunt puține.

Mai întâi, este vorba de discrepanța profundă care există între Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și utilizarea forțată, mai degrabă metaforică, a acronimului NATO pentru definirea unei alianțe încropite din motive conjuncturale. Alianța politico-militară a Atlanticului de Nord a fost construită în condițiile istorice imediat succesive celui de-al doilea Război Mondial, fiind o entitate eminamente ideologică și geopolitică fundamentată pe o strategie de apărare a Occidentului împotriva Rusiei sovietice și a Federației Ruse de după încheierea Războiului Re-

ce. Ori o alianță care implică, prin componența sa, un număr de state arabe de confesiune musulmană sunnită îndreptată împotriva Iranului șiit, ar putea să stârnească vii reacții față de pericolul de adâncire a conflictului sectar religios care, oricum, a trasat, deja, o profundă linie de ruptură între sunnism și šiism la nivelul întregii comunități arabe care, față cu o asemenea situație, ar fi mai puțin sau deloc dispusă să accepte o alianță pusă sub comanda Arabiei Saudite și în serviciul intereselor acesteia în războiul său cu šiismul iranian pentru supremație și hegemonie regională. Este vorba, în al doilea rând, de situația existentă, de mai bine de un an, în interiorul Consiliului de Cooperare al Golfului, puternic șubrezit de clivajul survenit între monarhia saudită și sateliții săi emiratez, bahreinian și kuwaitian, pe de o parte și emiratul Qatar, pe de altă parte, un conflict de a cărui producere Donald Trump însuși nu este străin. În atari condiții este dificil de întrevăzut că virtuala „Alianță Strategică a Orientului Mijlociu” va beneficia de necesara coeziune economică, militară și strategică, în condițiile în care Arabia Saudită și Emiratele Arabe se află împotmolite în mocirla războiului din Yemen, iar, la polul opus, Qatarul exclus din clubul petromonarhiilor, adăpostește cea mai mare prezență militară americană din regiune.

Se poate, astfel, afirma că ideea noului „NATO arab” este promovată într-un context și într-un climat extrem de complex: ascensiunea pe scara puterii a šiitilor din Irak, după ultimele alegeri legislative, schimbarea de ecuație a puterii politice în Liban, unde, prin victoria Hezbollahului la alegerile din prima jumătate a acestui an, Iranul a mai făcut un pas către „ajungerea la apele calde

ale Mediteranei”, iar „guvernul de serviciu provizoriu de la Beirut, condus de fostul prizonier al saudiților, Saad Al-Hariri, negociază cu guvernul lui Bashar Al-Assad și cu Federația Rusă în legătură cu presanta chestiune a repatrierii celor cca. 1 milion de refugiați sirieni aflați pe teritoriul libanez, incapacitatea atavică a Arabiei Saudite și a statelor satelitare de a face față, singure, oricărei agresiuni străine și întrebările care există în legătură cu disponibilitatea (mai mult decât îndoielnică) a Bahreinului, Kuwaitului, Omanului, Egiptului și Iordaniei de a accepta o consfințire, de dragul inițiativelor americane, a unei supremații sporite a Arabiei Saudite asupra acestor țări și a întregului Orient Mijlociu, sunt tot atâția factori care pun sub semnul întrebării fezabilitatea, eficiența și durabilitatea iluzoriului NATO arab.

Actuala alianță militară „antiteroristă” condusă de Arabia Saudită pe fronturile din Yemen este, vorbind în termeni simpli, o formă retușată a vechii abordări conceptuale potrivit căroră Ryadul a mizat pe amploarea cheltuielilor financiare ca garant al rezolvării problemelor interne și a dosarelor conflictuale regionale. Dar trei ani de război prin interpuși pe frontul yemenit, precum și răsturnările de pe piața globală a energiei convenționale, au adus regatul wahhabit într-o stare de criză structurală care, mai mult, este marcată și de recente apropieri – consfințite prin acorduri - între Iran, Turcia și Qatar - fapt care are un potențial deloc neglijabil de a influența ecuația de securitate regională. De partea sa, Federația Rusă și-a exprimat, deja, distanțarea și abordarea negativă a ideii „nerealiste” și „inutile” de constituire a unui „mini-NATO” într-o zonă și așa măcinată de tensiuni și conflicte. În același timp,

nu este exclus ca, odată constituit, acest nou NATO arabofon să se dovedească a nu fi, cu necesitate și în exclusivitate, doar o entitate „iranofobă”, în condițiile în care relațiile dintre Turcia, pe de o parte și Statele Unite, Israel și Egipt (ca membru al unui NATO oriental) pe de altă parte, se află pe o traiectorie descendentă către divergențe și conflicte tot mai accentuate.

Dincolo de pariurile și întrebările privind realismul, necesitatea și fezabilitatea proiectului promovat de Administrația Trump, vara acestui an s-a dovedit a fi un anotimp al “marilor afaceri” imaginate de liderul de la Casa Albă, între care, ultima pe listă, în ordine cronologică – este cea a clonării “in vitro” a unui NATO arab scos din epruberă și supus unei insidioase campanii de “promotion” într-un moment în care comunitatea internațională urmărea, cu sufletul la gură, odiseea retragerii americane din Tratatul nuclear cu Iranul, urmată de caruselul sancțiunilor, de războiul verbal având drept miză blocarea sau nu a Strâmtoării Hormuz și, ipso facto, izbucnirea sau nu a unui război “adevărat” cu regimul islamic iranian, o nouă “lovitură de maestru” a fost lansată de Donald Trump care, făcând o “pauză de NATO arab”, anunța, la începutul lunii august, disponibilitatea sa de a se întâlni cu responsabilii iranieni, fără nici o condiție prealabilă”.

Într-un fel, era vorba de un scenariu al contradicțiilor, similar, din perspectivă regizorală, cu episoadele întâlnirilor de la Singapore, cu liderul nord-corean Kim Jong-un și de la Helsinki, cu Vladimir Putin.

Urmează un nou summit “istoric” Trump-Rohani?.

IRAN-SUA: DE LA RĂZBOIUL PE TWITTER LA „MAMA RĂZBOAIELOR” ?

Reza SHAHRESTANI

După ce, la 18 mai, președintele american Donald Trump a anunțat noi sancțiuni conjugate împotriva regimului de la Teheran și, odată cu apropierea „zilei Z” a intrării în vigoare a acestora, un acerb război al declarațiilor marțiale se desfășoară între oficialii Administrației americane, în frunte cu Donald Trump însuși, și responsabili iranieni, având drept port-stindard pe președintele Hassan Rohani. Un război al cărui câmp de desfășurare este asigurat de rețelele de socializare - Twitter, de preferință - și în a cărui panoplie sofisticată se regăsesc invectiva, amenințarea, injuria cu pretenții de limbaj diplomatic. Dincolo de Atlantic, lui Donald Trump i s-au adăugat, chiar mai prolifici, șeful diplomației americane, Mike Pompeo și războinicul consilier pentru securitate națională John Bolton, formând, împreună, un trio al cărui discurs induce sentimentul că ostilitatea și tensiunile americano-iraniene au luat o amploare care a ajuns la marginea unei prăpastii de la care cuvintele tac, pentru a lăsa să vorbească doar armele.

Iată câteva eșantioane de dialog, lămuritoare în acest sens.

• Donald Trump: *„Niciodată să nu mai amenințați Statele Unite, căci veți avea consecințe pe care foarte puțini le-au experimentat de-a lungul istoriei”* (sugestie a episoadelor Hiroșima și Nagasaki? S-au întrebat unii comentatori);

• Javad Zarif, ministrul iranian de Externe: *„Amenințările nu ne impresionează. Amenințări am tot auzit în ultimii patruzeci de ani și le-am*

auzit milenii de-a rândul. Am fost martori la prăbușirea multor imperii, inclusiv a imperiului persan, dar Iranul a supraviețuit, în timp ce multe alte state au dispărut”;

• Donald Trump: *„Nu suntem o țară care să rămână indiferentă la declarațiile voastre nechibzuite despre violență și moarte”;*

• Hassan Rohani, președintele Iranului: *„Nu vă jucați cu coada leului căci veți regreta pentru totdeauna. America trebuie să înțeleagă că dacă pacea cu Iranul este mama tuturor păcilor, războiul cu Iranul va fi mama tuturor războaielor”;*

• Gholam Hossein, general, Gardienii Revoluției din Iran: *„Niciodată nu vom renunța la idealurile revoluției noastre. Tot ce vrea America este să distrugă Iranul, dar Trump nu este capabil să facă ceva împotriva noastră”.*

Schimbul de mesaje caustice a fost, nu o dată, preambul al unor războaie cu consecințe dezastruoase, ceea ce nu înseamnă, cu necesitate, că un asemenea război al declarațiilor este întotdeauna un preludiu al acțiunii armate. Nici această confruntare acidă între Administrația Donald Trump și mollahi iranieni nu este o noutate, cel puțin în ceea ce îl privește pe liderul de la Casa Albă, iar polemica vitriolată care a avut loc între Donald Trump și liderul nord-coreean Kim Jong -un, încheiată, deocamdată, într-o notă de optimism cordial, oferă o confirmare peremptorie în sensul realității menționate mai sus.

Așa cum era și firesc, polemica americano-iraniană a stârnit interesul și comentariile observatorilor din spațiul mediatic și politologic, cu atât mai mult cu cât discursul public al președintelui american nu a oferit indicii credibile cât privește intențiile strategice ale Administrației Trump în relaționarea cu Republica Islamică a Iranului al cărei regim islamist constituie, potrivit comentatorilor, un Satan mai mic care trebuie înlăturat pe o cale sau alta.

Nu au lipsit nici opiniile potrivit cărora ieșirile virulente ale președintelui Donald Trump sunt o „diversiune” gândită de acesta sub efectul reacțiilor frustrante stârnite în America și al criticilor interne la adresa prestației non-ofensive și chiar defensive pe care președintele le-a oferit în cursul „istoricului” summit de la Helsinki cu omologul său rus Vladimir Putin. „Deranjat de absența unui progres notabil în dialogul avut atât cu liderul nord-coreean, cât și cu Vladimir Putin, Donald Trump vrea să facă pe omul dur și, în felul acesta, să devieze atenția și criticile la adresa prestațiilor sale din ultimul timp” aprecia Aaron David Miller, vechi diplomat și negociator sub mai multe administrații americane, care adăuga că

„dacă tiradele lui Donald Trump, scrise cu majuscule, demonstrează ceva, ele arată, pur și simplu, că Statele Unite nu au o politică elaborată în problema iraniană”.

După ce prima jumătate a verii trecute a cunoscut temperatura caniculară a unui trepidant „război

troian” purtat pe Twitter, la 24 iulie, după cunoscuta regie a surprizelor, Donald Trump a folosit o întâlnire comemorativă cu veteranii de război din statul Missouri, pentru a anunța, *urbi et orbi*, că, amintind, parcă, de faimoasa piesă a lui Jean Giraudoux, deocamdată, războiul (cel real) cu Troia nu se mai face, cel puțin nu într-un viitor previzibil. „Statele Unite, spunea președintele Trump, sunt gata să încheie cu Iranul un adevărat acord nuclear, diferit de acordul catastrofal semnat de Administrația precedentă”.

Donald Trump nu a făcut referiri la detalii și mai ales a evitat un răspuns la întrebarea spinosă dacă Washingtonul are în vedere o renegociere fără condiții prealabile, sau pornește de la menținerea în actualitate a celor 12 precondiții puse Iranului și anunțate, la 21 mai, de secretarul de Stat Mike Pompeo, condiții din care nu mai puțin de 10 nu au nici o legătură directă cu programele nucleare ale Iranului, fiind mai degrabă expresie a unor ingerințe ante-factum în treburile interne ale regimului teocratic.

Deocamdată, am asistat la două summit-uri istorice ale lui Donald Trump – cu Kim Jong-un

THE SECTARIAN BALANCE OF POWER IN THE MIDDLE EAST

Copyright Stratfor 2015 www.stratfor.com

In Iraq, Regional Players Try to Gain Influence

și cu Vladimir Putin. Urmează, oare, runda Trump-Rohani?

NOUL ORIENT MIJLOCIU ȘI LINIILE SALE DE CONFRUNTARE

COMPLEXUL IRANIAN

Dumitru CHICAN

Introducere

Situația politico-securitară și militară din regiunea Orientului Mijlociu este dominată de evoluțiile contradictorii și amenințătoare ale confruntării dintre două fronturi reprezentate, pe de o parte, de „dosarul” Iran în care acționează, după aceeași ideologie, actori statali și non-statali, pe de o parte și „alianța” ideologică și doctrinară anti-iraniană condusă de Statele Unite sub mandatul președintelui Donald Trump și având în componența sa un „Occident” care trăiește o acută criză identitară, mai ales prin raportare la tradiția valorilor euroamericane, puse la încercare cât privește definirea însăși a „Occidentului” democratic.

Ceea ce reține atenția, cu deosebire, este faptul că, în ultimii ani, această rivalitate, axată în jurul tensiunilor dintre Iran și Washington se află, în prezent, într-un stadiu de metastază. Câmpurile de luptă și liniile de falie ale acestora s-au înmulțit, ca și virulența amenințătoare a modurilor de manifestare, creând o situație în care, prin conexiunea și interacțiunea dintre acestea, o scânteie aprinsă într-un segment al acestui areal geografic să aibă suficientă energie pentru a aprinde conflicte inter-statale directe, cu atât mai complexe cu cât ele transformă regiunea într-un eșichier pe care se confruntă interesele marilor actori extra-regionali, în fruntea cărora se poziționează Statele Unite ale Americii și Federația Rusă.

Provocarea iraniană

O privire de ansamblu pe harta actuală a Orientului Mijlociu va pune lesne în evidență o realitate evidentă caracterizată de altitudinea fără precedent a nivelului la care expansiunea influenței regionale a Republicii Islamice s-a ridicat în ultimele decenii. Aceeași realitate confirmă faptul că Teheranul exercită, în grade diferite de amploare și intensitate, propriul control în Irak, Liban, Siria și Yemen - un nivel oricum superior celui care putea fi înregistrat înainte de invazia din Irak și înlăturarea de la putere a regimului baasist al lui Saddam Hussein. În prezent, monarhiile arabe de pe malul apusean al Golfului - prin tradiție aliata lumii occidentale și structurilor instituționale transatlantice - precum și, din motive securitare specifice, Israelul, percep expansiunea ideologică și militară a Iranului ca fiind o amenințare existențială la adresa propriilor stabilități și a sistemului regional de securitate. În promovarea și implementarea strategiei sale inspirată de doctrina khomeinystă a „exportului de revoluție știută islamică”, regimul din Teheran a construit cu acribie o rețea de aliați regionali statali și non-statali care evoluează, din acest punct de vedere, pe o traiectorie ascendentă. În Irak, puternica instituție a Gardienilor Revoluției Islamice (*Pasdaran*) a reușit ca, în conexiune cu elitele politice șiite irakiene, să instituie un dens și generalizat control asupra instituțiilor statale, a economiei și a societății dintre Tigru și Eufrat. Mai recent, Baghdadul și

Teheranul au anunțat convenirea unui acord pentru repunerea în funcțiune a magistralei petroliere care leagă câmpurile productive din regiunea Kirkuk de Iran, pentru creșterea exporturilor de energie convențională către consumatori extraregionali.

În Liban, formațiunea Hezbollah, considerată o filială libaneză a regimului teocratic iranian domină astăzi, întreaga viață politică și militară a Libanului, constituind, de facto, un eficace factor de blocare a procesului decizional și executiv al guvernului libanez, mai ales în condițiile în care, la patru luni de la ultimele alegeri parlamentare, confesionalismul politizat, ingerințele externe și autocrația grupărilor și clanurilor politice au împiedicat crearea noului guvern care ar fi trebuit să rezulte după scrutinul din luna mai. Pentru Iran, Hezbollahul libanez poate fi considerat drept o paradigmă reușită și prototip de actor non-statal pus în slujba intereselor regimului de la Teheran.

În spațiul sirian, ridicările revendicative populare din 2011, dezvoltate într-o revoluție împotriva regimului Bashar Al-Assad al cărui tată, Hafez Al-Assad, a fost unul dintre cei mai apropiați susținători ai regimului iranian în timpul războiului irakiano - iranian din 1980-1988, au oferit un prilej nesperat de ingerință și expansiune iraniană. Puternica penetrare militară, economică și socială a Siriei de către milițiile și mecanismele Gardienilor Revoluției se dovedește a fi, în prezent, un nou focar de conflict care poate să degenereze oricând într-o conflagrație cu Israelul vecin, mai ales în condițiile în care retragerea militară iraniană de pe frontul sirian - respinsă atât de regimul din Teheran, cât și, neoficial, de către Federația Rusă pare a constitui un nou nod gordian în calea procesului de încetare a războiului din Siria.

Pe de altă parte, Iranul a reușit să mențină și chiar să dezvolte relațiile sale cu Turcia și Qatarul, această apropiere fiind favorizată și de tensiunile apărute în relațiile dintre Ryad și Ankara, pe de o parte, și dintre Qatar și restul monarhiilor arabe din Golf, cu excepția sultanatului Oman.

Reacții și tendințe de confruntare

Pentru rivalii regionali, creșterea ascendentă a influenței iraniene reprezintă o amenințare acută, îndeosebi pentru Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite care abordează disensiunile cu regimul islamist iranian și dintr-o puternică determinare religios-confesională, dar și prin prizma îngrijorării față de influența pe care acesta din urmă o poate avea asupra comunităților confessionale șiite care trăiesc pe teritoriile Arabiei Saudite, Bahreinului și Yemenului și care pot fi exploatare de politica iraniană pentru destabilizarea și subminarea eșichierului intern al micilor monarhii. Aceeași amenințare „existențială” este percepută a veni dinspre Iran și la adresa intereselor naționale și securitare ale statului Israel. Este punctul de convergență care explică astăzi schimbarea dramatică de giruetă în politica regională a Arabiei Saudite, Emiratelor Arabe Unite și, mai puțin transparent, al celorlalte petromonarhii de la Gof, de apropiere de Israel, până la orientarea spre normalizarea relațiilor politice cu acesta. Aceluiași context de contracarare a „pericolului persan” i se circumscrie și readucerea în discuție, de către Administrația Donald Trump a mai vechii idei – adaptate la imperati-vele strategice ale contemporaneității - de constituire a unei „Alianțe Strategice a Orientului Mijlociu” care, formată din Statele Unite, cele șase emirate din Golf, Egiptul și Iordania, este menită să desfășoare o strategie de încercuire a expansiunii iraniene în geografia regiunii. Caracteristic pentru gândirea statelor care compun „frontul anti-iranian” este ideea potrivit căreia ambițiile și proiectele politico-militare și confessionale ale Republicii Islamice Iran nu vor putea să fie stopate decât prin recursul la forța armelor. Iar această convingere s-a aprofundat progresiv, pe fondul unei puternice încurajări și susțineri din partea noii Administrații americane conduse de președintele Donald Trump. Iar această poziție a Administrației a fost și este susținută de apreciere noului staff al președintelui american că, după gruparea teroristă a „Statului Islamic”, Iranul reprezintă amenințarea majoră pentru ordinea regională susținută de Statele Unite, dar și de estimările personale ale lui Donald Trump, decis să „curețe” strategia și

Alianța anti-Iran: raportul sunniți-șiiți

politica externă americană de „erorile” și strategiile promovate de fostul președinte Barack Obama.

Din punctul de vedere a statelor arabe sunnite din Golf, ascensiunea la Casa Albă a unei Administrații formată din „ulii” și având în frunte un același „uliu” personificat de președintele Trump reprezintă un prilej care nu trebuie ratat pentru „încercuirea” ambițiilor iraniene într-o manieră radicală care a fost imposibilă sub precedentele Administrații americane. În egală măsură, Casa Albă consideră că realizarea unui front anti-iranian consolidat poate oferi o oportunitate pentru realizarea de progrese rapide către normalizarea relațiilor dintre statele arabe sunnite din Golf, prin refacerea coeziunii interne a Consiliului de Cooperare, precum și între grupul acestor state, pe de o parte și statul evreu, pe de altă parte, ceea ce, la rândul său, ar facilita realizarea, în conformitate cu abordările americane, a „marii afaceri a secolului” de soluționare a cronicizatăului conflict israeliano-palestinian.

Trebuie să se constate, însă, că a ceastă convergență de interese și de abordări a relaționării cu

regimul iranian nu este suficientă, prin ea însăși, pentru ca „alianța strategică americano-israeliano-arabă” să conducă în mod automat la încheierea unui front anti-iran coerent, puternic și funcțional.

Este adevărat că atât Israelul, cât și unele state arabe din Golf precum Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite își manifestă mai mult sau mai puțin deschis orientarea către o apropiere de Israel în jurul aceleiași idei de opoziție față cu pro-

iectul iranian, dar tot atât de adevărat este și faptul că aceste state nu vor atinge prea curând, împreună, acea coeziune care să egalizeze înaltă abilitate a Teheranului de a-și mobiliza cu rapiditate resursele, aliații și francizele non-statale în acțiuni de împiedicare a capacității operaționale a unei „axe” israeliano-arabe. Pe de altă parte, dacă abordările anti-iraniene ale regimurilor de la Ryad și Abu Dhabi se intersectează cu interesele israeliene, se pune întrebarea în ce măsură și până la ce limită vor putea monarhiile arabe să avanseze în normalizarea relațiilor cu Israelul în condițiile în care măsurile privitoare la statutul Ierusalimului, sau recent-adoptata „lege a naționalității” în Israel, de exemplu, o apropiere prea insistentă de statul evreu ar putea să fie primită cu ostilitate de ansamblul lumii sunnite și, cu atât mai mult, de confesionalii musulmani șiiți.

Nu mai puțin important este și faptul că monarhiile din Golf, inclusiv Arabia Saudită, nu dispun și nu vor dispune într-un viitor previzibil de amploarea resurselor umane, militare, tehnologice și logistice de care dispune statul israelian. În

Frontul sirian de sud-vest și platoul Golan

plus, un asemenea pas către Israel ar putea genera, cel puțin, în Arabia Saudită, reacții interne primejdioase chiar pentru stabilitatea și remanenta regimului monarhic, afectat serios de măsurile represive pe care, mânat de ambiția sa de putere absolută, prințul moștenitor Mohammed Bin Salman le-a adoptat împotriva unor membri ai familiei regale, a clerului, a marilor oameni de afaceri sau a castei militare și ofițerești.

În sfârșit dar nu în ultimul rând, o alianță anti-iraniană sunnită este lipsită de o „ariergardă” sunnită care să îi asigure profunzime teritorială și susținere politică și logistico-economică în cazul unui conflict major. Actorii-cheie precum Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite și Israelul au mai degrabă interesul de a anihila amenințarea iraniană în imediata lor proximitate geografică - fie că este vorba de teritoriul propriu, sau de câmpurile conflictuale în care aceștia sunt implicați (saudiții și emiratezii în Yemen, israelienii în Siria și Liban) decât realizarea unei uniuni funcționale și unitare. În aceeași situație se află și Egiptul care, în pofida consistentelor ajutoare financiare primite de la Arabia Saudită și Statele Unite, este prea puțin dispus să se angajeze în aventuri care, deocamdată, se bazează nu atât pe posibilități și garanții reale de reușită, cât, mai ales, pe dorințe.

Până acum, nici una dintre tabere nu a procedat

la implementarea de măsuri care să sugereze o pregătire activă pentru un viitor război inter-statal în regiunea Golfului Arabo-Persic. Cu toate acestea, ambele tabere sunt favorabile implementării unor asemenea măsuri. „Regiunea noastră nu se va calma dacă vom continua să fim inactivi, declara un responsabil din Golf, adăugând că regimurile arabe „nu au intenția să împartă cu Iranul această regiune a Orientului Mijlociu”.

SIRIA: ÎNTOARCERA LA QUNEITRA

Maher NABOULSI, Siria

În ultima decadă a lunii iulie, după o relativ scurtă ofensivă, armata siriană a reluat sub control, de la formațiunile opoziției înarmate, regiunile de sud și sud-vest ale țării, respectiv provinciile Daraa, Souieda și Bossra, de la frontiera cu regatul Hashemit al Iordaniei. După ce, într-o serie de recuceriri teritoriale în care se regăsesc orașele Alep, Rakka, în nord, Homs, în centru, integralitatea oazei Ghouta din jurul capitalei Damasc, forțele loialiste au reușit, cu aceeași susținere din partea Federației Ruse și cu agreementul, necodificat în documente oficiale, al Statelor Unite și Israelului, performanța de a se apropia substanțial de încheierea dosarului militar al războiului intern sirian, prin capitularea forțelor islamiste ale formațiunii Al-Qaida și redeschiderea în orașul - capitală provincială Quneitra și de-a lungul liniei de armistițiu între partea siriană și cea anexată Platoului strategic Golan, așa cum a fost aceasta stabilită prin Acordul de Armistițiu succesiv războiului din octombrie 1973.

Aranjamentele militare între actorii direct implicați și convenite inclusiv în cadrul ultimului

Triunghiurile roșii marcheaza coloniile evreiești din Golanul sirian anexat

summit Vladimir Putin – Donald Trump, de la Helsinki au prevăzut în mod expres înaintarea regimului până la linia de armistițiu și preluarea controlului provizoriu de către poliția militară rusă în această zonă, inclusiv în porțiunea în care, din 1973 până în 2014, s-au aflat forțele de observatori internaționali ai încetării operațiunilor militare între Siria și Israel, forțe naționale care au acționat sub denumirea de *United Nations Disengagement Observer Forces* – UNDOF și care s-au retras temporar pe fondul atacurilor executate de milițiile islamiste, îndeosebi cele ale Frontului Al-Nossra (Al-Qaida siriană) și ale Statului Islamic Daesh. Forțele de observatori ONU ar urma să-și reia misiunea la linia tampon din Golan de îndată ce vor fi asigurate condițiile propice, după încheierea confruntărilor în acest perimetru al războiului intern sirian. (Notă: La 6 august, un prim eșalon al efectivelor UNDOF și-a reluat misiunile de patrulare în Golan, primele patrulări fiind efectuate împreună cu efective ale poliției militare ruse. Potrivit generalului Serghei Rudetskoi, din partea statului major al trupelor ruse din Siria, în perioada următoare misiunile efectuate de poliția militară

rusă vor fi preluate de către armata națională siriană).

Punerea în aplicare a „Agrementului Quneitra” a demarat la scurtă vreme după întâlnirea de la Helsinki dintre președinții Statelor Unite și Federației Ruse, context în care ambii interlocutori au căzut de acord asupra necesității de „lichidare a terorismului” în sud-vestul teritoriului național sirian, pecum și, în acest sens, asupra reactivării prevederilor din Acordul de armistițiu convenit între Siria și Israel și intrat în vigoare în luna mai 1974, după cea de-a pa-

tra conflagrație majoră arabo-israeliană, atât Donald Trump, cât și Vladimir Putin insistând că revenirea la situația existentă în Platoul Golan înainte de izbucnirea, în 2011, a revoltelor siriene, oferă, cel puțin în condițiile statu-quo-ului actual, unica pârgie de natură să răspundă intereselor israeliene de securitate și să asigure liniștea la linia de demarcație israeliano-siriană în Platoul Golan. O dovadă grăitoare în acest sens este ce-au convenit cei doi șefi de state și faptul că, în cei peste 40 de ani care au trecut de la încheierea războiului din octombrie 1973, armistițiul a fost respectat cu strictețe, nici un incident demn de menționat nefiind înregistrat în regiunea Golan.

Mijloacele arabofone de informare în masă nu au ezitat să vadă în „reînvierea” acordului de armistițiu din 1974 și trecerea sub autoritatea Damascului a părții siriene a regiunii Golan, neocupată de Israel, oferă, în principiu, și perspectiva ca, după încheierea conflictului intern din Siria, să se inițieze demersuri politico-diplomatice pentru reluarea negocierilor de pace între Siria și statul israelien, incusiv în ceea ce privește statutul de viitor al Înălțimilor Golan. O chestiune

conflictuală, dar ale căror perspective de soluționare țin, mai degrabă, de domeniul fanteziei, atât vreme cât toate guvernele care s-au succedat la conducerea Israelului până la actualul cabinet al lui Benjamin Netanyahu au declarat răspicat că „anexarea Golanului este definitivă și ireversibilă”, iar Isrelul a implementat în acest teritoriu ample programe de dezvoltare economică, turistică, imobiliară, agricolă la care este riscant să se creadă că Israelul va renunța vreodată.

Dacă ultimele evoluții pe frontul de sud și sud-vest al teritoriului național sirian ar fi evaluate prin prisma ecuației „câștigători și perdanți”, concluzia care s-ar impune este aceea că regimul Bashar Al-Assad și aliații săi constituie tabăra celor învingători. Tentativele regimului de la Damasc de recucerire a enclavelor și amplasamentelor deținute de opoziție în apropierea și în interiorul districtului Golan, nu sunt de dată recentă. Ele au început încă din anul 2014, dar ofensivele armatei siriene au fost, cu regularitate, sortite eșecului și aceasta datorită faptului - susținut de oficialii sirieni - că milițiile opoziției combatante au beneficiat, de fiecare dată, de o consistentă susținere militară, logistică și informativă din partea Israelului și a instituțiilor sale militare și de securitate. Se poate spune că reluarea sub control a districtelor din sud și sud-vest și în principal, regiunile Deraa, Soueida și Quneitra, cumulate cu progresele anterioare înregistrate de armata siriană la Homs și în Ghouta damasciană, precum și asigurarea controlului asupra frontierelor naționale cu Libanul și Irakul, constituie tot atâtea elemente de consolidare a poziției guvernului în viitoarele negocieri de pace cu o opoziție care, în majoritatea ei, a depus armele și se limitează la a-și găsi refugii în care să poată, eventual, să revină la viața civilă în așteptarea altor pertractări și altor „agremente” negociate și convenite de alții.

O privire retrospectivă asupra tabloului pe care opoziția siriană l-a oferit în cei șapte ani de război, pune în evidență realitatea că, încă de la apariție, sau, mai exact spus, de la crearea sa în laboratoare și cancelarii străine, opoziția, în totalitatea structurilor sale politico-militare exhibit, cu un orgoliu prea puțin justificat prin fapte, un alt soi de „opoziție” care s-a dovedit nepro-

ductivă și anume refuzul și împotrivirea cu care a privit conceptul de critică, oricât de prietenoasă și sinceră s-a dovedit aceasta, liderii săi mai mari sau mai mici cramponându-se până la obsesie în singura idee care a dat esența programului său doctrinar și politic: alungarea de la putere, exclusiv prin forță, a lui Bashar Al-Assad, cu sprijin din partea unor forțe străine. A fost o idee a cărei putere de atracție nu s-a limitat la formațiunile politice și la detașamentele înarmate ale opoziției, ci a făcut vogă și în mediile intelectualității și ale elitelor filosofice. Pariul pe potențialul militar și pe asistența străină s-a dovedit iluzoriu, ceea ce, însă, nu a produs, în rândurile opozante, nici o analiză critică, nici o tentativă consistentă de îmbinare a factorului de putere cu avantajele dialogului și negocierii diplomatice. Iar astăzi, după ce rigiditatea și intoleranța și-au dovedit lipsa de eficiență în toate episoadele în care opoziția a pierdut, începând cu bătălia pentru Alep, trecând prin Rakka, Homs, Hama și până la eșecurile de la Ghouta, Qalamoun, Dera și sud-vestul țării, concluzia evidentă care se desprinde nu face decât să reconfirme adevărul că opoziția siriană nu a fost, încă din faza de germinație și nu s-a manifestat ca un rod natural și energic al ridicărilor revendicative și protestatare ale societății siriene. Iar acesta a determinat diversele eșaloane ale opoziției - fie ea laică, confesională sau cu altă coloratură - să se angajeze într-o acerbă luptă internă pentru „monopolizarea” revoluției siriene, dar nu în beneficiul sirienilor victimizați, ci în slujba propriilor iluzii, orgolii sau obediențe față de interese și patronaje străine.

Astăzi, opoziția depune armele și recunoaște că și-a încheiat lamentabil rolul pe eșichierul convulsivat al „revoluției” siriene. Îi rămâne doar meditația târzie asupra erorilor și a cauzelor care le-au produs.

Și poate că viitoarele generații de sirieni vor accepta o învățătură care, chiar având gust amar, este născută din viață: aceea că revoluțiile făcute cu banii, cu armele, cu beneficiile primite de la străini, dar și în interesul predominant al străinilor, nu vpr fi decât ceea ce folclorul arab denumeste prin adjectivul „orfan”.

SIRIA : FILIERA KURDĂ, DE LA „ROJAVA” LA STATUL SIRIAN DESCENTRALIZAT

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

După eșecul referendumului pentru independența Kurdistanului din Irak, desfășurat în luna septembrie 2017, urmat de o serie de evoluții defavorabile pe frontul războiului sirian în care etnicii kurzi din Siria au fost angajați într-o serie de ofensive menite să asigure o extindere a ariei lor de prezență și proclamare a așa - numitului Rojava, ca entitate cu caracteristici de autonomie statală pe cele două maluri ale fluviului Eufrat – eșuate și acestea ca urmare a opoziției întâmpinate atât din partea regimului sirian, cât și a Federației Ruse, Turciei și Statelor Unite, minoritarii kurzi sirieni și revendicările lor și-au făcut din nou și într-o manieră surprinzătoare, apariția pe eșichierul politico-militar al conflictului sirian. Iar surpriza a venit, la 26 iulie, printr-o întâlnire de negocieri directe între reprezentanții regimului și formațiunea „Forțele Siriei Democratice”.

Evenimentul s-a produs în contextul în care,

după importante avansuri teritoriale obținute în sudul și sud-vestul țării, armata lui Bashar Al-Assad se pregătește pentru cucerirea ultimelor bastioane ale rebelilor, concentrate îndeosebi în orașele Idlib și Deir Ez-zor situate la extremitățile vestice și estice ale liniei care separă teritoriul controlat de kurzi și considerat drept teritoriu al viitorului stat Rojava (respectiv 30% din teritoriul național) de „Siria utilă” al cărei teritoriu se află sub controlul armatei loialiste susținută de aliații rus, iranian și Hezbollah.

Din puținele declarații de presă făcute de participanții kurzi la întâlnirea cu reprezentanții regimului, a rezultat că la această primă reuniune oficială și de substanță (după ce etnia kurdă siriană a fost sistematic marginalizată și exclusă, practic, de la toate etapele procesului politic de la Geneva, Astana și Soci) părțile au convenit asupra constituirii unor comisii mixte de lucru pentru „dezvoltarea dialogului bilateral și continuarea negocierilor pentru elaborarea unei foi de parcurs care să conducă, în final, la acordul asupra unei Sirii democratice și descentralizate”. Termenul, folosit pentru prima oară în sinuosul proces de pacificare a Siriei, are o semnificație care se referă direct la viitoarea formă de organizare statală și politico-administrativă, în care

termenul „descentralizare” înlocuiește sintagma de „federalizare”, ceea ce presupune un larg sistem de autonomie lărgită pentru kurzi, ale cărui principii și nuanțe de detaliu urmând a fi convenite ulterior, prin negocieri.

În pofida faptului că între comunitatea kurzilor sirieni și regimul de la Damasc există numeroase puncte de divergență, în abordarea acestei chestiuni

Source : Institute for the Study of War (ISW), situation mi-novembre

LA CROIX

În culoarea portocalie, teritoriul controlat de minoritarii kurzi sirieni, iunie 2018

se regăsesc și puncte de convergență care au permis realizarea acestei schimbări fundamentale în strategia fiecăreia dintre părți.

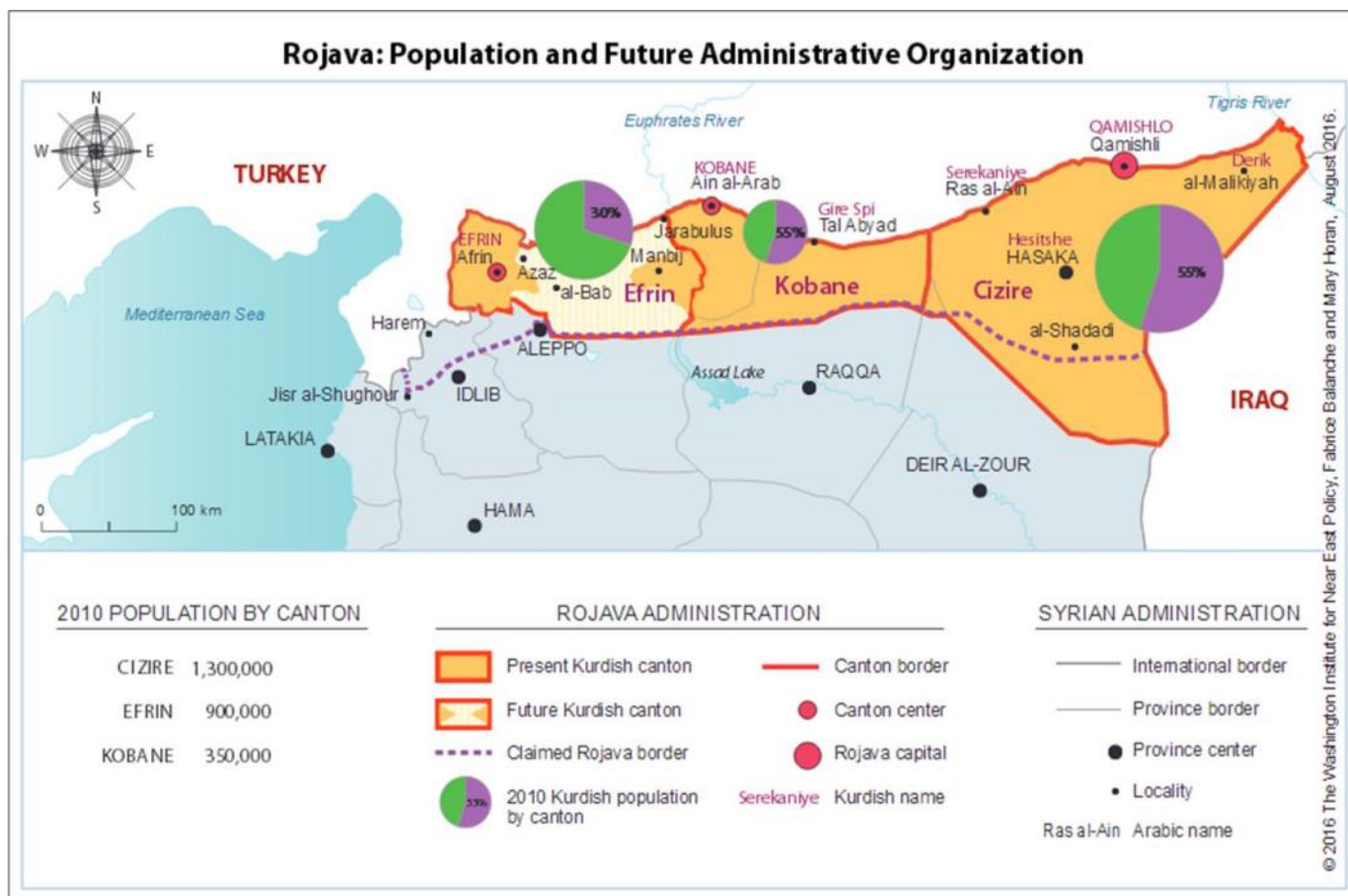
Din punct de vedere geografic și militar, milițiile kurde QUSD se plasează, în prezent, pe locul secund în ierarhia formațiunilor non-guvernamentale rebele, având un control teritorial sporit, mai ales după anul 2012, când armata siriană s-a retras progresiv din zonele nordice și nord estice adiacente granițelor cu Turcia, în vreme ce, cu susținere militară și politică din partea Statelor Unite, aceste formațiuni au reușit să se extindă la est de (majoritatea districtului Rakka, fost fief al organizației teroriste a Statului Islamic, cvasitotalitatea districtului Deir Ez-zor, precum și districtele administrative Hassakeh și Qamishli) unde, vremelnice, au proclamat autonomia entității Rojava. În extremitatea nord-vestică a teritoriului, prin operațiunile declanșate de armata turcă sub denumirea de „Ramura de Măslin”, enclava kurdă Afrin a trecut sub controlul armatei expediționare turce și a milițiilor din Armata Liberă Siriană, enclavă pe care liderii politici kurzi speră să o recucerească,

în perspectivă, fie în contextul aranjamentelor de pace, fie pe calea armelor.

Cum poate fi înțeleasă această apropiere dintre separatiștii kurzi și regimul sirian într-un moment în care există tot mai multe semnale, inclusiv din partea principalilor actori externi implicați în conflict, în legătură cu perspectiva ajungerii la un consens asupra încetării conflictului și trecerea la măsurile de pacificare a Siriei, inclusiv prin aducerea în discuție a problemei întoarcerii în țară a refugiaților sirieni?

În ceea ce îi privește pe kurzi, este neîndoiește că visul proclamării unei entități statale (Rojava) – s-a spulberat pentru multă vreme de acum înainte cel puțin având în vedere ostilitatea Turciei care insistă să își păstreze prezența armată pe teritoriul sirian și chiar să extindă măsurile militare pentru împiedicarea apariției unui „stat” kurd de-a lungul frontierei cu Siria, apoi, diminuarea până la stopare a asistenței logistice, militare și morale acordată de către Statele Unite rebelilor kurzi.

Repetatele declarații contradictorii ale lui Do-

nald Trump, prin care acesta vorbea de intenția Statelor Unite de a se retrage „foarte curând” din Siria, apoi temerile față de o posibilă „ștergere cu buretele” a disensiunilor dintre Washington și Ankara, inclusiv în ceea ce privește viitorul „Kurdistanului sirian”, rezervele pe care, de convență cu Donald Trump, președintele rus Vladimir Putin le menține față de proiectele independentiste ale etnicilor kurzi sirieni, sunt doar câteva din elementele care au generat, de partea kurdă, temerea că într-o asemenea conjunctură confuză, riscă să piardă în mod abrupt susținerea - atâta câtă mai este - din partea tuturor celor care le-au acordat-o până acum, ceea ce ar deschide perspectiva ca minoritatea kurdă să ajungă în situația de a rămâne izolată între cioncanul turc și nicovala regimului sirian, adică de a -și asuma riscul unor noi conflicte cu sfârșit imprevizibil și, cel mai credibil, defavorabil pentru dorințele kurzilor de a-și avea propriul „stat”.

După toate aparențele, „factorul turc” constituie un motiv de preocupare nu numai pentru opoziția kurdă, ci și pentru regimul sirian, mai ales după ce, în ultima vreme, milițiile siriene și islamiste sprijinite de Turcia au ocupat poziții în zonele rurale din nordul orașului Alep, președintele Recep Teyyp Erdogan declarându-și, în același timp, disponibilitatea de a extinde aria de acțiune a operației „Ramura de măsline” către districtele nord-estice Hassake și Qamishli.

După recente reușite obținute împotriva formațiunilor de opoziție din sudul și sud-vestul țării, până la orașul Quneitra, pe linia de demarcație siriano-israeliană din Platoul Golan, armata loialistă își concentrează eforturile în direcția districtului și a orașului Idlib, unde s-au grupat sau au fost dislocate formațiunile de opoziție din zonele eliberate sau care au consimțit să depună armale, în schimbul vieții sau al posibilității de a fi integrate în structurile de forță ale armatei și serviciilor siriene de securitate. „Curățirea” zonei Idlib și revenirea instituțiilor statului sirian (cu precădere poliția și armata) în zonele kurde din nord-

estul sirian ar semnifica, pentru regimul Bashar Al-Assad, o nouă victorie cu importante semnificații politice, cu atât mai mult când este vorba de regiuni care adăpostesc cele mai importante rezerve economice agricole, hidrografice, energetice și minerale ale țării.

În acest context, constituirea delegației kurde pentru negocieri politice cu regimul a fost stabilită, la 16 iulie, în cadrul unei reuniuni a consiliilor locale kurde, desfășurată în orașul Tabka, din vecinătatea marelui baraj hidroelectric de pe Eufrat, și a fost receptată de către regim drept un compromis făcut de minoritarii kurzi, care trebuie exploatat, în condițiile în care aceștia și-au manifestat disponibilitatea de a accepta o descentralizare a atribuțiilor de guvernământ care să înlăture conceptul de suveranitate absolută și totalitară a partidului unic. Propunere pe care, la rândul său, guvernul de la Damasc este dispus să o accepte, pe criteriul, convenabil ambelor părți, potrivit căruia „pacea siriană se realizează prin dialog răbdător purtat nu la Geneva, ci la Damasc”.

Potrivit declarațiilor făcute pentru presă de unii responsabili kurzi participanți la dialogul cu regimul sirian, inițiativa a fost, dacă nu sugerată, atunci, cu siguranță, încurajată și susținută atât de americani, cât și de Federația Rusă.

Rămâne de văzut dacă spinoasa și sângeroasa problemă kurdă va reuși să se transforme în purtător de drapel pentru pacea siriană pe care de peste șapte ani, sirienii, înaintea altora, o așteaptă.

“AMERICA FIRST”: OMUL BOLNAV AL...ORIENTULUI MIJLOCIU?

Dinu COSTESCU

În istoriografia contemporană a Orientului Mijlociu și, cu deosebire, în lucrările cercetătorilor care se revendică a fi aparținători de orientalismul occidental european, cel de-al doilea război arabo-israelian din 1956, cunoscut și sub numele de “războiul pentru canalul Suez” sau „agresiunea tripartită israeliano-anglo-franceză”

împotriva Egiptului condus de unionistul arab Gamal Abdel Nasser, este frecvent invocat drept momentul de falie care a pus capăt ireversibil colonialismului anglo-francez în regiunea Orientului Mijlociu. După o lungă tutelă regională asupra teritoriilor întinse între estul Mediteranei până la Tigru și Eufrat, în Mesopotamia și încheiată odată cu crearea, în 1948, a statului Israel, cele două metropole se retrăgeau pentru a lăsa locul unei noi „ordini mondiale” și unui nou actor pe eșichierul acesteia – Statele Unite ale Americii.

Dacă, atunci, s-a putut vorbi de „sfârșitul unei epoci” în cronică regiunii, astăzi, la 70 de ani marcați de o evoluție contorsionată și de o permanentă stare conflictuală, se pare că există suficiente motive care să susțină că ne aflăm în pragul unei noi epoci a istoriei Orientului Mijlociu și a lumii arabe, pe care unii cercetători o identifică prin sintagma de „post-americanism”, pentru a ajunge la formularea unei întrebări al cărei răspuns - dacă va fi găsit - se va dovedi la fel de discutabil ca și esența însăși a întrebării: asistăm, așadar, la o posibilă „ieșire” a Statelor Unite din această regiune care și-a făcut o trăsătură emblematică din alimentarea unei turbulențe geopolitice permanentizată în această parte sensi-

Președintele Roosevelt și regele Abdulaziz Ibn Saud, 1945

bilă și complexă a geografiei politice planetare?

Începuturile moderne ale politicii externe a Statelor Unite au avut drept fundament cunoscuta „Doctrină Monroe” potrivit căreia America adopa abținerea de la orice ingerințe și acțiuni de forță executate în afara teritoriului național, proclamându-și, în schimb, decizia de a nu permite nici o agresiune sau provocare externă împotriva propriei păci sociale și securități naționale. Era vorba, se poate spune, despre un „izolaționism pozitiv” care a durat aproximativ un secol, cunoscând o eroziune progresivă care a impus necesitatea adaptării la evoluțiile conjuncturale al căror dublu apogeu s-a materializat în cele două războaie mondiale încheiate, pe de o parte, cu prăbușirea marilor imperii coloniale între care și cel turcesc otomat, cunoscut, în ultima parte a existenței sale, drept „omul bolnav al Europei” și, pe de altă parte, cu secționarea ordinii mondiale în cele mari două blocuri ideologice – cel occidental, în frunte cu Statele Unite ale Americii și blocul inspirat de ideologia materialistă marxistă a „lagărului socialist” dominat și condus de fosta Uniune Sovietică.

În contextul concurenței acerbe, pe toate planurile, între cele două mari tabere, a luat naștere și

conceptul de „încercuire” și „îngrădire” care, pentru Statele Unite, a însemnat o amplă mobilizare de energii pentru stăvilirea expansionismului comunist și, ipso facto, a proiectelor doctrine ale Uniunii Sovietice, în vreme ce o concepție similară a animat și politicile externe ale Kremlinului. Febrila cursă a înarmărilor cu arsenale de distrugere în masă, implicarea, de pe poziții diametral opuse, a fiecăreia dintre cele două mari puteri în conflicte regionale precum cele din arealul sinic al continentului asiatic, criza rachetelor din Cuba, susținerea feluritelor „revoluții democratice” și „mișcări de eliberare națională”, crearea, în 1949, a alianței politico-militare a Atlanticului de Nord și constituirea, în replică, a Tratatului de la Varșovia, în 1955, au fost doar câteva din formele de manifestare pragmatică a acestui climat instalat la începuturile post-belice ale Războiului Rece.

În atari condiții regiunea Orientului Mijlociu nu putea fi trecută cu vederea de nici unul dintre marii actori ai Războiului Rece, și aceasta nu numai din rațiuni militare și strategice ci și din perspectiva avantajelor pe care descoperirea petrolului și trecerea la exploatarea industrială a acestuia le puteau oferi.

Sub lozinca „ajutorării popoarelor libere”, lumea arabă și arealul Orientului Mijlociu va deveni cu rapiditate terenul privilegiat de derulare a confruntărilor dintre Washington și Moscova. În 1945, la puțină vreme după faimoasa conferință de la Yalta, președintele american Roosevelt avea, la bordul crucișătorului „Quincy”, o întâlnire „istorică” cu monarhul saudit Ibn Saud împreună cu care convine și semnează un tratat de colaborare fundamentat pe principiul „protecție contra petrol” care va marca începutul efectiv al infiltrării influenței americane în regiune și ale cărui prevederi sunt promovate, în coordonatele lor generale, și de actuala Administrație americană a președintelui Donald Trump

Zece ani mai târziu, un „baraj” anti-sovietic este constituit prin crearea, în 1955, a Pactului de la Baghdad, denumit ulterior, „The Central Treaty Organization” (CENTO) și „Middle East Treaty Organization” (METO) prin care, alături

de Pakistan, alte trei principale state regionale - Irak, Iran, Turcia - se înscriau pe orbita influenței americane în Orientul Mijlociu, deja fundamentată prin relațiile strategice ale Washingtonului cu Israelul și cu Arabia Saudită.

Or reversul acestui avans nu a întârziat să se materializeze, în condiții de care Uniunea Sovietică nu a fost străină și care avea să arate că nu numai comunismul era așa cum crezuseră strategii americani - unicul inamic ireductibil al politicilor și proiectelor americane, ci și un alt curent cu rapiditate diseminat la nivelul global al lumii arabe a Orientului Mijlociu. Și este vorba de ideologia naționalistă arabă, cunoscută, în mod curent, și sub denumirea de „panarabism”, al cărui părinte spiritual și teoretician a fost colonelul și președintele egiptean Gamal Abdel Nasser. Sub influența ideilor nasseriste, sirienii Michel Aflaq și Salah Bitar înființează, în 1947, Partidul Baas Arab Socialist care va prelua puterea în Siria (1963) și Irak (1968), având filiale diseminate, practic, în cea mai mare parte a lumii arabe. Acestei tabere anti-americane aveau să i se alăture mișcarea palestiniană de eliberare, a cărei reprezentantă, Organizația de Eliberare a Palestinei, a fost recunoscută, în 1964, de toate statele arabe, drept unic reprezentant legitim al poporului palestinian, și, cu începerea din 1979, islamismul „revoluționar” și virulent anti-american, instaurat în Iranul post-monarhic de către „revoluția” ayatollahului Ruhollah Khomeiny, care, între altele, avea să scoată din scenă așa - numitele curente și mișcări laice pe care strategia americană mizase pentru creare în re-

giune a unei „axe moderate arabe”.

În atari conjuncturi și în plin război rece, o altă eroare de calcul a afectat proiectele politice americane privitoare la geopolitica Orientului Mijlociu, cu extensiile teritoriale ale acestuia. Și este vorba de pariul făcut de strategii americani cu islamismul în care au văzut un posibil aliat și instrument utilizabil împotriva Uniunii Sovietice angajată într-un sângeros război de ocupație în Afghanistan. Eșecul rusesc împotriva rebelilor afgani avea să se dovedească a fi o monedă înșelătoare și o sabie cu două tăișuri căci, după retragerea lamentabilă a Armatei Roșii din Afghanistan, aceiași rebeli s-au lepădat de protecția Unchiului Sam alegând să fie singurii decidenți în propria țară. Din această discordie s-a născut și germenul a ceea ce a luat cu rapiditate chipul lui Ossama Bin Laden și al terorismului islamist care avea să însângereze Afghanistanul, Irakul, Siria, America, Europa și să devină coșmar al întregii comunități internaționale.

Căderea zidului din Berlin și destrămarea Uniunii Sovietice și a blocului comunist pe care aceasta l-a „păstorit” vreme de o jumătate de secol a însemnat, mai întâi pentru popoarele care au cunoscut nemijlocit totalitarismul în acțiune, dar și pentru alte națiuni din „Lumea a treia” căreia i se circumscrie și lumea arabă a Orientului Mijlociu, o cotitură dominată de credința că, din acest moment înainte, America va fi singura putere în măsură să asigure o gestiune luminată a lumii și a înaintării acesteia către o globalizare a egalității și a prosperității în mod echitabil distribuite. S-a putut, însă, constata că tot din acest moment de așteptare a unei politici externe curajoase și realmente animată de valorile reale ale liberalismului și democrației, Administrațiile care s-au succedat la conducerea Americii și a lumii monopolare s-au angajat și au mers cu acribie pe o cale a strategiilor contradictorii, volatile și schimbătoare în funcție de judecăți subiective și lipsite de o perspectivă clară a viitorului pe termen lung.

Dacă sub președinția lui George Bush senior politica externă a Americii a fost marcată de războiul din Golf care, dincolo de caracterul justițiar prin eliberarea Kuwaitului ocupat de armatele regimului dictatorial al lui Saddam Hussein, a fost, în bună măsură determinată de dorința de refacere a încrederii în aliatul american a unor monarhii petroliere arabe a căror memorie istorică păstra încă vie rapiditatea și lejeritatea cu care aceeași Americă privise prăbușirea regimului monarhic iranian, adică a unuia dintre regimurile orientale cele mai fidele Americii și susținătoare ale statului Israel. Succesorul său, Bill Clinton a adus o rază de speranță în pacea între arabi și evrei, prin realizarea, în 1993, a Acordurilor de la Oslo, între Israel și Organizația de Eliberare a Palestinei, care, însă, s-a dovedit a fi o „pace infirmă” ale cărei rezultate dramatice persistă până în zilele noastre.

Odată cu venirea la Casa Albă a lui George W. Bush, politica externă americană a fost modelată după o nouă paradigmă, dominată de tragedia atentatelor teroriste de la 11 septembrie și concretizată prin declanșarea „cruciadei” împotriva fenomenului terorist, angajarea Americii în două costisitoare războaie în Irak și Afghanistan și prin triumful gândirii politice neoconservatoare, aprigă susținătoare a intervenționismului militarist. Urmașul lui George W. Bush în fotoliul din Biroul Oval, Barack Obama, aderent la conceptul de „realpolitik” se distanța radical de „paradigma Bush”, începând-și mandatul prin „istorica” vizită întreprinsă, în iunie 2009, la Cairo unde „întindea o mână a păcii cu

întreaga lume arabo-islamică, salutând, peste doi ani, preluarea vremelnică a puterii în Egipt de către gruparea islamistă conservatoare a „Fraților Musulmani”, pentru ca, în războiul civil din Siria, laureatul ante-factum al premiului Nobel să proclame o politică de non-combat și să sugereze, pe un plan mai larg, o posibilă deplasare a intereselor americane dinspre Orientul Mijlociu către tentațiile continentului asiatic, fără ca aceasta să însemne și o despărțire de convingerea sa referitoare la exportul de democrație americană drept terapie pentru problemele lumii contemporane. Este Administrația americană din perioada postbelică în care cele două mandate ale lui Barack Obama au fost marcate de serioase disensiuni și stări încordate în relațiile dintre Washington și Tel-Aviv, dar și între Administrație și regimul monarhic de la Ryad care își pierde, în bună măsură, aura de aliat regional privilegiat al Americii.

Odată cu anul 2016 și investirea celui de-al 45-lea președinte american, în persoana lui Donald Trump, sinusoida politicii și relaționării externe a Statelor Unite va cunoaște, așa cum apreciază unii comentatori, nu doar o ruptură abruptă cu „stilul” american de a face politică de vârf, ci un veritabil cutremur seismic și aceasta atât din cauze ținând de extravaganțele și instabilitatea deciziilor adoptate de noul lider american, precum cele legate de chestiunea Ierusalimului și de „afacerea secolului” pe care Donald Trump o propune drept mă-

sură ideală pentru realizarea concilierii dintre palestinieni și israelieni, sau protecționismul și individualismul promovat în relațiile externe sub lozinca „America first”, ci, într-o măsură nu mai puțin surprinzătoare și sensibilă, datorită faptului că, pentru prima oară, în lunga cronică a Casei Albe, președintele este confruntat cu o vizibilă frondă anti-prezidențială manifestată chiar în interiorul Administrației.

Dacă aceste convulsii politice nu sunt, desigur, în măsură să submineze locul și rolul Americii de superputere pe eșichierul geopolitic global, ele amenință, în schimb, să afecteze capitalul de credibilitate al acestei superputeri, mai ales în condițiile în care, pe scena Orientului Mijlociu au apărut, îndeosebi după așa-numita „primăvară arabă”, noi actori ambițioși și aspiranți la statutul de concurenți regionali ai Americii. Expansiunea cu acoperiri economice și investiționale a Chinei, implicarea militară a Federației Ruse în gestionarea dosarelor conflictuale din zonă vin să se adauge aspirațiilor de mare putere pe care le manifestă Turcia neo-otomană, proiectele regionale ale wahhabismului saudit, precum și mai vechiul diferend politic, ideologic, strategic și securitar între Statele Unite și Iranul islamic și-it.

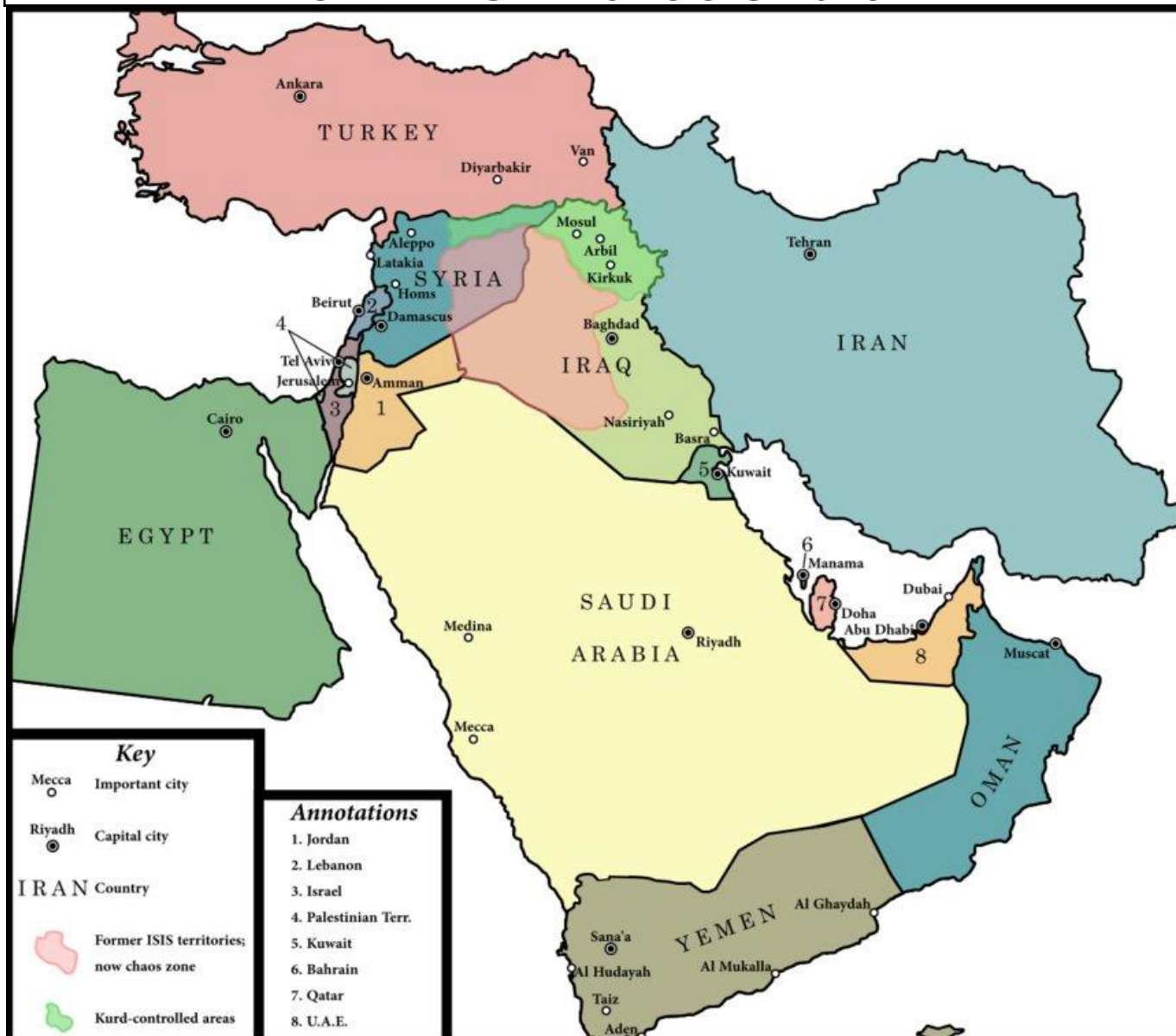
Ar fi riscant ca, de dragul metaforei, să se aplice Americii de astăzi eticheta de „om bolnav” – fie el al lumii, sau doar al Orientului Mijlociu - o etichetă care, aplicată Turciei otomane pe fondul primului Război Mondial, a avut cauze istorice, sociale interne și internaționale cu totul diferite.

Sub Administrația Donald Trump, politica externă americană pare a fi depășită de evenimente și incapabilă să răspundă acestora printr-o adaptare rațională și credibilă. Iar această stare de lucruri poate fi privită, mai degrabă, nu atât

ca un impas al diplomației, ci expresia unei crize identitare pe care aceasta o parcurge și care are toate șansele să fie depășită prin maturizare și evaluare obiectivă a ponderii și locului pe care America trebuie să îl aibă în concertul națiunilor lumii.

ORIENTUL MIJLOCIU 2018

BUCHAREST • ROMANIA

INVESTIGATIVE DUE DILIGENCE

BACKGROUND CHECK
& EMPLOYMENT SCREENING

VIP EXECUTIVE PROTECTION

Our Agency is Affiliated to the Most Important Associations in the World.
We operate globally through our network of in country professionals, contacts and resources.

World Association of Detectives
Federazione Italiana Investigatori, Informatori e Scienziati
Asociația Detecților Particulari din România

WWW.BUCHARESTDETECTIVEAGENCY.COM

O criză valutară în 2018?

Jacob L. SHAPIRO

Nu este prea devreme să examinăm dacă ceea ce se întâmplă în Turcia este doar o chestiune turcească.

Ce au lira turcească, rialul Iranian, rubla rusească, rupia indiană, pesoul Argentinian, pesoul chilian, yuanul chinezesc și randul sud-african în comun? Toate s-au depreciat constant în acest an, iar unele s-au depreciat brusc în ultimile două săptămâni. Dar asta nu este toată povestea. În spatele acestor evoluții intervine realitatea că fiecare dintre aceste țări stă pe bomba cu ceas a datoriilor denominate în dolari SUA. Povestea a început demult. În anii 1990, multe țări au început să acumuleze datorii mari denominate în dolari SUA. Era o modalitate eficientă de relansare a activității economice și, atâta timp cât monedele lor erau relativ stabile față de dolarul SUA, era o situație care aproape că nu prezenta riscuri. Din 1990 până în 2000, datoria denominată în dolari s-a triplat, de la \$642 miliarde \$2,17 trilioane. Problema poate atinge acum un punct critic. Datoria denominată în dolari este pe cale să explodeze. În ultimul său raport trimestrial, Banca Reglementelor Internaționale (BRI) arată că datoria denominată în dolari SUA către instituții financiare nebankare a ajuns la \$11,5 trilioane în martie 2018 – totalul cel mai ridicat din cei 55 de ani de când banca urmărește acest indicator. Între timp, dolarul s-a întărit pe fondul ieșirii globale lente din criza financiară din 2008. Pe măsură ce monedele țărilor îndatorate se depre-

ciază față de dolar, devine din ce în ce mai greu pentru unele țări să-și ramburseze datoriile. Situația poate reprezenta o bulă care stă să explodeze, mai ales dacă țările vulnerabile nu au opțiuni de politică monetară în măsură să le protejeze.

A fost cazul Turciei, care este extrem de expusă capriciilor deprecierei valutare. Cursul lirei se deprecia de ceva timp, dar a scăzut dramatic la sfârșitul săptămânii trecute. Cifrată la aproape \$200 miliarde, circa 50% din datoria publică externă a Turciei, este denominată în dolari. (Direcția Generală a Finanțelor Publice din Turcia, care, spre deosebire de BIR, ține și evidența împrumuturilor acordate de instituțiile financiare, consideră că datoria denominată în dolari este 60% din total). Situația a devenit în mod progresiv disperată ca urmare a unei combinații de incertitudine politică, o politică monetară neortodoxă și, cel mai grav, creșterile ratei dobânzii în SUA. Datoria denominată în dolari a Turciei este în prezent aproape dublă comparativ cu rezervele sale în valută. Turcia nu este însă singură în această situație. Valutele unor piețe emergente, care scăzuseră deja pe parcursul ultimelor 12 luni, s-au prăbușit la răspândirea veștilor despre criza lirei turcești. Cel mai puternic declin a fost înregistrat de pesoul Argentinian care a pierdut 9,5% din valoare în numai o săptămână urmat de randul sud-african care a pierdut aproape 8%. Și alte valute au fost afectate – pesoul chilian a pierdut într-o săptămână 3,4% iar rupia indiană a înregistrat o scădere record în ședințele de tranzacționare din 14 august. Ce au aceste țări în comun este că figurează pe lista celor 13 țări elaborată de BRI. Luate împreună, ele dețin 62% din totalul datoriei denominate în dolari ale piețelor emergente. Turcia este una dintre cele mai vulnerabile țări de pe listă, dar mai sunt alte 4 țări confruntate cu provocări similare: Argentina, Mexic, Chile și Indonezia. Pesoul Argentinian este deja în cădere liberă. Guvernul a anunțat la

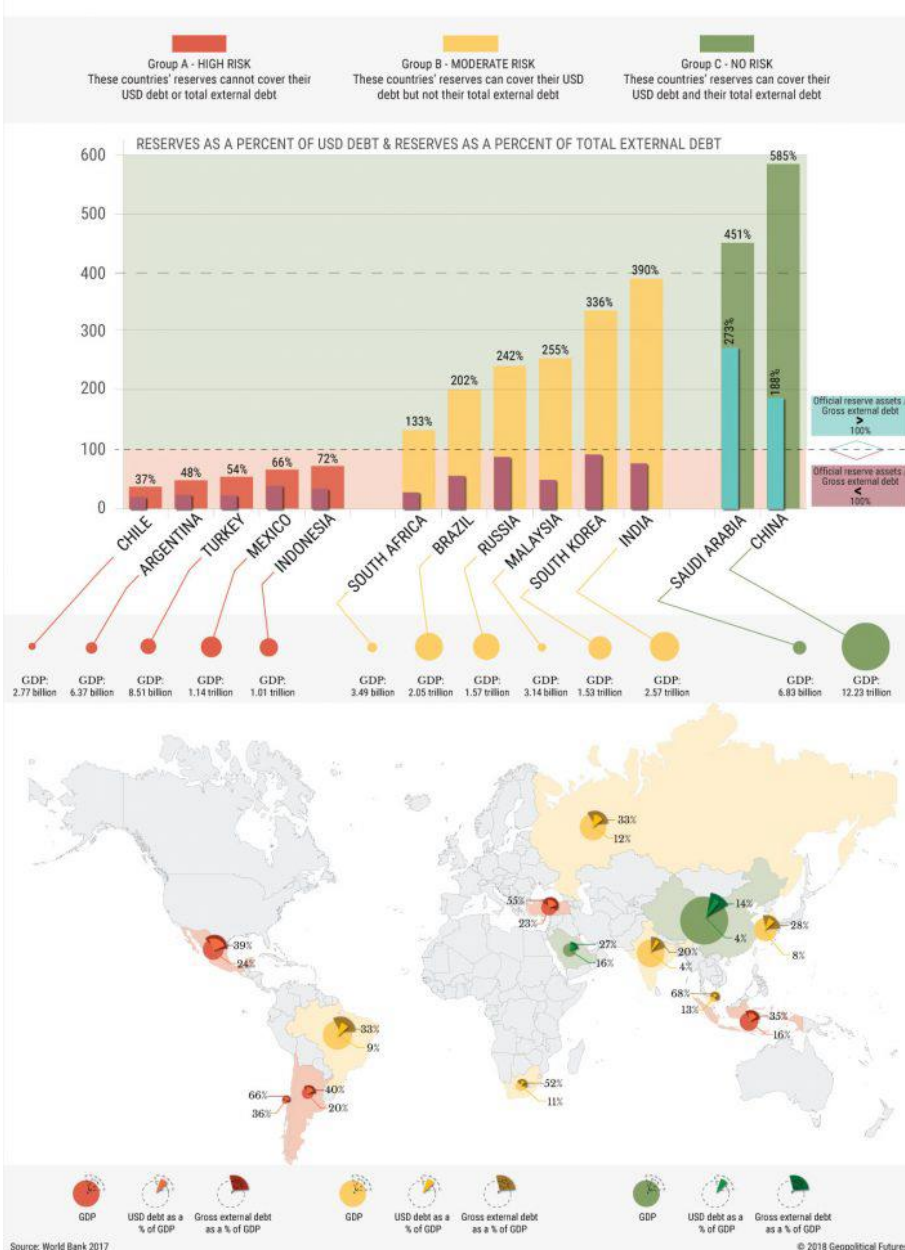
14 august că scoate la vânzare din rezervele în valută \$500 milioane și că va crește rata dobânzii pentru a opri căderea pesoului. Urmează Mexicul care, cu o datorie externă de \$271 miliarde, deține cea mai ridicată datorie denominată în dolari cu excepția Chinei. Cifra depășește cu mult rezervele oficiale în valută ale Mexicului. Ca și în cazul Turciei, datoria externă denominată în dolari a Mexicului este disproporționată, cu o pondere de aproximativ 60% din total. (Pentru o privire de ansamblu, ponderea datoriei externe a Mexicului în PIB este de 39%, deci influența dolarului în economia Mexicului este deosebit de puternică.) Până în prezent, pesoul mexican a rezistat; a crescut ușor în ultimile 12 luni și a scăzut cu doar 0,3% în săptămâna 13-19 august. Dar, dacă pesoul mexican începe să se deprecieze pe fondul unor negocieri privind NAFTA mai dure decât se anticipa, a instabilității politice legate de noul președinte sau orice altă situație de urgență, Mexicul s-ar putea afla acum într-o situație la fel de precară ca cea a Turciei.

Povestea se repetă și în cazul Indoneziei și a Republicii Chile. Dintre cele două, Indonezia este situată mai bine. Totalul datoriei externe este de 35% din PIB, din care 47% denominată în dolari. Indonezia nu are însă suficiente rezerve în valută iar moneda națională a dat semne de slăbiciune, în scădere cu 10% față de dolar în acest an. Datoria statului Chile denominată în dolari raportată la PIB este cea mai ridicată dintre țările situate pe lista BRI – respectiv 36%. Ponderea datoriei publice chilene în PIB este de 66%. Mai preocupant însă este faptul că în iulie 2018 rezervele țării se

ridicau la \$37 miliarde, respectiv circa o treime din datoria denominată în dolari de \$100 miliarde.

Deși aceste țări sunt cele mai vulnerabile față de un dolar puternic, următoarele șase – Brazilia, India, Coreea de Sud, Malaiezia, Rusia și Africa de Sud – se confruntă cu probleme diferite dar conexe. Africa de Sud, de exemplu, nu este deosebit de îndatorată. Guvernul insistă că nu va interveni pentru a stopa declinul randului dar doar pentru că nu are suficiente rezerve pentru a acoperi datoria existentă. (Rezervele sale de \$50.6 miliarde acoperă doar 28% din datoria sa

Who's at Risk from a Currency Crisis

publică.) Celelalte cinci țări au o poziție mai bună în privința rezerveilor. Deși au datorii denuminate în dolari mari, ele dețin și rezerve importante. Problema acestor țări este datoria externă mare. Un dolar SUA mai puternic nu va afecta grav economiile respective, dar poate să pună suficientă presiune pentru a le obliga să procedeze la intervenție monetară. Protejate în mod deosebit de criza valutară pe cale de apariție sunt China și Arabia Saudită. Moneda chineză a fost sub presiune în ultimele săptămâni dar, până în prezent, China a optat pentru a nu lăsa yuanul să alunece prea mult. China are datorie denumită în dolari cifrată la \$548 miliarde, care nu reprezintă decât 4% din PIB, iar datoria externă publică a țării raportată la PIB este de 14% – cea mai redusă dintre țările aflate pe listă. China are de asemenea un arsenal de \$3.2 trilioane rezerve în valută la care poate apela.

Și Arabia Saudită beneficiază de rezerve consistente și, cu siguranță, va apela la ele. Rialul saudit este legat de dolar. Aceasta oferă stabilitate dar și costă: Arabia Saudită trebuie să cumpere și să vândă din rezervele pe care le deține pentru a menține cursul. Chiar dacă Arabia Saudită are suficiente fonduri pe care să le pună în joc, ea are mai puține decât avea odată. Cu siguranță că a consumat masiv din rezerve în ultimii ani – \$233 miliarde din 2014 – pentru a-și finanța aventurismul extern și deficitul guvernamental. Riadul are însă o mulțime de probleme pe care trebuie să le rezolve. Dar, criza valutară nu este una dintre acestea. Lista acestora nu este

nici pe departe exhaustivă. Economii monitorizate de BRI reprezintă doar 37% din totalul datoriei denuminate în dolari pe plan mondial și, deci, mai există în sistemul global datorii cifrate la \$7,2 trilioane care nu sunt monitorizate. S-ar putea foarte bine ca ceea ce a început în Turcia să se răspândească și în alte țări. Încă o dată, Turcia era extrem de vulnerabilă față de o astfel de situație. Țara are o rată redusă a economisirii, o inflație ridicată și a refuzat cu obstinație să adopte decizia nepopulară politic de a ridica rata dobânzii înainte de a fi prea târziu. Vom analiza dacă celelalte state identificate în raportul BRI au probleme structurale similare care ar putea agrava expunerea la un dolar SUA mai puternic. În privința Turciei, majoritatea politicilor care au creat problemele sale economice sunt în vigoare, chiar dacă investitorii au fost oarecum încurajați de promisiunea băncii centrale de a injecta în sistem lichiditățile necesare. Economia Turciei se va deteriora înainte de a-și reveni. Problema mai importantă care se pune acum este dacă această criză se va extinde și în alte țări vulnerabile. Problemele cele mai îngrijorătoare

sunt în Argentina, Mexic, Indonezia și Chile. Este prea devreme pentru a anunța o criză financiară globală în toată regula, dar nu este prea devreme pentru a demara analiza cu privire la dacă ce se întâmplă în Turcia este doar o chestiune turcească.

Publicat inițial de Geopolitical Futures la 17 August 2018, www.geopoliticalfutures.com

Sistematizarea principalelor amenințări la adresa securității informaționale a statului

HVOZD V. I., Doctor în științe militare

Ucraina s-a confruntat în ultimii ani cu consolidarea influenței informaționale a altor state. În această privință, este relevantă problema identificării și sistematizării amenințărilor la adresa securității informaționale a statului, precum și modalitățile de luptă împotriva acestora. Acest articol identifică și sistematizează amenințările la adresa securității informaționale a statului și propune principalele direcții de luptă împotriva lor.

Cuvinte cheie:

Securitate informațională, sprijin informațional, război informațional, securitate militară, domeniul securității și al apărării, sisteme de telecomunicații, amenințări, Ucraina.

Problema pe larg

Chestiunea securității la începutul secolului al XXI-lea a devenit o problemă universală. Pe lângă domeniile tradiționale militare și politico-militare, ea a intrat și în domeniul social, economic, legal, cultural, de mediu și în cel legat de relațiile informaționale.

Ucraina s-a confruntat în ultimii ani cu consolidarea influenței informaționale a altor state. Din păcate, statul nostru nu a fost în măsură să răspundă în mod adecvat amenințărilor din domeniul informațional. Acest lucru a dus la reducerea semnificativă a nivelului de securitate națională și îndeosebi de securitate militară a Ucrainei.

Cu toate acestea, în ciuda presiunilor crescute din domeniul informațiilor, încă nu se acordă atenție suficientă pentru consolidarea propriului nostru potențial informațional, pentru dezvoltarea mijloacelor de politică militară și pen-

tru consolidarea componentei informaționale din domeniul securității și al apărării.

În această privință, este relevantă problema identificării și sistematizării amenințărilor la adresa securității informaționale a statului, precum și modalitățile de luptă împotriva acestora. Cercetătorii din alte state, îndeosebi cei din Rusia [1-4], dar și cei de la noi din țară [5-7] au acordat o atenție deosebită luptei informaționale, identificând și luptând împotriva amenințărilor din domeniul informațiilor. Cu toate acestea, tema identificării (sistematizării) amenințărilor și a mijloacelor de luptă împotriva lor nu a fost acoperită complet, îndeosebi din perspectiva evoluțiilor din ultimii trei ani.

Bunăoară, **obiectivul acestui articol** este să identifice și să sistematizeze principalele amenințări la adresa securității Ucrainei din perspectivă informațională, precum și principalele direcții de luptă împotriva acestora.

Prezentarea materialului principal

Rolul componentei informaționale în timpul confruntării politice și militare dintre state a crescut în mod semnificativ în lumea modernă. Încă de la momentul obținerii independenței sale, Ucraina s-a aflat sub o puternică influență informațională din partea Rusiei și a Occidentului, în încercarea de a-și atinge propriile obiective geopolitice în regiune. Prin urmare, asigurarea securității informaționale, care determină securitatea militară și națională a unui stat, este un obiectiv extrem de important.

Pentru îndeplinirea acestui obiectiv esențial al statului – acela de a proteja suveranitatea și integritatea teritorială a statului – există forțe, mijloace și structuri în măsură să îndeplinească acest obiectiv prin eforturi comune. Activitatea acestora, unită printr-un obiectiv comun, este bazată pe legitimitatea și principiile generale ale

asigurării securității naționale și se desfășoară într-un stil de management strategic unificat.

Combinția acestor forțe, mijloace și structuri creează *un sistem prin care se asigură securitatea militară a Ucrainei*. El este unicul și cel mai important mecanism de stat menit să implementeze viziunea conceptuală și coordonatele doctrine ale statului în domeniul securității militare. Această obiectiv este realizat prin coordonarea activităților autorităților executive și legislative, a organismelor locale de guvernare, a asociațiilor publice și a cetățenilor individuali în conformitate cu legislația curentă.

Principalul rol al sistemului de sprijin al securității militare din structurile de putere și management al statului constă în coordonarea strictă a intereselor naționale, valorilor și obiectivelor Ucrainei cu direcția politică a statului, cu toate tipurile de amenințări de tip militar și cu formele și metodele lor de implementare prin intermediul metodelor politico-militare și militare.

Sistemul de sprijin al securității militare poate prezenta aspecte externe și interne. Din punctul de vedere al aspectelor externe, ne referim în primul rând la capacitatea Forțelor Armate ale Ucrainei, a altor structuri și formațiuni militare, a infrastructurii și a informațiilor militare, a contra-informațiilor, informațiilor și a altor sisteme de sprijin informațional de a preveni orice agresiune militară deschisă împotriva Ucrainei și a aliaților săi.

Din punctul de vedere al aspectelor interne, ne referim la crearea și dezvoltarea unei organizații militare a statului prin intermediul capacităților economice reale ale statului.

Sistemul de sprijin al securității militare acoperă practic toate domeniile din funcționarea societății și a statului, dintre care cele mai importante, conform experților militari, sunt:

- domeniul militar (problema îmbunătățirii organizării militare a statului, a planificării apărării, a instrucției operaționale și de luptă a trupelor și forțelor);

- domeniul politico-militar (problema securității colective regionale și globale, activități de menținere a păcii);

- domeniul economico-militar (probleme de sprijin economic și cu resurse a construcției militare, menținerea activității trupelor și forțelor la nivelul furnizării nivelului necesar de pregătire de luptă și capacități de luptă, problema stabilirii unui buget militar și alocării fondurilor bugetare);

- domeniul social-militar (problema pregătirii spirituale și etice a populației în vederea soluționării sarcinilor de apărare, probleme etice și psihologice ale colectivului militar, probleme sociale ale soldaților);

- domeniul tehnico-militar (dezvoltarea științelor fundamentale în beneficiul apărării statului, studii și cercetări aplicate, tehnologie militară de bază, problema creării, modernizării și utilizării modelelor de armament și echipament militar, instruirea personalului specializat, de știință și tehnic);

- domeniul tehnologico-militar (dezvoltarea tehnologiilor militare de bază pentru îndeplinirea sarcinilor operațional-strategice, operaționale și operațional-tactice - îmbunătățirea sistemelor de informații la nivel de comandă și control, a celor de atac informațional etc);

- domeniul legal (controlul armelor și dezarmare);

- domeniul cooperării tehnico-militare (controlul exporturilor, formarea unei nomenclaturi a exporturilor de arme și a echipamentului militar, sisteme de pregătire a personalului și alte forme de sprijin);

- domeniul normativ și sprijinul legal al construcției militare (îmbunătățirea și dezvoltarea unui cadru legal relevant).

Sistemul de sprijin al securității militare asigură o combinație de management al forțelor și al mijloacelor centralizat și descentralizat, în conformitate cu sistemul unitar al Ucrainei, de unde și diviziunea clară a puterilor între autoritățile de stat ale Ucrainei, subordonații săi și organismele locale de auto-guvernare.

În același timp, o importanță deosebită în asigurarea securității militare o are și procesul de pregătire și luare a deciziilor în vederea protejării

rii intereselor naționale.

Din moment ce orice decizie, îndeosebi cele din domeniul asigurării securității naționale, se bazează pe informații, nivelul general depinde de starea sprijinului informațional la securitatea militară.

În opinia noastră, sprijinul informațional la securitatea militară reprezintă un complex de măsuri penru colectarea, acumularea și analizarea informațiilor necesare pentru a identifica o situație curentă și pentru a prevedea devoltarea securității militare și deciziile din domeniul apărării securității militare a Ucrainei.

În schimb, sistemul de identificare (evaluare) a securității militare a statului reprezintă un set ierarhic de indicatori și criterii inter-conectate care oferă o imagine cuprinzătoare a caracteristicilor unui stat, identifică sursele amenințărilor reale și potențiale și prevăd dezvoltarea securității militare.

Asigurarea siguranței unei persoane, a unui stat sau a unui anumit mediu este îndeaproape legată de identificarea unui set de factori, de evaluarea efectelor negative și de compararea influenței diferiților factori legați de obiectul securității. Prin urmare, securitatea militară ar trebui să fie bazată pe un sistem de criterii care permit stabilirea unor concluzii în legătură cu gradul de pericol al unei anumite influențe.

Criteriul securității militare reprezintă o evaluare comparativă cuprinzătoare a securității militare a unui stat din punctul de vedere al celor mai importanțe procese, fenomene, parametri care reflectă esența acestuia. Criteriul este o evaluare cantitativă, pe baza căreia este determinat în mod adecvat nivelul de securitate militară.

Criteriul de securitate necesită selectarea anumitor indicatori de securitate militară a obiectului cercetat. Dar pentru evaluarea nivelului de siguranță, nu sunt importanți indicatorii în sine, ci limitele valorilor lor.

Limitele valorilor – limita superioară și cea inferioară, nerespectarea căreia influențează dezvoltarea firească a unei persoane, societăți, stat și mediu și duce la formarea unor direcții negati-

ve, distructive.

Conceptul de stabilitate dinamică este îndeaproape legat de mecanismul de homeostazie, mecanismul de menținere a constanței unor caracteristici esențiale ale sistemelor de siguranță, indiferent de influențele externe. Prin urmare, prima etapă necesară oricărui tip de studiu sistemic de securitate națională ar trebui să includă definirea limitelor, adică a valorilor critice a parametrilor din diferite domenii de securitate. Cea de-a doua etapă a cercetării ar trebui să fie aceea de a studia reacția sistemului la devierea de la limita homeostaziei. Astfel, relația dintre indicatorii de siguranță și valorile stabilite ar trebui privită din perspectiva dinamicii lor, iar în cazul unei devieri semnificative de la ele, situația ar trebui fi studiată cu atenție.

Mecanismul homeostaziei determină condițiile unei existențe sigure a unui stat ca întreg. În cele din urmă, prin înțelegerea securității ca și situație în care sunt protejate interesele vitale ale unei persoane, societăți sau stat de orice fel de amenințare, trebuie stabilite limitele valorilor influențelor negative ale obiectelor de securitate care ar conduce la extincția sau degradarea lor. În lipsa cunoașterii limitelor condițiilor sigure de existență, protejarea intereselor vitale a elementelor de securitate este imposibilă.

Fiecare sistem are parametri care îi sunt esențiali, parametri de care depinde răspunsul la întrebarea dacă sistemul în sine există. Homeostazia sistemului menține exact acești parametri și prin urmare sprijină existența sistemului. Există două tipuri de homeostazie: sistemică (generală), care asigură menținerea calității integrative (integrale) și parțială – pe componente separate.

Ținând cont de aceste considerații, siguranța sistemelor complexe ar trebui să fie considerată un fenomen identic cu homeostazia sistemului. Prin acesta din urmă se înțelege de cele mai multe ori o stare de stabilitate dinamică a sistemelor complexe auto-regulatoare, prin care se intenționează menținerea celor mai importanți parametri în limitele permisibile.

Indicii (indicatorii) de securitate militară, prin care sunt determinate limitele valorilor, formează

ză un sistem de indicatori de securitate militară. Cel mai înalt nivel de securitate militară se obține atunci când toți indicatorii de securitate militară se găsesc în limitele permisibile, iar limitele valorilor unui indicator sunt realizate fără a afecta negativ ceilalți indicatori.

Astfel, nivelul de securitate militară poate fi stabilit printr-un sistem de criterii și indicatori.

Îmbunătățirea sistemului de monitorizare a securității Ucrainei prin introducerea indicilor (indicatorilor) de securitate militară, colectarea, procesarea și analiza informațiilor referitoare la evoluția situațiilor din diferite sfere de securitate militară prin determinarea indicilor (indicatorilor) stării sale, evaluarea situației, previzionarea evoluției și posibilele consecințe negative rămân în continuare cele mai urgente probleme ale sistemului de sprijin cu informații pentru securitatea militară a Ucrainei.

În lipsa dezvoltării unor indicatori și criterii corespunzătoare va fi imposibil de evaluat în mod obiectiv un stat, fără a mai menționa previzionarea dezvoltării securității militare a Ucrainei. Drept urmare, este practic imposibil să se stabilească propuneri bine fundamentate pentru ca liderii politico-militari ai statului nostru să poată adopta decizii prin care să se protejeze interesele naționale din domeniul militar.

Pentru a susține propunerile de mai sus, trebuie stabilit un sistem de *sprijin informativ al securității militare* al statului, prin care ar trebui să se înțeleagă totalitatea structurilor de guvernare relevante, subunitățile ministerelor și alte departamente, instituții nestatale (cu capacități informative și analitice pentru analiza amenințărilor la adresa securității militare a statului în domeniul militar), cu funcții stabilite prin documente legale reglatoare pentru căutarea, colectarea, procesarea, acumularea și transferul informațiilor către structuri de guvernământ autorizate să desfășoare politici de stat în domeniul securității militare.

Una dintre funcțiile sprijinului cu informații la securitatea militară este adoptarea măsurilor de menținere a securității informative.

Având în vedere formarea și dezvoltarea rapidă

a societății informative și a spațiului informativ global, extinsa utilizare a informațiilor și tehnologiile din domeniul comunicațiilor în toate domeniile vieții și ținând cont și de situația politico-militară care s-a creat în Europa în general și în Ucraina în particular, problemele legate de securitatea informatică devin din ce în ce mai importante.

Ca urmare a lipsei unui sistem eficient de sprijin al securității informative în mediul informației naționale din Ucraina, există mai multe aspecte negative care creează amenințări reale și potențiale la adresa securității informative a unei persoane sau cetățean, societate și stat.

Așa cum se poate observa, importanța componentului informativ este în creștere și devine unul dintre cele mai importante elemente de asigurare a securității militare și naționale. Spațiul informativ, resursele de informare, infrastructura din domeniu și tehnologiile din informații au un impact semnificativ asupra capacității statului de a lupta împotriva amenințărilor militare.

Astfel, se poate afirma că nivelul de dezvoltare din spațiul informativ și securitatea acestuia influențează starea politică, economică și de apărare, precum și alte componenete ale securității naționale a Ucrainei.

Prin urmare, securitatea informativă este o parte integrantă a fiecărei sfere de securitate națională, îndeosebi a celei militare.

Acesta este motivul pentru care menținerea unui nivel corespunzător de securitate militară a statului este posibilă doar prin menținerea unui nivel corespunzător de securitate informativă.

Analiza aspectelor fundamentale teoretice ale fenomenului de securitate informativă (având în vedere condițiile și posibilitățile de dezvoltare ale statalității Ucrainei), precum și rezultatele dezvoltării istorice a societății, conduc la următoarele concluzii:

1. Securitatea informativă a statului este o stare a instituțiilor de stat și a societății, care oferă protecție reală intereselor naționale ale statului și cetățenilor acesteia în domeniul informativ;

2. Sarcina de a oferi securitate informativă ca și parte integrantă a securității naționale se bazează pe organizarea informativă a statului;

3. Organizarea informativă a statului ar trebui să fie un garant pentru securitatea informativă a statului și a instituțiilor sale, a societății și a cetățenilor, pentru stabilitatea regimului politic în contextul proceselor de globalizare, a intensificării amenințărilor de terorism internațional, a escaladării activităților mișcărilor și organizațiilor extremiste și separatiste din interiorul statului și din afara sa;

4. O responsabilitate științifică urgentă și practică din sfera asigurării securității informative a Ucrainei este obținerea unei abordări unificate prin care să se determine modelele și metodele optime de asigurare a securității informative a statului pe baza determinării celor mai importante proprietăți și parametri calitativi și cantitativi ale acestui fenomen.

Securitatea informativă este esențială pentru existența indivizilor, a statelor și a societății ca și tot unitar. Prin urmare, este absolut necesar să evidențiem următoarele niveluri de securitate informativă:

- nivelul individului;
- nivelul social;
- nivelul statal.

Din punctul de vedere al asigurării securității militare, nivelul statal este cel mai important pentru că la acest nivel se desfășoară:

- sprijinul informativ și analitic al structurilor de stat;
- sprijinul informativ al politicilor interne și externe la nivel inter-statal;
- măsuri de protecție a informației cu acces restricționat;
- lupta împotriva încălcărilor din domeniul informativ;
- lupta împotriva atacurilor cibernetice.

Trebuie să mai menționăm că principala sarcină a tuturor măsurilor menite să mențină securitatea informativă este să minimizeze dauna

produsă de următorii factori: falsitate, întârziere sau insuficiență în obținerea informațiilor și diseminarea ilegală a informațiilor [8].

Principalele sarcini în furnizarea de securitate informativă includ [9]:

- crearea condițiilor pentru asigurarea suveranității securității informative a statului;
- participarea la îmbunătățirea reglementărilor de stat pentru dezvoltarea domeniului informațional prin crearea pre-condițiilor legale și economice reglatoare în vederea dezvoltării infrastructurii și resurselor naționale informative, introducerea celor mai recente tehnologii din domeniu, completarea spațiului informativ intern și global cu informații reale despre Ucraina;
- crearea condițiilor pentru implicarea activă a mass mediei la lupta împotriva corupției, excesului de putere și a altor fenomene care amenință securitatea națională a Ucrainei;
- asigurarea unui control strict a dreptului constituțional al cetățenilor de libertate a exprimării, de acces la informații, de prevenire a implicării neloiale a autorităților publice, a structurilor de guvernare locale, a oficialilor în activitățile presei, de prevenire a discriminării în domeniul informativ și a vânătorii de jurnaliști pentru funcții politice;
- luarea de măsuri cuprinzătoare pentru protejarea spațiului informativ național și lupta împotriva monopolizării domeniului informativ al Ucrainei;
- asigurarea securității informative a tuturor elementelor constitutive ale sistemului public de administrație;
- sprijinirea potențialului informativ-analitic al statului;
- întocmirea unei politici de stat privind securitatea informativă;
- desfășurarea activităților de informații, contra-informații și investigații pentru a furniza securitate informativă în vederea dezvoltării deciziilor strategice, tactice și operaționale din domeniul managementului securității informative publice și al dezvoltării mecanismelor necesare

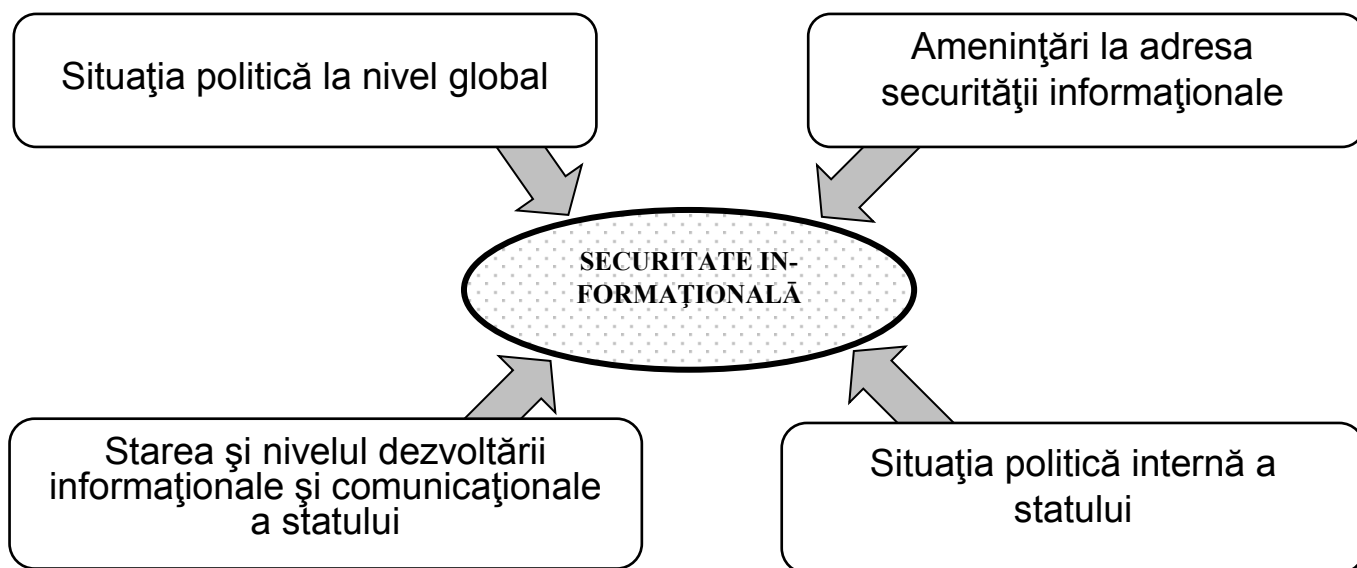

Figura 1. Principalii factori care influențează securitatea informațională a statului

pentru implementarea lor;

- expunerea, prevenirea și suprimarea activităților de informații sau de altă natură a serviciilor speciale sau a indivizilor și organizațiilor care amenință securitatea informativă a Ucrainei;

- epunerea, prevenirea și suprimarea terorismului informațional și a altor activități menite să submineze funcționarea sistemului public de administrație;

- monitorizarea (observarea, evaluarea și previzionarea) securității informative din punctul de vedere al influenței amenințărilor și pericolelor din interiorul și din exteriorul sistemului public de administrație;

- lupta împotriva activităților tehnice ilegale de penetrare în sistemele de informații ale structurilor de administrație publică cu scopul de a comite delikte și de a desfășura activități de informații, sabotaj și terorism;

- prevenirea activităților potențial ilegale sau a altor activități negative ale subiecților din sistemul de sprijin al securității naționale din interior;

- securizarea sistemului de păstrare a secretei lor de stat;

- organizarea controlului democratic civil cu privire la funcționarea sistemului public de administrație etc.

Implementarea acestor sarcini necesită identificarea și sistematizarea reciprocă a *amenințărilor la adresa securității informative a statului*. Această abordare are acest aspect în vedere.

Așa cum am menționat [10], securitatea informativă este un fenomen complex, sistemic și multi-nivel. Există mai mulți factori care influențează în mod direct starea sa și posibilitățile de dezvoltare, dintre care cele mai importante sunt prezentate în Figura 1.

Ne propunem să sistematizăm amenințările în funcție de următoarele caracteristici:

- direcția de origine (externă, internă);
- orientare;
- arie de manifestare (influență).

Amenințările *externe* la securitatea informațională includ:

- purtarea unui război informațional împotriva Ucrainei;
- influențe externe negative asupra spațiului informațional ucrainean;
- conturarea unei imagini distorsionate a lumii de către presa străină, în loc de prezentarea realității.

Amenințările *interne* sunt următoarele:

- lipsa unei politici comunicaționale de stat cuprinzătoare, a unei strategii naționale pentru

dezvoltarea societății informaționale a Ucrainei și a unui plan de acțiune pentru implementarea sa;

- cantitatea insuficientă de produse informaționale naționale competitive;
- condiția critică a sistemelor de securitate a informațiilor și sistemelor computerizate;
- vulnerabilitatea obiectelor de infrastructură critică și a resurselor informațiilor de stat în fața atacurilor cibernetice;
- lipsa de coordonare între eforturile sectorului public și cel privat în utilizarea în mod eficient a resurselor disponibile;
- dezvoltarea insuficientă a cadrului care reglementează domeniul informațional;
- un nivel scăzut de sprijin din partea statului pentru producerea mijloacelor de informatizare, programe și pentru introducerea de tehnologii informaționale și de comunicare;
- uzura fizică și morală a sistemelor care ajută la păstrarea secretelor de stat și a altor tipuri de informații cu acces limitat.

În general, amenințările la adresa securității informaționale a Ucrainei pot fi împărțite în patru categorii (Figura 2).

Următorii factori pot pune în pericol drepturile și libertățile constituționale ale unei persoane

sau ale unui cetățean în viața sa spirituală și activitatea informațională, conștiința individuală și de grup, renașterea spirituală a Ucrainei:

- adoptarea de către autoritățile de stat ale unor documente normative de stat care limitează drepturile cetățenilor în sfera vieții spirituale și a activității informaționale;
- retragerea agențiilor de presă ucrainene și a mass mediei de pe piața internă a informațiilor și creșterea dependenței de structurile de informații străine;
- crearea de monopoluri în formarea, obținerea și diseminarea informațiilor în Ucraina, inclusiv prin utilizarea sistemelor de telecomunicații;
- utilizarea neloială a mijloacelor speciale de influențare a conștiinței individuale, de grup sau publice;
- nerespectarea cerințelor legislației ucrainene cu referire a relațiile din domeniul informațional;
- restricționarea neloială a accesului cetățenilor la resurse informaționale deschise, materiale arhivate sau alte informații importante din punct de vedere social;
- avariarea sau distrugerea sistemelor de păstrare sau protejare a valorilor culturale, inclusiv a arhivelor;
- manipularea informațiilor (dezinformare,

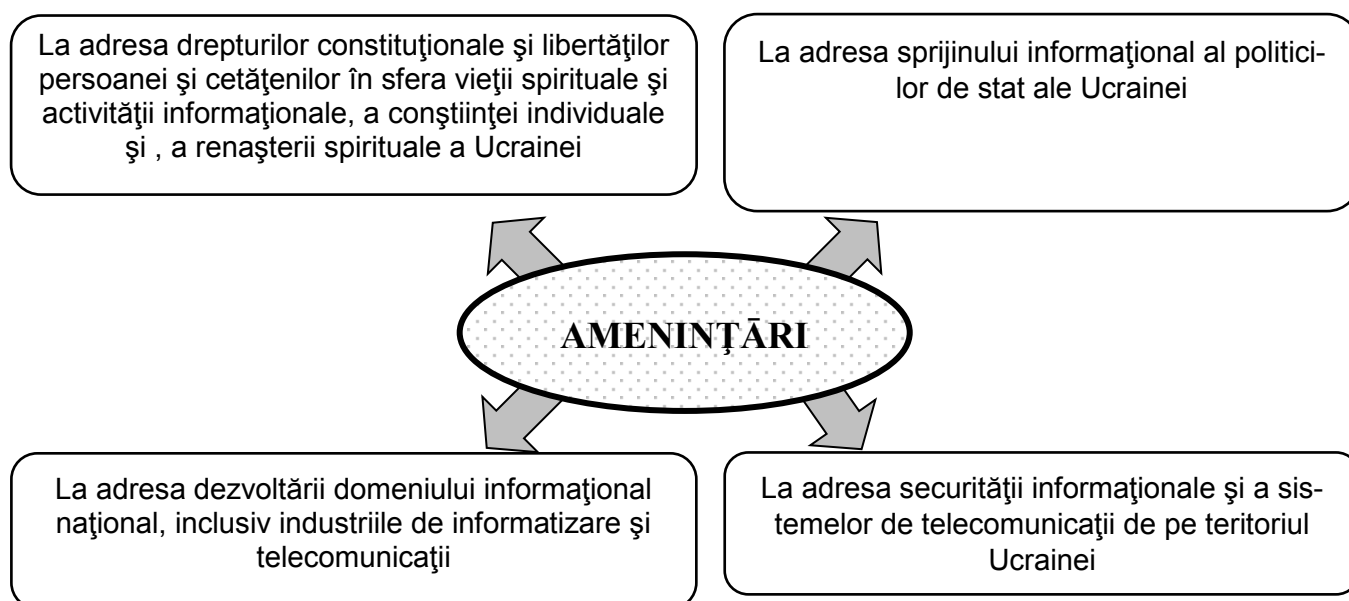

Figura 2. Principalele amenințări la adresa securității informaționale a statului

ascundere sau distorsionare de informații).

Amenințări la adresa sprijinului informațional al politicilor de stat ale Ucrainei pot fi:

- eficiența redusă a sprijinului informațional al politicilor de stat ale Ucrainei datorită lipsei de personal calificat (îndeosebi în cadrul agențiilor de informații), lipsa unui sistem în formarea și realizarea politicilor informaționale de stat;

- monopolizarea pieței informațiilor din Ucraina, a unora dintre sectoarele sale de către structuri de informații interne și externe;

- blocarea activităților mass mediei de stat în procesul de informare a publicului ucrainean și străin.

Amenințările la adresa dezvoltării domeniului informațional național pot fi:

- contracararea accesului Ucrainei la cele mai recente tehnologii informaționale, a beneficiului reciproc și participării egale a producătorilor ucraineni la diviziunea globală a forței de muncă în industriile serviciilor informaționale, a mijloacelor de informatizare, telecomunicații, produse informaționale și crearea condițiilor pentru creșterea dependenței tehnologice în domeniul tehnologiilor moderne a informațiilor;

- îndepărtarea de pe piața națională a producătorilor ucraineni de tehnologii informaționale și de telecomunicații;

- plecarea profesioniștilor din țară.

Amenințări la adresa securității informaționale și a sistemelor de telecomunicații pe teritoriul Ucrainei pot fi:

- colectarea și utilizarea ilegală de informații;

- încălcarea tehnologiilor de procesare a informațiilor;

- echiparea componentelor hardware și software cu funcții care nu sunt stipulate în documentația acestor produse;

- dezvoltarea și distribuirea de programe care încalcă funcționarea normală a sistemelor de informații și telecomunicații, îndeosebi a sistemelor de securitate informațională;

- distrugerea, deteriorarea sau suprimarea

radio-electronică a mijloacelor și sistemelor de procesare a informațiilor și din telecomunicații;

- influențe asupra sistemelor de protejare a parolilor sistemelor automatizate de informații și a celor de transmisiuni;

- compromiterea codurilor și a mijloacelor de protecție criptată a informațiilor;

- scurgerile de informații prin canale tehnice;

- interceptarea de informații din rețelele de date și din linii de comunicare, decriptarea acestor informații și răspândirea de informații false;

- acces neautorizat la informațiile stocate în bănci și baze de date;

- încălcarea restricțiilor legale asupra diseminării informațiilor.

Amenințări la adresa informațiilor pot să apară în mai multe domenii de securitate națională. Vom prezenta aici cele mai importante dintre acestea:

În domeniul politicii externe:

- diseminarea de informații distorsionate, incorecte sau părtinitoare în spațiul informativ global care dăunează intereselor naționale ale Ucrainei și creează o imagine negativă a Ucrainei de partener de neîncredere pentru relațiile internaționale;

- un nivel redus de integrare a Ucrainei în spațiul informativ global;

- delikte cibernetice și terorism cibernetic care amenință funcționarea sustenabilă și sigură a informațiilor naționale și a sistemelor de telecomunicații;

- influențe informaționale externe distructive asupra conștiinței publice prin intermediul mass mediei și a internetului;

- utilizarea spațiului informațional pentru implicarea în problemele interne ale Ucrainei.

În domeniul politicii interne:

- opacitatea activităților politice și sociale, ceea ce creează precondiții pentru limitarea libertății de exprimare, manipularea conștiinței publice;

- neajunsurile sistemului de administrație publică în domeniul informațiilor;

- diseminarea de informații false sau părtinitoare pentru a discredita autoritățile de stat și pentru a destabiliza situația socio-politică, ceea ce complică semnificativ procesul politic de luare a deciziei;

- implicarea guvernului, a autorităților locale, a proprietarilor din domeniul media, a persoanelor influente publice și politice și a oamenilor de afaceri în politicile editorialiste.

În domeniul economic:

- lipsa modernizării în industriile bazate pe știință și tehnologie de vârf, mai ales în sfera mijloacelor și tehnologiilor de telecomunicații;

- un nivel redus de informatizare în sfera economică;

- accesul neautorizat la rețele și sisteme de informații naționale și telecomunicații care ar putea afecta în mod negativ activitatea întreprinderilor cu importanță strategică pentru economie și funcționarea în siguranță a sistemelor bancare și financiare ale statului;

- un nivel redus de dezvoltare a infrastructurii naționale de informații;

- tendința de a concentra deținerea și monopolizarea segmentelor de piață națională a informațiilor, îndeosebi în domeniul televiziunii și a radioului.

În domeniul social și umanitar:

- distrugerea sistemului de valori publice, schimbări negative în direcționare și un impact negativ al informațiilor asupra sănătății mintale și fizice ale unei persoane;

- lipsa modernizării Ucrainei, spre deosebire de statele dezvoltate, la nivelul informatizării sferei sociale și umanitare;

- lipsa monitorizării drepturilor omului și a accesului cetățenilor la informații;

- lipsurile normativelor și protecției tehnice a datelor cu caracter personal;

- posibilitatea accesării fără permisiune a datelor cu caracter personal, inclusiv a celor referi-

toare la resursele de stat, colectarea, utilizarea și distribuirea lor;

- reducerea armoniei socio-politice, interetnice și inter-religioase în societate, în opoziție cu ideea unității naționale și a unității statului.

În domeniul științific și tehnologic:

- scăderea potențialului științific în domeniul securității informatizării, comunicațiilor și informațiilor;

- exodul personalului științific și al drepturilor de proprietate intelectuală;

- protecție insuficientă împotriva accesului neautorizat și a atacurilor cibernetice asupra sistemelor de informații și telecomunicații;

- extinderea necontrolată a tehnologiilor informative moderne;

- dezvoltarea sporită a unui număr de state și sporirea capacității lor de contracarare a dezvoltării de tehnologii competitive de informații de către Ucraina.

În domeniul mediului înconjurător:

- ascunderea sau furnizarea inoportună sau eronată de informații referitoare la situații ecologice de urgență sau a unor urgențe cu caracter antropogenic sau natural;

- problemele de funcționalitate ale sistemelor de informații și telecomunicații pentru colectarea, procesarea și transmiterea de informații în situații de urgență;

- un nivel redus de informatizare al autorităților de guvernământ, ceea ce face imposibil controlul operațional și analiza obiectelor și teritoriile posibil periculoase, prezentarea de avertismente și de căi de răspuns la acest tip de urgențe.

Concluzie. În general, pentru a lupta împotriva acestor amenințări, activitățile menite să asigure securitatea informațională a Ucrainei ar trebui să se centreze pe combinarea constructivă a acțiunilor statului, ale societății civile pe patru direcții principale:

Informațională și psihologică – prin care să se asigure drepturile și libertățile constituționale

ale omului și cetățeanului, creând un cadru psihologic favorabil în sfera informațională pentru stabilirea valorilor morale universale și naționale;

Tehnologică – prin dezvoltarea și modernizarea resurselor informaționale naționale, introducerea de cele mai noi tehnologii în crearea, procesarea, diseminarea și protejarea sistemelor de informații și telecomunicații;

Protecția informațiilor – prin asigurarea confidențialității, integrității și accesibilității în domeniul resurselor informaționale naționale;

Stimularea dezvoltării tehnologiilor informaționale – prin îmbunătățirea capacității statului de a se proteja împotriva atacurilor informatice din partea unui alt stat, precum și prin activități specifice informațiilor.

Prin urmare, tipurile de amenințări la adresa securității informaționale și direcția propusă pentru sistematizarea lor vor permite în viitor o cercetare mai detaliată asupra problemelor legate de asigurarea securității informative a statului, îndeosebi cu privire la condițiile esențiale pentru stabilirea unui sistem avansat de sprijin al informațiilor în vederea asigurării securității militare a Ucrainei.

Bibliografie:

1. Securitate informațională. O colecție de articole. (2009) [Информационная безопасность. Сборник статей]. Moscova.

2. Lopatin V. (2000) Information Security of Russia: Man, Society, State. (Securitatea informațională a Rusiei: omul, societate, statul) [Информационная безопасность России: Человек, общество, государство]. Moscova.

3. Beketov N. (2004) Information Security of the State Development. (Securitatea informațională în dezvoltarea statului) [Информационная безопасность развития государства]. Moscova.

4. Ed. Kostyukhin A. (2008) Current Military Aspects of Ensuring International Information Security. [Актуальные военные аспекты обеспечения международной информационной

безопасности]. Moscova.

5. Permyakov O., Sbitnyev A. (2008) Information Technologies and Modern Armed Struggle. (Tehnologii informaționale și lupta armată modernă) [Информационные технологии и современная вооруженная борьба]. Luhansk, Znannya.

6. Tolubko V. (2004) Conceptual Foundations of Ukraine's Information Security. (Bazele conceptuale în securitatea informațională a Ucrainei) [Концептуальні основи інформаційної безпеки України]. Tolubko V., Zhuk S., Kosevtsov V. *Science and Defense*. 2(2004), 19–25.

7. Halaka O. (2006) A System of Views on Scientific and Methodological Foundations of Intelligence Activities in the Context of National Security. (Un sistem de opinii referitoare la fundamentele științifice și metodologice ale activităților de informații în contextul securității naționale) [Система поглядів на науково-методичні засади розвідувальної діяльності у контексті забезпечення національної безпеки]. *Strategic Panorama*. (7)644⁰, 5⁰²–172.

8. Lipkan V. (2006) Information Security of Ukraine During Its European Integration (Securitatea informațională a Ucrainei pe perioada integrării sale europene) [Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції]. Lipkan V., Maksymenko Yu., Zhelikhovskyi V. Kyiv, KST.

9. Romanchenko I. (2015) Basic Aspects of Information Support to Military Security of the State. (Aspecte esențiale ale sprijinului informațional la securitatea militară a statului) [Основні аспекти інформаційного забезпечення воєнної безпеки держави]. Romanchenko I., Hvoz V. *Collection of articles, Works of the Central Scientific Library of the Ukrainian Armed Forces*. Kiev. Issue 5(15), 5²–25.

10. Barinov A. (2001) Information Sovereignty or Information Security? (Suveranitate informațională sau securitate informațională) [Информационный суверенитет или информационная безопасность?]. Barinov A. *National Security and Defense*. 5(6445), 14–76.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

Programul francez de submarine nucleare

- Barracuda

Programul noului submarin nuclear din clasa Barracuda, a fost lansat în anul 2006, construcția a început în decembrie 2007, valoarea lui era estimată (în anul 2013) la 9,9 miliarde de euro, pentru șase nave, termenul de livrare era stabilit în perioada 2017 - 2027, cu primul submarin lansat în anul 2017, intrat în serviciu în anul 2020, restul navelor trebuiau să fie livrate la un interval de doi ani (2019, 2021, 2023, 2025), ultimul submarin ar fi trebuit să fie operațional în anul 2026 sau 2027.

În realitate, în construcție sunt trei nave: "Suffren", "Duguay-Trouin", și "Trourville", coca navei "Suffren" a fost mutată la o rampă ce va fi folosită pentru a o lansa anul viitor, prețul lui ajungând la 1,3 miliarde de euro. Cea de a patra navă "De Grasse" este încă la nivel de planificare, celelalte submarine se vor numi: Dupetit-Thouars și Duquesne.

Având un deplasament (în imersiune) de 5.300 tone, este cel mai mic submarin de atac nuclear din dotarea NATO, în comparație cu submarinele din clasa Astute care au un deplasament de aproximativ 7.800 de tone și clasa Virginia de 7.900 tone, dar mai mare decât casa de submarine Rubin care are un deplasament de 2.600 de

tone.

Barracuda se va putea scufunda la peste 350 de metri oficial, probabil peste 450 de metri real, poate dezvolta o viteză de 46 km/h oficial, real 65 km/h, are un echipaj format din 60 de membri, autonomie de 70 de zile (prin autonomie, în cazul submarinelor nucleare, se înțelege numărul de zile pentru care este asigurată hrana la bord), poate ambarca și o grupă formată din militari ai trupelor speciale, la exterior poate transporta un "pod" și poate folosi vehiculul submers autonom - UUV.

Lungimea submarinului este de 99,5 m, lățimea de 8,80 m, are un pescaj de 7,30 m. Dispune de două grupuri de motoare electrice cu o putere de 13.000 CP, reactor nuclear K15 (56.000 CP) spre deosebire de cel de pe clasa

Rubin, reactorul nuclear, are un interval de 10 ani față de 7 ani între realimentare și reviziile complexe (RCOH), două motoare electrice de urgență, pompă jet (propulsia cu jet de apă asigură submarinului un nivel de zgomot foarte scăzut față de elicea clasică, îl face foarte menevrabil).

Submarinul dispune de un sistem de luptă SYCOBS, care integrează senzori activi și pasivi, senzori electronici și optic, pentru prelucrarea datelor și semnalelor tactice de exterior, lansarea și controlul torpilor, rachetelor și contra-măsurilor, comunicațiile externe și de navigație, legăturile se fac prin satelit, Sistemul de detecție cuprinde un catarg radar, două catarge optronice și un senzor pasiv de detecție electromagnetică

Barracuda are patru tuburi de torpilă de 533 mm și dispune de 18 torpile și rachete într-o încărcătură mixtă.

Torpilele sunt torpile grele, tip Black Shark, fie ghidate prin cablu, fie cu cap acustic/pasiv, cu sistem de contra-contra-măsurări, dar poate folosi o mare varietate de torpile, mine, rachete (AA, anti-navă sau de croazieră).

Prezentat de Cornel Vaida

Barracuda pentru Australia

216 și a japonezilor de la Mitsubishi Heavy Industries cu Soryu-class.

Franța și Australia vor fi pentru mulți ani aliate în domeniul submarinelor, după ce la Adelaide, s-a semnat acordul interguvernamental, prin care Grupul francez DCNS (Direction des Constructions Navales Services), va construi pentru marina australiană, 12 submarine (contractul putând fi extins la 18 sau chiar 24 de nave), contra sumei estimată la 34,5 de miliarde de euro. Parteneriatul, în acest domeniu va dura 50 de ani. Constructorul francez va executa proiectul, va concepe, va asigura mentenanța submarinelor și va forma personalul australian de specialitate.

Cele 12 submarine, prevăzute în contract, vor fi livrate până în anul 2030, ele fac parte din categoria "shortfin barracuda", fiind derivate din noua generație de submarine nucleare barracuda.

În marina australiană, aceste submarine, vor înlocui submarinele convenționale folosite până acum, cele de tipul Collins, care au intrat în serviciu în anii '90 și care vor fi scoase din uz cel mai târziu în anul 2026.

Doar concepția navelor se va face în Franța, construcția se va efectua la Adelaide, în sudul Australiei, unde s-a inaugurat o hală DCNS - Australia, 300 de ingineri și specialiști francezi vor superviza construcția submarinelor.

DCNS a câștigat în fața germanilor de la Thyssen Krupp Marine Systems (TKMS) CU Type U

Shortfin Barracuda (SSK Ocean) este de fapt un submarin din clasa Barracuda (submarin nuclear de atac francez de ultima generație), dar cu propulsie diesel-electrică și care va folosi sistemul pump-jet. Submarinul este descris ca fiind cel mai avansat din lume, în acest moment, o navă ideală atât pentru patrulări lungi, oceanice, cât și pentru acțiuni în ape de mică adâncime. Poate fi folosit pentru a susține operațiuni speciale, având creat spațiu suplimentar în interiorul fuselajului pentru zece persoane suplimentare, iar modu-

lul de echipamente externe, este o locație adecvată pentru transportul vehiculelor subacvatice fără pilot (UUV).

Francezii oferă și în domeniul dotării submarinelor, un pachet complet de echipamente, echivalent ultimelor tipuri de submarine de atac. Astfel Barracuda va fi dotat cu 8 tuburi lansatoare de torpile calibru de 533 mm, care pot lansa 28 de torpile combinate: Mk 48 cu rachete Harpoon anti-navă sau mine Mk III Stonefish, armamentul și senzorii sunt controlați folosindu-se sistemul de comandă SYCOB, versiune folosită la bordul submarinelor Triomphant.

Dispune de cele mai recente sisteme hidroacustice, arc sonar, antene laterale sonar cu diafragme sintetice, sonar remorcat, iar pentru comunicare exterioară de catarg optronic OMA și catarg de căutare tip SOP.

Barracuda Blok 1A are un deplasament de peste 4.000 de tone scufundate, lungimea de 97,00 m, propulsia cu un motor cu magnet permanent de 7 MW (9.400 CP), o autonomie de 18.000 de mile marine, poate rămâne scufundat 90 de zile, are un echipaj de 60 de marinari (forțe speciale - 12 militari)

Prezentat de Cornel VAIDA

Nihil obstat: elemente pentru o teorie a națiunii și naționalismului

Autor: Dan DUNGACIU

Editura: Libris Editorial, Brașov, 2018

Dan Dungaciu este din 2009 Profesor universitar și Coordonator de doctorat la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității din București (Catedra de Sociologie). Este coordonatorul Masterului de Studii de Securitate și Analiza Informațiilor al Universității din București (Facultatea de Sociologie și Asistență Socială), cel mai vechi master de profil din România. Din anul 2011, este Directorul Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române „Ion I. C. Brătianu”. Din 2013, este Președintele Fundației Universitare a Mării Negre aflată sub egida Academiei Române. A fost implicat și a coordonat numeroase proiecte naționale și internaționale. Este autorul a zeci de studii de specialitate, rapoarte de specialitate și peste 25 de volume de profil, printre cele mai recente numindu-se: *Basarabia e România? Dileme identitare și (geo)politice în R. Moldova* (2011), *Elemente pentru o teorie a națiunii și naționalismului* (2012), *Șapte teme fundamentale pentru România* (2014), *Enciclopedia de Relații Internaționale* (2015) etc. În 2015 a fost cooptat la nivelul Academiei Române în echipa de realizatori/coordonatori ai Strategiei de dezvoltare a României pe următorii 20 de ani (2015-2035), sub coordonarea generală a Președintelui Academiei Române, acad. Ionel-Valentin Vlad.

Acest volun este reeditarea, revăzută și adăugită a cărții *Elemente pentru o teorie a națiunii și naționalismului*, apărută în anul 1996. Spre deosebire de ediția precedentă, s-a operat o completare a titlului, fost adăugat un nou capitol: *Furtună perfectă în Europa. Spre un nou model de înțelegere a crizei europene* și a fost inclus subcapitolul: *La început a fost istoria. Avatarurile discursului... Despre, despre, din lucrarea autorului și Mircea Malița, Istoria prin ochii diplomatului*.

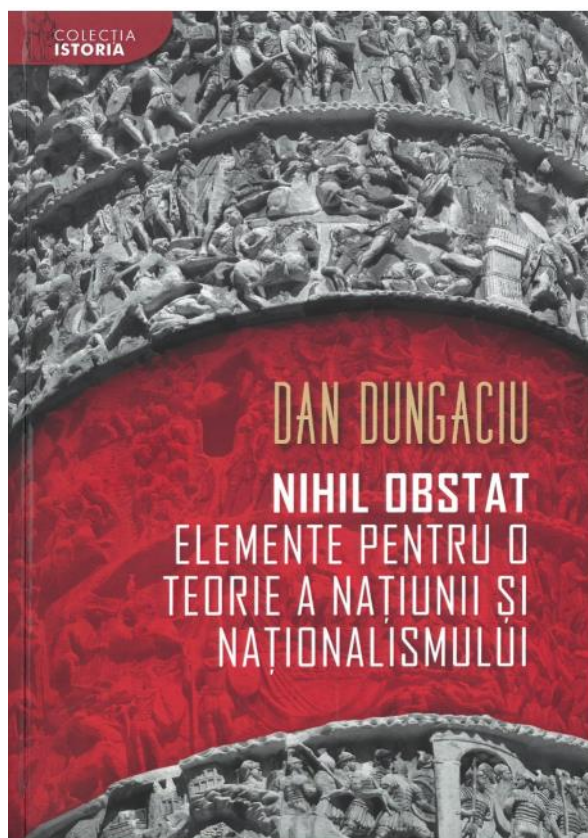
Nihil obstat - Nimic nu (îi) stă în cale - faimoasele cuvinte înscrise de cenzura catolică pe rever-

sul paginii de titlu a volumului considerat apt de circulație, adică este purificat de erori morale sau teologice, nimic nu îl pot opri să circule să se manifeste.

În volumul de față, semnificația și aluziile sintagmei se referă la resurecția chiar neașteptată a fenomenelor cărora li se anunțase decesul, este vorba în special a națiunii și a naționalismului în variile sale aspecte, dar și a provocările iscate de identitatea europeană.

Compararea eurobarometrelor din anul 1992 și din anul 2017, arată că procesele integraționiste după toate extinderile, creșterea piețelor și a prosperității, drapel și imn european, președinte și “ministru de externe”, chiar armată europeană, după 26 de ani, constatăm că “europenii” au scăzut cu două procente, naționali au crescut cu trei procente, autorul remarcând că: “Este ca și cum întreg procesul european s-a derulat alături - dincolo sau dincoace - de preocupările și adevăratele identitare ale populației bătrânului continent”.

Prezentată de Cornel VAIDA

**Istoria terorismului:
din Antichitate până la Daesh**

Autori: Gerard CHALIAND

Arnaud BLIN

Editura: Polirom, 2018

Gérard Chaliand este specialist în probleme politice și strategice ale lumii contemporane, în special în gherile și terorism. Profesor invitat la Harvard, UCLA și Berkeley, a mai predat la École Nationale d'Administration și la Collège interarmées de Défense și a condus Centrul European de Studiere a Conflictelor, dar mai presus de toate a fost prezent pe diverse zone de conflict în Asia, Africa și America Latină. Este autorul a numeroase lucrări, printre care Atlas du nouvel ordre mondial (Robert Laffont, 2003), Les Guerres irrégulières: XXe-XXIe siècle. Guérillas et terrorismes (Gallimard, 2008), Anthologie mondiale de la stratégie. Des origines au nucléaire (Robert Laffont, 2009).

Arnaud Blin, specialist în relații internaționale și studii strategice, a studiat la universitățile Georgetown și Harvard. Acum conduce Forumul pentru o Nouă Guvernare Mondială și asociația Modus Operandi. Cercetător asociat la Institut Français d'Analyse Stratégique, este mai cu seamă autorul unor lucrări ca Tamerlan (Perrin, 2007), Les batailles qui ont changé l'histoire (Perrin, 2014) și împreună cu Gérard Chaliand, Dictionnaire de stratégie militaire (Perrin, 1998) sau America is back (Bayard, 2003).

Cei doi autori, cu ajutorul și a altor specialiști în domeniu (Francois Gere, Rohan Gunaratna, Olivier Hubac-Occhipinti, Ariel Merari, Philippe Migaux și Yves Ternon), analizează fenomenul terorist în toată complexitatea lui, descriind diferitele tipuri de terorism, cu care s-a confruntat omenirea, de-a lungul timpului, din Antichitate și până în epoca contemporană.

La Washington, în anul 1998, la o conferință despre terorism, șeful Direcției Informații a Armatei (DIA), americane, a pătruns, fără nici o opreliște în sala de conferință, mascat și înarmat cu o armă M16 și două grenade, arătându-le cât de ușor putea pătrunde un terorist în clădire și să

elimine coducerea contraterorismului american. Adesându-se audienței încremenite a spus: "Într-o zi, niște teroriști vor ataca o clădire ca acesta, la Washington sau la New York. Vor provoca moartea a sute de oameni și un șoc psihologic fără precedect. Problema nu este să aflăm dacă un asemenea act va avea loc pe teritoriul american, ci când și unde. Securitatea teritoriului nostru e în mâinile voastre". Pete trei ani 19 teroriști făceau 3.000 de victime, lovind și Washingtonul și New Yorkul, dar și Pentagonul și sediul DIA.

Cartea este structurată astfel: Autorii; Introducere; Despre terorism ca strategie de insurecție; Patru părți: Partea întâi - Preistoria terorismului; Partea a doua - Epoca modernă, din 1789 până la 1968; Partea a treia - Terorismul contemporan, din 1968 până în zilele noastre; Partea a patra - Scrierile terorii; Bibliografie și Index.

Citind cartea vom înțelege rădăcinile și apariția islamismului radical de la al-Qaida, operațiunile sinucigașe, jihadismul din perioada Daesh, dar și atitudinea și discursurile celor considerați principalii actori ai terorismului, de la Bakunin și Ayatollahul Khomeini la Osama bin Laden.

Prezentată de Cornel VAIDA

Volum coordonat de
GÉRARD CHALIAND, ARNAUD BLIN

ISTORIA TERORISMULUI

Din Antichitate
până la Daesh

POLIROM

Corneliu PIVARIU - Director și Editor
Coordonator al Pulsului Geostrategic
Președinte-Director General INGEPO
Consulting

Autor al unor cărți privind informațiile strategice, terorismul și situația din Irak, al altor studii și articole pe probleme privind informațiile strategice și evoluții geopolitice actuale. Curs de securitate regională la Harvard University - Kennedy School of Government. Membru al Institutului Internațional de Studii Strategice -

Dumitru CHICAN

Ambasador, profesor universitar,
Director pentru Orientul Mijlociu la
Pulsul Geostrategic

O întreagă carieră activă în diplomația românească, cu misiuni permanente în numeroase țări arabe. Alte misiuni externe punctuale, ca emisar al Șefului Statului Român. Unul dintre cei mai buni cunoscători ai limbii, culturii și lumii arabe din România. Autor a numeroase lucrări și traduceri în și din limba arabă, publicate în țară și străinătate. Una din ultimele sale cărți, apărută în Emiratele Arabe Unite, a fost declarată cea mai bună apariție editorială a Târgului Inter-

Doctor Octavian DUMITRESCU
Director pentru zona extinsă a Mării
Negre la Pulsul Geostrategic.

Cornel VAIDA
Director INGEPO Consulting

“PULSUL GEOSTRATEGIC” - fondat de Corneliu PIVARIU în anul 2007

Buletin lunar bilingv, editat de
INGEPO Consulting - Brașov
www.ingepo.ro; Tel: +4-0268 47 00 70
J08/2898/2006, CUI RO19298677/2006

Director și Editor Coordonator: Corneliu PIVARIU - membru al IISS- Londra

Editorial, Puncte de vedere: Corneliu PIVARIU

Actualitatea geostrategică mondială: Mihaiu MĂRGĂRIT, dr. Octavian DUMITRESCU

Situația din Orientul Mijlociu: Dumitru CHICAN, Corneliu PIVARIU, Edmond CHICANI,

Evoluții în zona extinsă a Mării Negre: dr. Dan DUNGACIU, dr. Octavian DUMITRESCU, Vladimir SOCOR

Orizont Economic: Dr. Dorian VLĂDEANU, Vladimir SOCOR,

Serviciile de informații și probleme de securitate: Mihaiu MĂRGĂRIT, Corneliu PIVARIU

Tehnologii și echipamente militare: Cornel VAIDA

Apariții editoriale: Cornel VAIDA

Traduceri din/în limba engleză: Prof. Mădălina GHEORGHECI, prof. Constanța COSTESCU

Tehnoredactare: Ionuț PARASCHIV

Tiparul executat de: S.C. YOLANS S.R.L. Brașov

ISSN: 1843-701X

Coperta: Kiev - Maidan ©INGEPO

ABONAMENTE (un an - 12 numere)

Versiunea PDF prin e-mail = 1.198,00 RON/ 239,50 Euro/ 299,50 USD

Ediția tipărită = 1.255,20 RON/314,00 Euro/ 390,00 USD

În prețul abonamentului beneficiați gratuit de toate materialele suplimentare editate (Semnal, Comentarii, Suplimente și altele). Prețurile includ TVA, iar pentru ediția tipărită și taxele de expediție prin curier rapid (în România), Par-Avion în străinătate.

Abonamentele includ accesul la site-ul www.ingepo.ro unde pot fi găsite toate numerele publicate, începând cu Martie 2007 (peste 11.000 de pagini) și alte informații de interes.

Anunțuri - Publicitate

Anunțuri și publicitate în cadrul buletinului, pot fi inserate în spațiul disponibil, sau pe pagină/pagini separate.

Pentru detalii și eventuale alte condiții rugăm contactați Departamentul marketing,

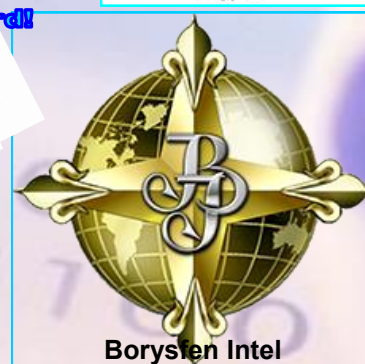
la tel. 0268-470076 sau e-mail: office@ingepo.ro.

Ne rezervăm dreptul de a nu da curs unor solicitări care credem că nu corespund profilului acestui buletin.

Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acordul scris al INGEPO Consulting. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei.

Opiniile exprimate în articole prezintă punctul de vedere al autorilor, care își asumă deplina răspundere asupra conținutului, și nu reflectă în mod obligatoriu pe acelea ale INGEPO Consulting.

Parteneri:

Pulsul Geostrategic a fost accesat, în ultima perioadă, în aproape 100 de țări (în ordinea numărului de accesări): România, SUA, China, Australia, India, Turcia, Spania, Iran, Siria, Israel, Rusia, Bangladesh, Germania, Moldova, Chile, Austria, Franța, Marea Britanie, Georgia, Azerbaidjan, Camerun, Venezuela, Argentina, Ucraina, Ungaria, Irlanda, Serbia, Armenia, Italia, Grecia, Liban, Qatar, Polonia, Filipine, Indonezia și altele.

Începând cu Decembrie 2010 **PULSUL GEOSTRATEGIC** este înregistrat în catalogul internațional **INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST**